Vastaanottaja
Kuortaneen kunta

Asiakirjatyyppi
Kaavaselostus

Päivämäärä
20.6.2019

Työnumero
1510032902

KUORTANEEN KUNTA

KUORTANEENJÄRVEN POHJOISOSAN

OSAYLEISKAAVA

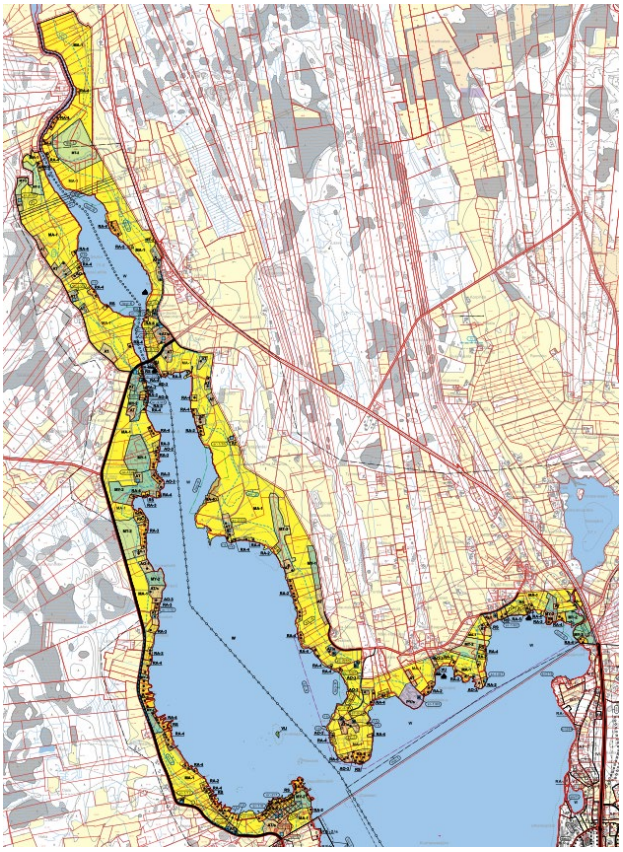

RAMBOLL

SISÄLTÖ

Esipuhe **4**
Tiivistelmä **5**
Käsittelyvaiheet **5**
1. Ohjelma **6**
1.1 Yleiskaavatyön taustaa 6
1.2 Suunnittelualue ja laatimispäätös 6
1.3 Yleiskaavaan liittyvää lainsäädäntöä 7
1.3.1 Maankäyttö- ja rakennuslaki 7
1.3.2 Muu lainsäädäntö 8
1.4 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma 9
2. Lähtökohdat **10**
2.1 Selvitysmenetelmät 10
2.2 Erillisselvitykset 10
2.3 Suunnittelutilanne 10
2.3.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet 10
2.3.2 Maakuntakaava 10
2.3.3 Osayleiskaava 12
2.3.4 Asemakaavat 14
2.3.5 Rakennusjärjestys 14
2.3.6 Vesihuollon kehittämissuunnitelma 14
2.3.7 Muut suunnitelmat ja selvitykset 15
2.3.8 Pohjakartat, ilmakuvat 15
2.4 Luonnonympäristö 16
2.4.1 Topografia 16
2.4.2 Kallio- ja maaperä 16
2.4.3 Vesiolosuhteet 16
2.4.4 Kalasto 16
2.4.5 Linnusto 17
2.4.6 Luontoselvitys 2019 18
2.4.7 Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan perinnemaisemat 20
2.4.8 Maatalousalueiden kosteikkojen ja luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma 2011 21
2.5 Maisema 23
2.5.1 Ruonan maisemanhoitosuunnitelma 2006 24
2.5.2 Ruonan kyläsuunnitelma 2010 25
2.5.3 Kuortaneenjärven maisemaselvitys 2017 25
2.6 Rakennettu ympäristö 28
2.6.1 Asutus 28
2.6.2 Elinkeinot ja työpaikat 28
2.6.3 Palvelut 28
2.6.4 Maa- ja metsätalous 29
2.6.5 Tekniset verkostot 29
2.6.6 Tieverkko ja liikenne 31
2.6.7 Virkistys 33
2.6.8 Muut 34
2.7 Erityispiirteet, kulttuurimaisema ja suojelukohteet 34
2.7.1 Muinaismuistot 34
2.7.2 Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet 36
2.7.3 Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt 37
2.7.4 Maakunnallisesti merkittävät kulttuurimaisemat 37
2.7.5 Rakennetun kulttuuriympäristön inventointi 38
2.7.6 Kuortaneenjärven pohjoisosan rakennuskantainventointi 2018 38
2.7.7 Rakennusinventointikohteiden arvotus 38
2.8 Ympäristön häiriötekijät 41
2.8.1 Eläinsuojat 41
2.8.2 Tulvat 42
2.8.3 Pilaantuneet maa-alueet 42
2.8.4 Melua aiheuttavat kohteet 42

3. Rantarakentamisen mitoitusselvitys 44
3.1 Selvitysten alue 44
3.1.1 Rantavyöhykkeen määrittely 44
3.2 Kiinteistökohtaiset perusselvitykset 49
3.2.1 Maanomistajat 49
3.2.2 Emätilaselvitys 50
3.2.3 Rantojen rakennuskantaselvitys 50
3.2.4 Rantaviivaselvitys 50
3.3 Rantojen rakennettavuustarkastelu 51
3.3.1 Nykyinen rakennuskanta 51
3.3.2 Vapaat rannat 51
3.3.3 Rantojen rakennettavuus tulvien kannalta 52
3.3.4 Lausunto jätevesien käsittelystä 60
3.3.5 Pelastusviranomaisen lausunto 60
3.3.6 Rannan maisemallinen rakennettavuus 60
3.4 Mitoitusaluejako 60
4. Tavoitteet 63
4.1 Tavoitteiden muodostuminen 63
4.1.1 Kunnan alustavat tavoitteet 63
4.1.2 Viranomaisneuvottelu 26.11.2018 63
4.1.3 Tavoitteet osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa 63
4.2 Yleistavoitteet 64
4.3 Suunnittelutavoitteet 64
4.4 Rantarakentamisen mitoitusperiaatteet 64
4.4.1 Uusien rakennuspaikkojen muodostumisperiaatteet 65
4.4.2 Uusien rantarakennuspaikkojen käyttötarkoitus ja sijoitusperiaatteet 65
5. Osayleiskaavaluonnos 20.6.2019 67
5.1 Luonnoksen periaatteet 67
5.2 Osayleiskaavaratkaisun perustelut 68
5.3 Alueiden käyttö osayleiskaavassa 68
5.3.1 Asuminen 68
5.3.2 Loma-asuminen 69
5.3.3 Palvelut 70
5.3.4 Virkistys 70
5.3.5 Maa- ja metsätalousalueet 70
5.3.6 Vesialueet 71
5.4 Erityispiirteet, kulttuurimaisema ja suojelukohteet 71
5.4.1 Muinaismuistokohteet 71
5.4.2 Luonnonympäristö 72
5.4.3 Arvokkaat maisema-alueet 72
5.4.4 Kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti arvokkaat ympäristöt 72
5.4.5 Kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti arvokkaat kohteet 72
5.5 Rakentamista rajoittavat tekijät 73
5.5.1 Tulvat 73
5.5.2 Pilaantuneet maa-alueet 74
5.6 Liikenne 74
5.7 Tekninen huolto 74
5.7.1 Vesihuolto 74
5.7.2 Jätevesihuolto 74
5.7.3 Jätehuolto 74
5.8 Yhteenveto 74
6. Ympäristövaikutusten arviointi 75
6.1 Menettely 75
6.2 Vaikutukset luontoon 75
6.2.1 Vaikutukset vesioloihin 75
6.2.2 Vaikutukset kasvillisuuteen 75
6.2.1 Vaikutukset eläimistöön 75
6.3 Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön 77
6.4 Vaikutukset yhdyskunnan rakenteeseen ja toimintoihin 77
6.5 Vaikutukset kaavoitukseen ja suunnitelmiin 77

6.6 Vaikutukset terveellisyyteen, turvallisuuteen ja viihtyisyyteen 77
6.7 Vaikutukset yhdyskuntatalouteen 78
6.8 Vaikutukset sosiaalisiin oloihin 78
6.9 Vaikutukset liikenteeseen 78
6.10 Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioiminen 79
7. Osayleiskaavan toteuttaminen 81
7.1 Toteuttamisen vaiheittaisuus 81
7.2 Jatkosuunnitelmat 81
7.3 Seuranta ja jälkiarviointi 81

Erillisenä kaavaluonnoskartta 20.6.2019 mittakaavaan 1:10 000

LIITTEET

Liite 1. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
Liite 2. Luontoselvitys 2019
Liite 3. Maisemaselvitys 2017
Liite 4. Arkeologinen inventointi 2018
Liite 5. Rakennuskulttuurikohteiden inventointikortit
Liite 6. Rakennuskulttuurikohteiden arvoluokitustaulukko 2019
Liite 7. Lausunto tulvakorkeuksista
Liite 8. Rantarakentamisen mitoitustaulukko
Liite 9. Muistio viranomaisneuvottelusta 26.11.2018

ESIPUHE

Kuortaneen kunnanhallitus on päättänyt Kuortaneenjärven pohjoisosan osayleiskaavan laatimisesta 31.10.2016. Osayleiskaava laaditaan oikeusvaikutteisena. Alueella ei ole ennestään yleiskaavaa.

Suunnittelukonsulttina toimii Ramboll Finland Oy, jossa työ aloitettiin keväällä 2018. Kuortaneen kunnan puolesta työtä johtaa ja valvoo rakennustarkastaja Tarmo Savela (31.12.2018 saakka Marjukka Latva-Laturi). Ramboll Finland Oy:ssä suunnittelusta vastaavat ryhmäpäällikkö Juha-Matti Märijärvi ja projektipäällikkö Päivi Märjenjärvi.

Kaavoituksen yhteydessä on laadittu erillisselvityksinä maisemaselvitys, rakennusinventointi, muinaisjäännösselvitys, luontoselvitys ja rantarakentamisen mitoitusselvitys.

Lisäksi suunnittelussa hyödynnetään muita olemassa olevia selvityksiä, suunnitelmia ja lausunto- ja sekä neuvotteluissa ja lupakäsittelyissä saatuja ratkaisuja.

Tämä kaavaselostus koskee 20.6.2019 päivättyä osayleiskaavaluonnoskarttaa.

Seinäjoella 20. kesäkuuta 2019

RAMBOLL FINLAND OY
Alue- ja kaupunkisuunnittelu

Juha-Matti Märijärvi
Ryhmäpäällikkö

Copyright © Ramboll Finland Oy

TIIVISTELMÄ

Kuortaneenjärven pohjoisosan osayleiskaavan laatiminen käynnistyi keväällä 2018. Suunnittelualue sijoittuu Kuortaneenjärven, Seurusjärven ja Lapuanjoen ranta-alueille. Alueelle ei ole laadittu yleis- eikä asemakaavoja. Alue rajautuu järven itäpuolella kunnanvaltuuston 13.11.2008 hyväksymään Keskustan ja Mäyryn osayleiskaavaan ja järven länsipuolella kunnanvaltuuston 16.8.2010 hyväksymään Länsirannan osayleiskaavaan. Suunnittelualue on esitetty kuvassa 1.

Osayleiskaavan olennaisin sisältö on esitetty yleiskaavakartalla ja kaavamääräyksissä. Luettelo kaavan laatimiseen liittyvästä muusta materiaalista on esitetty sisällysluettelon yhteydessä. Osayleiskaavan selostus sisältää seuraavat suunnittelun eri vaiheita kuvaavat osiot:

1 Ohjelmaosaan on koottu yleiskaavatyön taustaa ja alkuvaihetta sekä siihen liittyvää lainsäädäntöä.

2 Lähtökohtaosaan on koottu aiempien selvitysten tiedot suunnittelutilanteesta, luonnonympäristöstä ja rakennetusta ympäristöstä, erityispiirteistä ja suojelukohteista sekä ympäristön häiriötekijöistä.

Kuortaneenjärveä ja Lapuanjokilaaksoa ympäröivät viljelymaisemat pohjalaistaloineen kuuluvat valtakunnallisesti arvokkaaseen *Kuortaneenjärven kulttuurimaisemat* - maisema-alueeseen (VNp 1995). Suunnittelualueelle osittain sijoittuva *Ruonan kylä ja Haapaniemen pappila* on luetteloitu valtakunnallisesti merkittävänä rakennettuna kulttuuriympäristönä Museoviraston / Ympäristöministeriön RKY-luettelossa vuodelta 2009.

3 Rantamitoitusosaan on koostettu suunnitteluun vaikuttavat asiat kaavoitusta varten laaditusta rantamitoitusselvityksestä.

4 Tavoiteosaan on kirjattu alustavat osayleiskaavatyölle asetetut ja työn aikana esiin tulleet tavoitteet. Tavoitteena on laatia Kuortaneenjärven pohjoisosaan MRL 42 §:n mukainen oikeusvaikutteinen osayleiskaava alueen rantarakentamisen ohjaamiseksi ja maankäyttötarpeiden selkeyttämiseksi. Osayleiskaava laaditaan siten, että sitä voidaan käyttää MRL 72 §:n mukaisesti rantavyöhykkeen rakennuslupien myöntämisen perusteena.

5 Osayleiskaavaluonnos-osiossa selostetaan kaavaluonnoksen periaatteet ja perustelut.

6 Ympäristövaikutusten arviointi -osiossa selostetaan kaavaluonnoksen keskeisimmät ympäristövaikutukset suhteessa nykytilanteeseen.

7 Osayleiskaavan toteuttaminen sisältää ohjeita jatkosuunnittelulle ja arviointia mahdollisista toteutustavoista.

KÄSITTELYVAIHEET

31.10.2016	Kunnanhallituksen päätös (161 §) osayleiskaavan laatimisesta
__.__.____	Ympäristölautakunta
__.__.–__.__.____	Kaavaluonnos ja osallistumis- ja arviointisuunnitelma yleisesti nähtävillä (MRL 62 §, MRA 30 §)

1. OHJELMA

1.1 Yleiskaavatyön taustaa

Kuortaneen kunta sijaitsee Etelä-Pohjanmaan liiton alueella Länsi-Suomen läänissä. Se kuuluu Kuusiokuntien seutukuntaan yhdessä Alavuden ja Ähtärin kanssa. Kunnan asukasluku oli 3572 vuonna 2018.

1.2 Suunnittelualue ja laatimispäätös

Suunnittelualue sijoittuu Kuortaneenjärven, Seurusjärven ja Lapuanjoen ranta-alueille. Kuortaneen kunnanhallitus on päättänyt Kuortaneenjärven pohjoisosan osayleiskaavan laatimisesta 31.10.2016. Alustavan suunnittelualueen laajuus on noin 1400 ha, josta vesialuetta on noin 770 ha. Suunnittelualueen rajaus ja liittyminen ympäröiviin kaava-alueisiin on esitetty kuvassa 1.

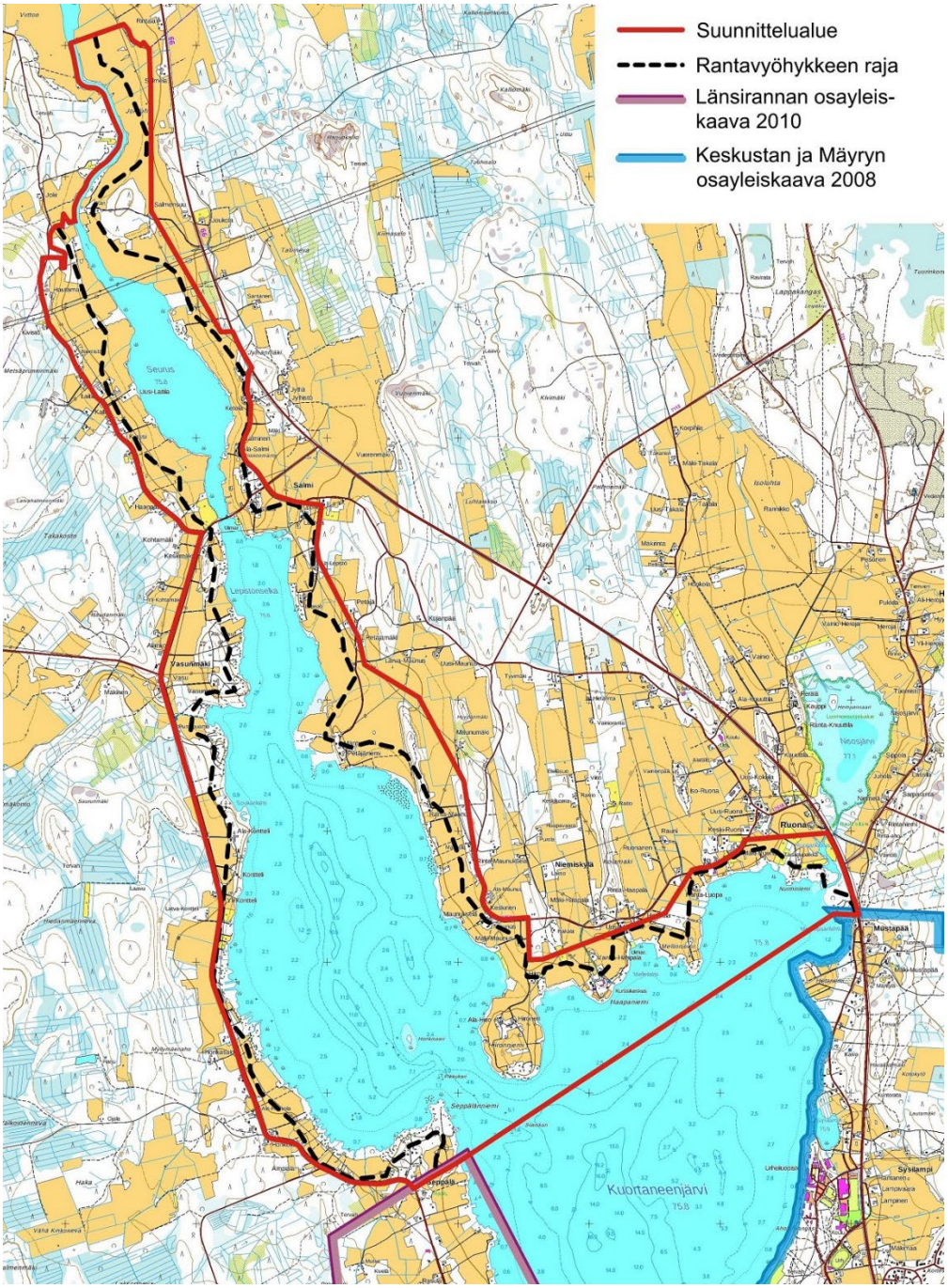

Kuva 1. Suunnittelualue (peruskartan lähde: MML 2018)

1.3 Yleiskaavaan liittyvää lainsäädäntöä

1.3.1 Maankäyttö- ja rakennuslaki

Yleiskaavan laatimista ja yleiskaavassa annettavia määräyksiä käsitellään maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) luvuissa 1, 5 ja 8 sekä -asetuksen (MRA) luvuissa 1, 3 ja 6. Ranta-alueita koskevia erityisiä säännöksiä on annettu maankäyttö- ja rakennuslain luvussa 10.

Kunnan tulee huolehtia tarpeellisesta yleiskaavan laatimisesta ja sen pitämisestä ajan tasalla (MRL 36 §). Yleiskaavan hyväksyy kunnanvaltuusto.

”Yleiskaava ohjaa yhdyskuntarakenteen kehittymistä ja eri toimintojen yhteensovittamista. Se esittää tavoitellun kehityksen periaatteet ja osoittaa yleispiirteisesti tarpeelliset alueet. Yleiskaavoituksessa korostuu yhdyskunnan toiminnallinen rakenne, eri aktiviteettien sijoittaminen ja niiden välisten yhteyksien järjestäminen sekä tämän rakenteen sovittaminen muuhun ympäristöön. Yleiskaava on sekä kunnan strategisen suunnittelun eräs väline että asemakaavoituksen ohjaaja. Se on ennen kaikkea kunnan tahdon ilmaisija ja sen toteuttamisen väline.” *Lähde: Ympäristöministeriö, Yleiskaavamerkinnät ja -määräykset*

Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää suunnittelun avoimuutta ja eri osapuolten vuorovaikutuksen järjestämistä (MRL 62 §).

Kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitettäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Laki edellyttää selvittämään tarpeellisessa määrin suunnitelman toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. (MRL 9 §). Tarvittavat selvitykset esitetään yleiskaavan selostuksessa.

Oikeusvaikutteinen yleiskaava – oleellisimmat oikeusvaikutukset

- Kun yleiskaavan laatiminen tai muuttaminen on pantu vireille, kunta voi määrätä alueelle rakennuskiellon ja toimenpiderajoituksen (MRL 38 § ja 128 §). Kaavoituspäätöksen yhteydessä tai yleiskaavassa voidaan tehdä myös päätös kehittämisalueesta (MRL 111 §). Oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa voidaan osoittaa suunnittelutarvealue, jolla on odotettavissa suunnittelua edellyttävää yhdyskuntakehitystä tai jolla erityisten ympäristöarvojen tai ympäristöhaittojen vuoksi on tarpeen suunnitella maankäyttöä (MRL 16 §).
- Yleiskaava on ohjeena laadittaessa asemakaavaa. Yleiskaava ei ole asemakaava-alueella voimassa muutoin kuin asemakaavan muuttamista koskevan vaikutuksen osalta (MRL 42.3 §). Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta katsottava, ettei toimenpiteellä vaikeuteta yleiskaavan toteuttamista (MRL 42 §).
- Yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa (MRL 39 §). Lupaa rakennuksen rakentamiseen ei saa myöntää siten, että vaikeutetaan yleiskaavan toteutumista. Lupa on kuitenkin myönnettävä, jos yleiskaavasta johtuvasta luvan epäämisestä aiheutuisi hakijalle huomattavaa haittaa eikä kunta tai julkisyhteisö lunasta aluetta tai suorita haitasta kohtuullista korvausta (MRL ehdollinen rakentamisrajoitus 43 §). Lunastus- tai korvausvelvollisuus voi koskea maa- ja metsätaloutta varten osoitettua aluetta vain, jos kaavassa on asetettu sen käyttöä koskevia erityisiä rajoituksia (MRL 101 §).
- Yleiskaavassa voidaan erityisellä määräyksellä antaa erilaisia rakentamis- ja toimenpiderajoituksia (MRL 43 §):
  - yleiskaava-alueella tai sen osalla ei saa rakentaa niin, että vaikeutetaan yleiskaavan toteutumista (rakentamisrajoitus)
  - maisemaa muuttavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman MRL 128 §:ssä tarkoitettua lupaa (toimenpiderajoitus) lukuun ottamatta puiden kaatamista yleiskaavassa maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi osoitetulla alueella
  - rakennustoimintaan tarkoitettua aluetta kielletään käyttämästä enintään viiden vuoden aikana muuhun rakentamiseen kuin maatalouden ja muiden siihen verrattavien elinkeinojen tarpeita varten (määräaikainen rakentamisrajoitus).
  - Jos jotakin aluetta tai rakennusta on maiseman, luonnonarvojen, rakennetun ympäristön, kulttuurihistoriallisten arvojen tai muiden erityisten ympäristöarvojen vuoksi suojeltava, yleiskaavassa voidaan antaa sitä koskevia tarpeellisia määräyksiä (MRL 41 §).

- Rakennuksen tai sen osan purkaminen voidaan määrätä yleiskaava-alueella luvanvaraiseksi (127 §).
- Ministeriö voi yleisen tarpeen vaatiessa myöntää kunnalle luvan lunastaa alueen, joka on yleiskaavassa osoitettu yhdyskuntarakentamiseen ja siihen liittyviin järjestelyihin tai on muutoin tarpeellinen kunnan suunnitelmallista kehittämistä varten (MRL 99 §).
- Oikeusvaikutteissa yleiskaavassa voidaan erityisesti määrätä yleiskaavan käyttämisestä rakennusluvan perusteena siten, että rakennuslupa voidaan myöntää ilman suunnittelutarveharkintaa edellyttäen, että kaava ohjaa riittävästi rakentamista ja muuta maankäyttöä alueella. Määräys ei voi koskea aluetta, jolla maankäytön ohjaustarve edellyttää asemakaavan laatimista. (MRL 44 §).

Yleiskaavan sisältövaatimukset (MRL 39 §)

Maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:ssä määritellään yleiskaavan yleiset sisältövaatimukset, joiden mukaan yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon maakuntakaava sekä:

1) yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys;
2) olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttö;
3) asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus;
4) mahdollisuudet liikenteen, erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen, sekä energia-, vesi- ja jätehuollon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestävällä tavalla;
5) mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön;
6) kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset;
7) ympäristöhaittojen vähentäminen;
8) rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen; sekä
9) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

Nämä seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät. Yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa.

Rantarakentamista koskevat erityiset säännökset:

- MRL 72 §:ssä määrätään suunnittelutarpeesta ranta-alueella. Meren tai vesistön ranta-alueeseen kuuluvalle rantavyöhykkeelle ei saa rakentaa rakennusta ilman asemakaavaa tai sellaista oikeusvaikutteista yleiskaavaa, jossa on erityisesti määrätty yleiskaavan tai sen osan käyttämisestä rakennusluvan myöntämisen perusteena.
- Rantavyöhykkeen leveys vaihtelee maaston muodoista, kasvillisuudesta ja muista olosuhteista riippuen. Rantavyöhykkeen katsotaan ulottuvan noin 100 metrin etäisyydelle mutta ei kuitenkaan pidemmälle kuin 200 metrin päähän keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta. Jos alueella on odotettavissa rakentamista, kaavoitusvelvollisuus ulotetaan rantavyöhykkeen ulkopuolisillekin alueille.
- MRL 73 §:ssä on esitetty ranta-alueita koskevat erityiset säännökset. Ranta-alueiden loma-asutusta koskevat erityiset sisältövaatimukset, joiden mukaan on katsottava, että suunniteltu rakentaminen ja muu maankäyttö sopeutuu rantamaisemaan ja muuhun ympäristöön. Lisäksi tulee ottaa huomioon luonnonsuojelu, maisema-arvot, virkistystarpeet, vesiensuojelu ja vesihuollon järjestäminen sekä vesistön, maaston ja luonnon ominaispiirteet. Huomioitava on myös, että ranta-alueille jää riittävästi yhtenäistä rakentamatonta aluetta. Vaatimus yhtenäisestä rakentamatta jätettävästä alueesta voi tarkoittaa virkistystarpeita kaava-alueella tai laajemmalti kuntalaisten tarpeita. Myös rantaluonto voi olla perusteena rakentamattomaksi jättämiselle.

1.3.2 Muu lainsäädäntö

Kaavoitus on yhteen sovittavaa suunnittelua, jossa osoitetaan alueita myös sellaisiin tarkoituksiin, joista on voimassa erityislakeja. Keskeisimmät lait ovat seuraavat:

Luonnonsuojelu

- luonnonsuojelulaki (1096/1996)

Kulttuuriympäristö

- laki rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010)
- valtion omistamien rakennusten suojeluasetus (480/1985)
- kirkollisen rakennusten suojelu (kirkkolaki 1054/1993)
- muinaismuistolaki (295/1963)

Muu ympäristönsuojelu

- ympäristönsuojelulaki (527/2014)

Yleiset tiet ja rautatiet

- maantielaki (503/2005)

Muu lainsäädäntö

- metsälaki (1093/1996)
- asetus metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä (1308/2013)
- maa-aineslaki (555/1981)
- vesilaki (587/2011)
- ulkoilulaki (606/1973)
- maastoliikennelaki (1710/1995)
- lunastuslaki (603/1977)
- sähkömarkkinalaki (588/2013)
- jätelaki (646/2011)
- kemikaalilaki (599/2013)

Oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa metsälakia sovelletaan metsän hoitamiseen ja käyttämiseen maa- ja metsätalouteen ja virkistykseen osoitetuilla alueilla. Lisäksi on noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa taikka muussa laissa säädetään.

1.4 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Osayleiskaavaa varten on 20.6.2019 laadittu Kuortaneenjärven pohjoisosan osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma, joka sisältää suunnitelman osallistumisen ja vuorovaikutuksen sekä kaavan vaikutusten arvioinnin järjestämisestä. Suunnitelmassa nimettiin tiedossa olevat osalliset, tiedottamis- ja kuulemistavat sekä yhteyshenkilöt.

Liite 1. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

2. LÄHTÖKOHDAT

2.1 Selvitysmenetelmät

Suunnitelman alustavat lähtökohdat on koottu valmistuneista suunnitelmista ja selvityksistä. Kunnan ympäristöosasto on toimittanut suunnitteluun liittyvää lähtötietoa sähköisessä muodossa ja karttapohjilla, joista tiedot on koottu liitekartoille ja selostukseen suunnitelmaan vaikuttavin osin.

2.2 Erillisselvitykset

Osayleiskaavaa varten on erillisselvityksinä laadittu luontoselvitys, maisemaselvitys, rakennusinventointi, arkeologinen inventointi ja rantarakentamisen mitoitusselvitykset.

2.3 Suunnittelutilanne

2.3.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Valtioneuvoston päätös uudistetuista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista tuli voimaan 1.4.2018.

Maankäyttö- ja rakennuslain 24.2 §:n mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. Valtakunnalliset tavoitteet huomioidaan rinnakkain MRL 39 §:ssa yleiskaavalle asetettujen sisältövaatimusten kanssa.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet välittyvät kuntakaavoitukseen pääasiassa maakuntakaavan kautta. Osa tavoitteista kohdistuu suoraan kuntien kaavoitukseen. Kunnissa yleiskaava on keskeisin väline valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamisen edistämisessä.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet 1.4.2018 lähtien:

- Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- Tehokas liikennejärjestelmä
- Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- Uusiutumiskykyinen energiahuolto

2.3.2 Maakuntakaava

Etelä-Pohjanmaan liiton maakuntavaltuusto on hyväksynyt maakuntakaavan 1.12.2003. Ympäristöministeriö on vahvistanut maakuntakaavan 23.5.2005. Ote maakuntakaavasta on esitetty kuvassa 2.

Alue- ja yhdyskuntarakenne (suunnittelumääräys kursiivilla)

Kylä

Ruona on maakuntakaavassa merkitty kohdemerkinnällä kylä, joka on kunnan pohjoinen, aktiivinen ja väkirikas talouskylä.

Kylä, jossa vapaa-ajan asutusta

Länsiranta on maakuntakaavassa merkitty kohdemerkinnällä kylä, jossa on vapaa-ajan asutusta. *”Alueen käyttöä suunniteltaessa tulee mitoituksen perustua erityisesti luonnon ja maiseman antamiin lähtökohtiin. Vapaa-ajan rakentamisen tulee olla kyläkuvaa eheyttävää*.”

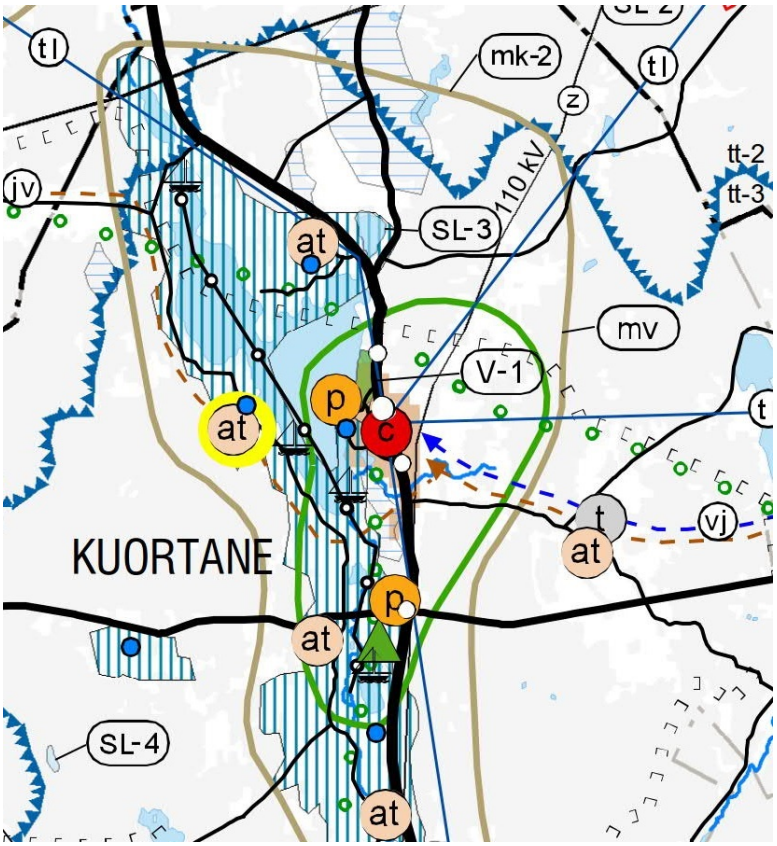

Kuva 2. Ote maakuntakaavasta.

Kulttuuriympäristö ja -maisema (suunnittelumääräys kursiivilla)

Maaseudun kehittämisen kohdealue mk-2

Suunnittelualue kuuluu Kuortaneenjärven ympäristöön merkityn maaseudun kehittämisen kohdealueeseen (mk-2). *"Alueen suunnittelussa tuetaan hyvien peltoaukeiden säilyttämistä viljelykäytössä ja kulttuurimaiseman kehittämisedellytyksiä sekä maatilataloutta ja sen liitännäiselinkeinoja. Alueilla tulee kiinnittää erityistä huomiota laajenevan asutuksen ja tilaa vaativien elinkeinojen, kuten teollisuuden ja suurimuotoisen eläintuotannon, välisten maankäyttötarpeiden yhteensovittamiseen. Asutuksen sijoittumista tulee ohjata olemassa olevia kyliä ja taajamia tukevaksi. Uudet tielinjaukset on sovitettava alueen kulttuuriympäristön ja maiseman erityispiirteisiin."*

Matkailun vetovoima-alue mv

Suunnittelualue kuuluu Kuortaneen matkailun vetovoima-alueeseen. *"Suunnittelussa tuetaan kuntien, seutukuntien ja ylimaakunnallisten virkistys- ja matkailualueiden muodostamia verkostoja ja niiden kehittämistä kokonaisuuksina. Kehittämistoimien tulee liittyä maakunnan matkailuelinkeinojen maankäytöllisten edellytysten tukemiseen sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyden turvaamiseen. Alueen runkoreittien suunnittelussa tulee hyödyntää jokilaaksossa tai sen läheisyydessä sijaitsevat virkistysalueet ja -kohteet, kulttuurimaisemat ja rakennettu ympäristö."*

Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue

Suunnittelualue kuuluu Kuortaneenjärven ympäristön kulttuurimaisema-alueeseen. *"Kulttuuriympäristön ja maiseman arvot on otettava huomioon siten, että varmistetaan näihin liittyvien arvojen säilyminen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Valtakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin vaikuttavissa hankkeissa on pyydettävä museoviranomaiselta ja ympäristökeskukselta lausunto."*

Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallisesti arvokas kohde

Suunnittelualueella sijaitsevat valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet, *Ruonan kylä sekä Länsirannan kylä ja kulttuurimaisema*. *"Rakennetut kulttuuriympäristöt on otettava huomioon siten, että varmistetaan näihin liittyvien arvojen säilyminen yksityis-*

kohtaisemmassa suunnittelussa. Valtakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin vaikuttavista hankkeista on pyydettävä museoviranomaiselta ja ympäristökeskukselta lausunto."

Yhteysverkot

Liikenne

Alueen itäpuolella kulkeva Orivesi – Lapua välinen tie 66 on merkitty kantatienä. Alueen poikki kulkevat yhdysteiksi merkityt Lapua–Mikkilä tie 6991, Salmi–Vasunmäki tie 6992, Ruonantie 17518 ja Ruona–Niemiskylä tie 17524.

Veneväylä

Kuortaneenjärveltä Salmen venesatamaan on merkitty veneväylä.

Venesatama

Salmelle on merkitty venesatama.

Vesihuolto

Kuortaneen keskustaajamasta on merkitty Kuortaneenjärven eteläpuolelta kulkemaan siirtoviemärin tarve (jv) Länsirannan kautta Lapualle. Siirtoviemäri on jo toteutettu.

Vaihemaakuntakaavat

Tuulivoimaa käsittelevä **vaihemaakuntakaava I** on hyväksytty 31.10.2016. Seuruksen poikki on osoitettu voimajohto.

Kauppaa, liikennettä ja keskustatoimintoja käsittelevä **vaihemaakuntakaava II** on hyväksytty maakuntavaltuustossa 30.5.2016 ja se on tullut voimaan 11.8.2016. Vaihemaakuntakaavaan II on merkitty alueeseen osittain rajautuva kantatie 66. Lisäksi Länsirannantie, Vasunmäentie ja Salmentie on osoitettu tärkeinä yhdysteinä. Vaihekaavassa on kumottu venesataman merkintä Salmelta ja veneväylän merkintä Kuortaneenjärveltä.

Vaihemaakuntakaavan II muutoksen ehdotus oli viranomaisten lausuttavana 14.12.2018 saakka. Vaihemaakuntakaavan II muutoksen tavoitteena on päivittää kaupan sijoittumista ohjaavat kaavamerkinnät ja -määräykset vastaamaan lainsäädännössä tapahtuneita muutoksia. Kaavamuutoksella pyritään vahvistamaan keskustatoimintojen alueiden asemaa kaupan vetovoimaisina sijaintipaikkoina, turvaamaan lähipalveluiden saatavuus sekä mahdollistamaan kunnille lainsäädännön muutosten hengen mukaisesti aikaisempaa paremmat edellytykset reagoida mahdollisiin muutoksiin ja tarpeisiin kaupan palvelurakenteessa. Kaavamuutos ei koske keskustojen ulkopuolisia km-merkintöjä eikä liikenteen ja logistiikan merkintöjä. Vaihemaakuntakaavan II muutosehdotuksessa ei ole suunnittelualuetta koskevia merkintöjä ja määräyksiä.

Turvetuotantoa, suoluonnon suojelua, bioenergialaitoksia, puuterminaaleja ja puolustusvoimien alueita käsittelevä **vaihemaakuntakaava III** on hyväksytty maakuntavaltuustossa 3.12.2018. Voimassa olevan maakuntakaavan turvetuotantovyöhykkeet on kumottu, muuten vaihemaakuntakaavassa III ei ole esitetty alueelle merkintöjä.

2.3.3 Osayleiskaava

Suunnittelualueella ei ole voimassa yleiskaavaa. Suunnittelualue rajautuu järven itäpuolella kunnanvaltuuston 13.11.2008 hyväksymään Keskustan ja Mäyryn osayleiskaavaan (kuva 3) ja järven länsipuolella kunnanvaltuuston 16.8.2010 hyväksymään Länsirannnan osayleiskaavaan (kuva 4).

Keskustan ja Mäyryn osayleiskaavassa lähiympäristöön on esitetty pientalovaltaista asuntoaluetta (AP-3), loma-asuntoaluetta (RA-1), lähivirkistysaluetta (VL), maa- ja metsätalousvaltaista aluetta (M-1) sekä maatalousaluetta (MT-1). Lisäksi kantatien varteen on osoitettu 55 dBA:n keskimääräinen ulkomeluvyöhyke ja rantaan tulva-alueen raja (sv-1).

Länsirannan osayleiskaavassa lähiympäristöön on osoitettu kyläalueita (AT/s), loma-asuntoaluetta (RA-2/s) sekä maisemallisesti arvokkaita peltoalueita (MA-1). Lisäksi alueen läheisyyteen on osoitettu paikallisesti arvokkaita luontokohteita (luo-3) ja kulttuurihistoriallisesti arvokas kohde (sr-2/870).

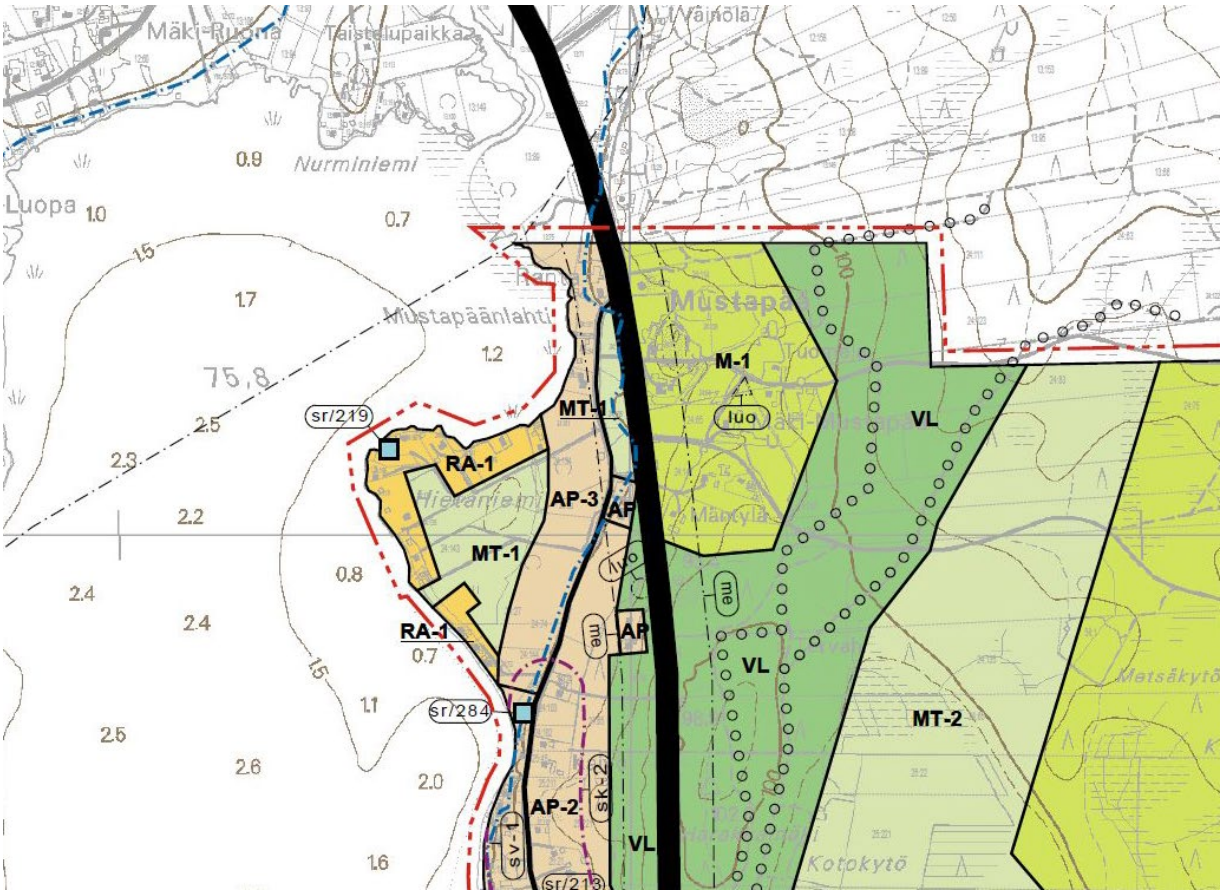

Kuva 3. Ote Keskustan ja Mäyryn osayleiskaavasta, KV 13.11.2008

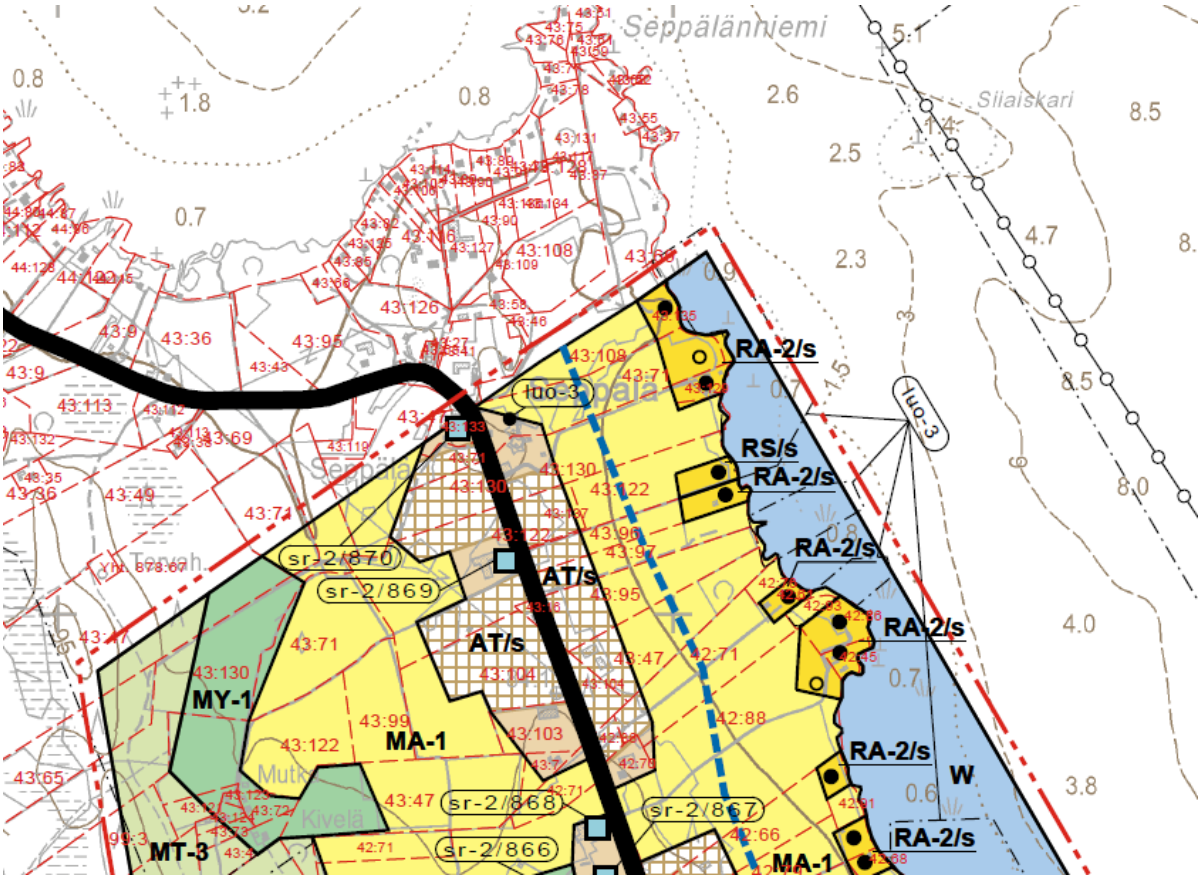

Kuva 4. Ote Länsirannan osayleiskaavasta, KV 16.8.2010

2.3.4 Asemakaavat

Alueella ei ole voimassa asemakaavaa eikä ranta-asemakaavoja.

2.3.5 Rakennusjärjestys

Asemakaava-alueen ulkopuolella rakentamista säätelevät osayleiskaava ja rakennusjärjestys yhdessä. Kuortaneella on voimassa kunnanvaltuuston 31.1.2002 hyväksymä rakennusjärjestys, joka on tullut voimaan 14.12.2004. Oikeusvaikutteisen kaavan määräykset syrjäyttävät rakennusjärjestyksen määräykset. Rakennusjärjestyksen määräykset on kuitenkin huomioitava myös kaava-alueella niissä asioissa, joista ei kaavassa anneta määräyksiä. Rakennusjärjestyksessä annetaan seuraavia ranta-alueiden rakentamisessa huomioitavia määräyksiä.

Rakennettaessa ranta-alueille tulee erityistä huomiota kiinnittää rakennusten korkeusasemaan, muotoon, ulkomateriaaleihin ja väritykseen. Rakennuspaikalla tulee rantavyöhykkeen kasvillisuus pääosin säilyttää ja vain harventaminen on sallittua.

Asuinrakennuksen etäisyyden rantaviivasta ja sijainnin rakennuspaikalla tulee olla sellainen, että maiseman luonnonmukaisuus mahdollisuuksien mukaan säilyy, kuitenkin vähintään 50 m. Muun kuin saunarakennuksen (lomarakennus, varastorakennus) etäisyyden keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta tulee kuitenkin, mikäli edellä olevasta vaatimuksesta ei muuta johdu, olla vähintään 20 metriä. Tulvaveden vaikutuksesta vaurioituvat rakenteet tulee sijoittaa vähintään 1.0 metriä ylävesirajaa korkeammalle. Ellei ylävesiraja ole tiedossa, on alimpien tulvaveden vaikutuksesta vaurioituvien rakenteiden oltava vähintään 2 metriä keskiveden korkeuden yläpuolella. Veden korkeusvaihtelut ovat suurimmat ja merkittävimmät Lapuanjoessa.

Saunarakennuksen, jonka kerrosala on enintään 30 m², saa rakentaa edellä mainittua metrimäärää lähemmäksi rantaviivaa. Sen etäisyyden edellä mainitulla tavalla laskettavasta rantaviivasta tulee olla kuitenkin vähintään 10 metriä.

Ranta-alueella rakennuspaikalla saa olla enintään kaksi yhden huoneiston loma-asuntoa tai yksi kahden huoneiston loma-asunto. Lisäksi rakennuspaikalla saa olla enintään kaksi rantasaunaa. Varastorakennuksen kerrosala saa olla enintään puolet rakennuspaikalle rakennettujen loma-asuntojen ja saunojen kerrosalasta. Lomarakennusten ja saunojen yhteenlaskettu kerrosala saa olla enintään 120 m². Saunarakennuksen kerrosala saa olla enintään 40 m².

Rantavyöhykkeellä olevalle rakennuspaikalle saa rakentaa vain yhden asuinrakennuksen ja siinä voi olla enintään yksi asuinhuoneisto.

Rakennuspaikalle rakennettavaksi sallittu rakennusala saa olla enintään 10 % rakennuspaikan pinta-alasta.

Asuntoon tai maatilan talouskeskukseen liittyvä rantasaunarakennus saa kerrosalaltaan olla enintään 40 m² ja siihen liittyvä katettu terassi enintään 10 m².

Asemakaava-alueen ulkopuolella rakennuksen etäisyyden rakennuspaikan rajasta tulee olla yhtä suuri kuin rakennuksen korkeus kuitenkin vähintään 5 metriä. Rakennuksen etäisyyden toisen omistamalla tai hallitsemalla maalla olevasta rakennuksesta tulee olla vähintään 10 metriä.

2.3.6 Vesihuollon kehittämissuunnitelma

Kuortaneen kunnanvaltuusto on hyväksynyt 29.4.2004 vesihuollon kehittämissuunnitelman (Scc Viatek), jossa on tutkittu ja selvitetty vedenhankinnan ja jätevedenkäsittelyn kehittämisratkaisut. Vesijohtoverkosto on rakennettu lähes koko kunnan alueelle. Suunnitelmassa esitetään jätevesiviemäröinnin laajentamista vähitellen haja-asutusalueelle nykyisen verkoston, nykyään jo rakennetun siirtoviemärin ja rakennettavien viemärien lievealueille (100 m). Kaava-alueen lounaisin osa kuuluu siirtoviemärin varteen rajattuun yleisen viemäröinnin laajennusalueeseen. Muut kiinteistöt jäävät tällä alueella erillisperustein viemäröinnin ulkopuolelle, ja niiden osalta noudatetaan vyöhykkeen 3. perusvaatimustason vaatimuksia, jollei perusteltua syytä muuhun ole. Suunnitelman mukaan Ruonalla noin 20 kiinteistön kohdalla viemäröinti voidaan järjestää taloryhmittäin.

2.3.7 Muut suunnitelmat ja selvitykset

Perustietoutta on kerätty lisäksi mm. seuraavista suunnitelmista, selvityksistä, päätöksistä ja julkaisuista:

- Rantojen käytön yleissuunnitelma, Autio 1983
- Kuortaneen rantojen käytön yleissuunnittelu, Santanen 1993
- Valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt, Rakennettu kulttuuriympäristö 1993 sekä kohdeluettelon päivitykset 2010 (Museovirasto / Ympäristöministeriö)
- Arvokkaat kulttuurimaisemat Lapuanjokilaaksossa. Vaasan läänin seutukaavaliitto 1994
- Suomenselän lintupaikkaopas, Suomenselän lintutieteellinen yhdistys 1994
- Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, Valtioneuvoston päätös 1995
- Kuortaneen ympäristön tilan perusselvitys. Kotola 1995
- Esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla. Museovirasto, Etelä-Pohjanmaan liitto, Keski-Pohjanmaan liitto ja Pohjanmaan liitto 1998
- Kuortaneenjärven toimenpideohjelma. Aaltonen ja Kalliolinna. Suomen vesiensuojeluyhdistysten liiton raportti 1999
- Kuortaneen kylienkehittämishankkeen loppuraportti. Sippola 2000
- Kuortaneenjärven kulttuurimaisemissa. Länsi-Suomen ympäristökeskus, Jaakkola, Anttila ja Molander 2000
- Maakunnallisesti arvokkaat maisema- ja kulttuurialueet, yleisselvitys. EP-Liitto / Motiivi Oy 2001
- Kuortaneenjärven laadukas ympäristö 2003–2005. Seppälä 2002
- Kuortaneenjärven säännöstelyn tarkistaminen ja sisäisen kuormituksen vähentäminen. Seppälä 2002. E-P:n ympäristöohjelmaan liittyvä hanke ohjelmakaudelle 2000–2006
- Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan perinnemaisemat. Kekäläinen ja Molander. Länsi-Suomen ympäristökeskus 2003
- Kuortaneenjärven ympäristön laadun parantaminen. Loppuraportin luonnos. Latvala 2003,
- Siirtoviemäri Kuortane – Lapua, Aluetekniikka Oy 2003
- Keskustan ja Mäyryn osayleiskaavan maisemaselvitys, Motiivi Oy 2004
- Vesihuollon kehittämissuunnitelma, Scc Viatek Vesihydro 2004
- Etelä-Pohjanmaan ympäristöohjelmaan liittyvä hanke ohjelmakaudelle 2000–2006
- Kuortaneen keskustan ja Mäyryn osayleiskaava-alueen rakennettu kulttuuriympäristö, Risto Känsälä, Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo 2006
- Kuortaneenjärvi – Lapuanjoen helmi. L-S ympäristökeskus, Rautio ja Aaltonen 2006
- Etelä-Pohjanmaan vedet nyt ja tulevaisuudessa. Nuotio, Länsi-Suomen ympäristökeskus 2008
- Maatalousalueiden kosteikkojen ja luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma, Kuortane. Koivisto ja Kullas, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen julkaisuja 1/2011
- Tulvariskien alustava arviointi Lapuanjoen vesistöalueella. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 30.3.2011
- KIOSKI-inventointitietojärjestelmä, Etelä-Pohjanmaan liitto ja Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo 2016
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto 18.1.2012 tulvien huomioon ottamisesta Kuortaneenjärvellä, Lapuanjoella ja Kuhajärvellä
- Maaseudun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet, ehdotukset Pohjanmaan, Etelä- ja Keski-Pohjanmaan valtakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi 2013
- Suomenselän maakunnallisesti arvokkaat lintualueet. MAALI-hankkeen loppuraportti. Suomenselän lintutieteellinen yhdistys 2013
- Ehdotus Lapuanjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelmaksi 2016–2021. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2014
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen täydennyslausunto 31.12.2018: Suositus alimmista rakentamiskorkeuksista Kuortaneenjärvellä, Kuhajärvellä ja Seuruksella.

2.3.8 Pohjakartat, ilmakuvat

Osayleiskaavan pohjakarttoina on käytetty Maanmittauslaitoksen peruskartta-aineistoa vuodelta 2018 ja maastotietokantaa mittakaavassa 1:10 000 vuodelta 2018. Suunnittelun apuna on käytetty Maanmittauslaitoksen avoimen kartta-aineiston ilmakuvia vuodelta 2017.

2.4 Luonnonympäristö

Luonnonympäristön tiedot ja kohteet on koottu laadituista selvityksistä.

Etelä-Pohjanmaa on osa boreaalista havumetsävyöhykettä, jossa Kuortane lukeutuu keskiboreaaliseen vyöhykkeeseen. Luonnontieteellisessä aluejaossa Kuortaneen länsiosa ja Lapuanjokilaakso kuuluvat Etelä-Pohjanmaan lakeuksien vaihettumisvyöhykkeeseen. Kuortane on vedenjakajaaluetta, jossa metsät ovat karuja ja suot nevoja ja rämeitä.

Suunnittelualue on suurelta osin ihmistoiminnan muokkaamaa maatalous- ja kulttuuriympäristöä.

2.4.1 Topografia

Kuortaneenjärven vedenpinta on N60-tasossa noin +75,80 m. Suunnittelualueen rantojen maaston korkeustaso on kunnanrajan ja Seuruksen välisellä jokiosuudella yleisimmin välillä +74,90…80,0 m, Seuruksella +75,80…82,50 m sekä Kuortaneenjärvellä pääosin välillä +75,80…85,00 m. Suunnittelualue muodostuu Kuortaneenjärven pohjoisosaa ympäröivistä peltoalueista ja rajautuu metsäselännealueisiin. Maasto kohoaa vesistöstä metsänreunaa kohti ja on korkeimmillaan noin 10 metriä rantaa ylempänä.

2.4.2 Kallio- ja maaperä

Osayleiskaava-alueen kallioperä kuuluu Pohjanmaan liuskekivivyöhykkeeseen, jonka pääkivilaji on kiillegneissi. Kuortaneen nykyinen topografia ja maaperä ovat muotoutuneet viimeisimmän jäätiköitymisvaiheen aikana, joka päättyi Etelä-Pohjanmaalla noin 9300–9000 vuotta sitten. Kuortaneenjärven ympärillä oleva maaperä on pääosin silttiä ja savea. Metsäalueet ovat moreenia. Mustapäänlahden ja Nisosjärven välisellä alueella on paksu turvekerros. Ks. kuva 5.

2.4.3 Vesiolosuhteet

Suunnittelualue sijoittuu Kuortaneenjärven, Seuruksen ja Lapuanjoen rannoille. Kuortaneenjärvi on Lapuanjoen vesistöalueen suurin ja keskeisin järvi, joka varastoi vettä tulvien aikana. Se parantaa myös vedenlaatua toimimalla laskeutusaltaana. Kuortaneenjärven veden laatu on välttävää tai tyydyttävää ja suurin ongelma on rehevöityminen. Järven syvänteissä esiintyy talvisin happikatoa. Myös sinileväkukintoja esiintyy säännöllisesti.

Kuortaneenjärvellä on suuri merkitys Lapuanjoen vesistön tulvien tasaajana. Kuortaneenjärven vedenpinta nousee nopeasti tulvan alkuvaiheessa. Lähtövirtaaman rajoittamista tulva-aikaan ei nykyinen säännöstelylupa mahdollista. Kuortaneenjärvi purkaa "täytyttyään" suurella virtaamalla pitkään pitäen Lapuanjoen virtaamaa suurena. Talinkalman säännöstelypato on pidettävä keväällä avoinna, kunnes vesi laskee korkeudelle N43 +75,70 m (N60 +75,84). (Lähde: Tulvariskien alustava arviointi Lapuanjoen vesistöalueella) Kuortaneenjärvelle on esitetty säännöstelyn mahdollista tehostamista mm. mahdollisen pohjapadon rakentamisella sekä säännöstelyluvan muutoksella (Lähde: Ehdotus Lapuanjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelmaksi)

Suunnittelualueen rannoilla on tulvaherkkiä aluetta. Ks. selostuksen kohta 2.7.2 *Tulvat*.

Pohjavedet

Suunnittelualueella tai sen vaikutusalueella ei ole pohjavesialueita.

2.4.4 Kalasto

Kuortaneenjärven kalasto on huomattavasti monipuolisempi kuin Etelä-Pohjanmaan järvissä yleensä ja kalastustiedustelussa vuonna 1991 kirjattiin 19 lajia. Kuortaneen hoitokalastus aloitettiin 1997. Kuortaneenjärvi on ainut Lapuanjoen vesistöalueen järvi, jossa esiintyy lisääntyvä muikkukanta. (Aaltonen, Kalliolinna 1998 ja Latvala 2003).

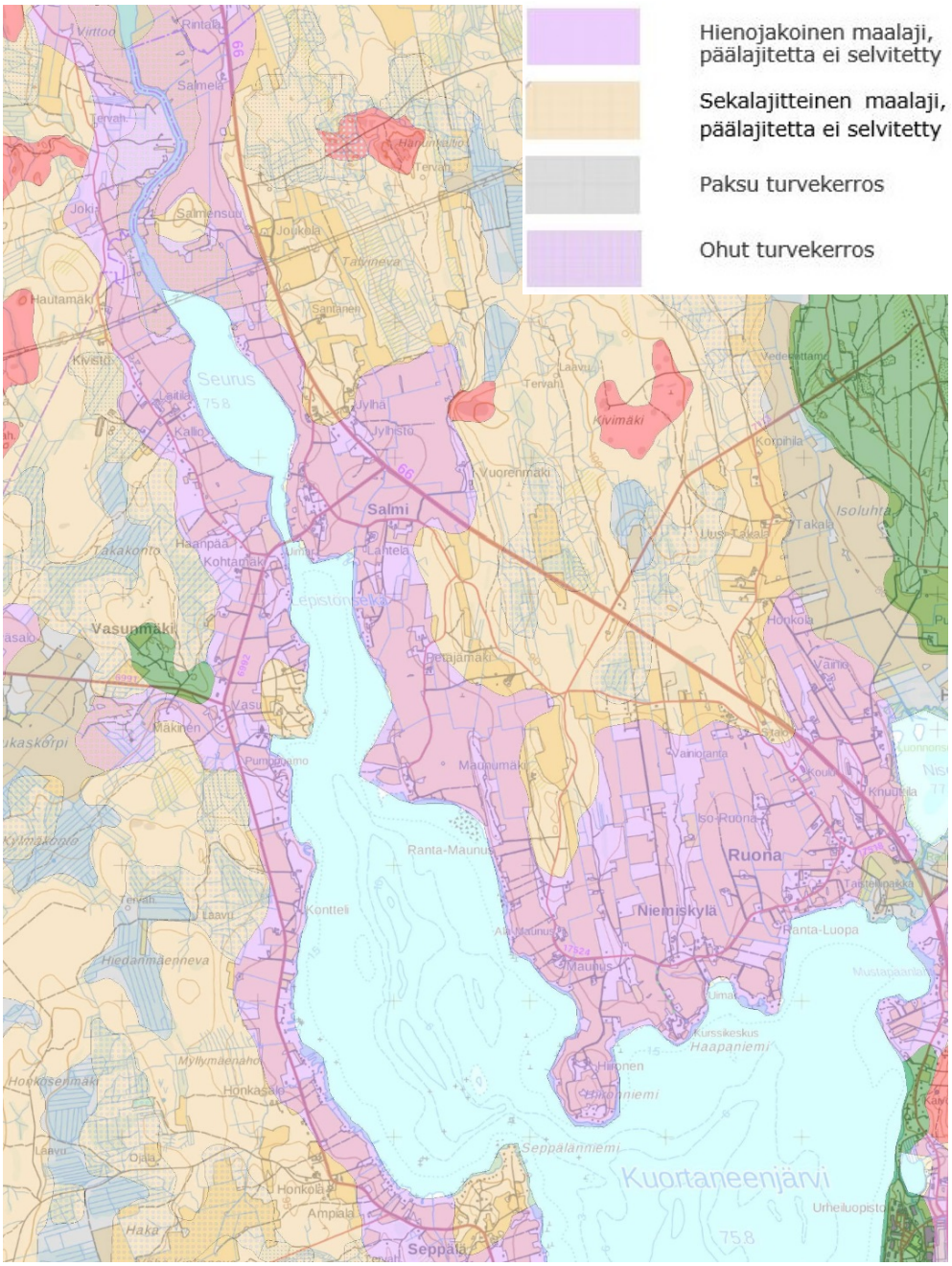

Kuva 5. Maaperäkartta 1:20 000 (Lähde GTK, Maanmittauslaitos 2019).

2.4.5 Linnusto

Linnustollisesti arvokkaat alueet on esitetty kuvassa 6.

Maakunnallisesti arvokkaat linnustoalueet –raportti (MAALI)

Suomenselän lintutieteellinen yhdistys on vuonna 2013 julkaissut raportin Suomenselän maakunnallisesti arvokkaista linnustoalueista. Suunnittelualueella ei ole maakunnallisesti arvokkaita linnustoalueita. Lähinnä on suunnittelualueen itäpuolella oleva Nisosjärvi.

Kuortaneen arvokkaat linnustoalueet 2018

Suomenselän lintutieteellinen yhdistys on vuonna 2018 raportin Kuortaneen arvokkaista linnustoalueista, jossa on esitelty paikallisesti arvokasta linnustoa ja aluerajauksia. Selvityksen mukaan on paikallisesti arvokkaaksi alueeksi nimetty Seurus, Lepistönselkä sekä Maunuksen- ja Mustapäänlahti.

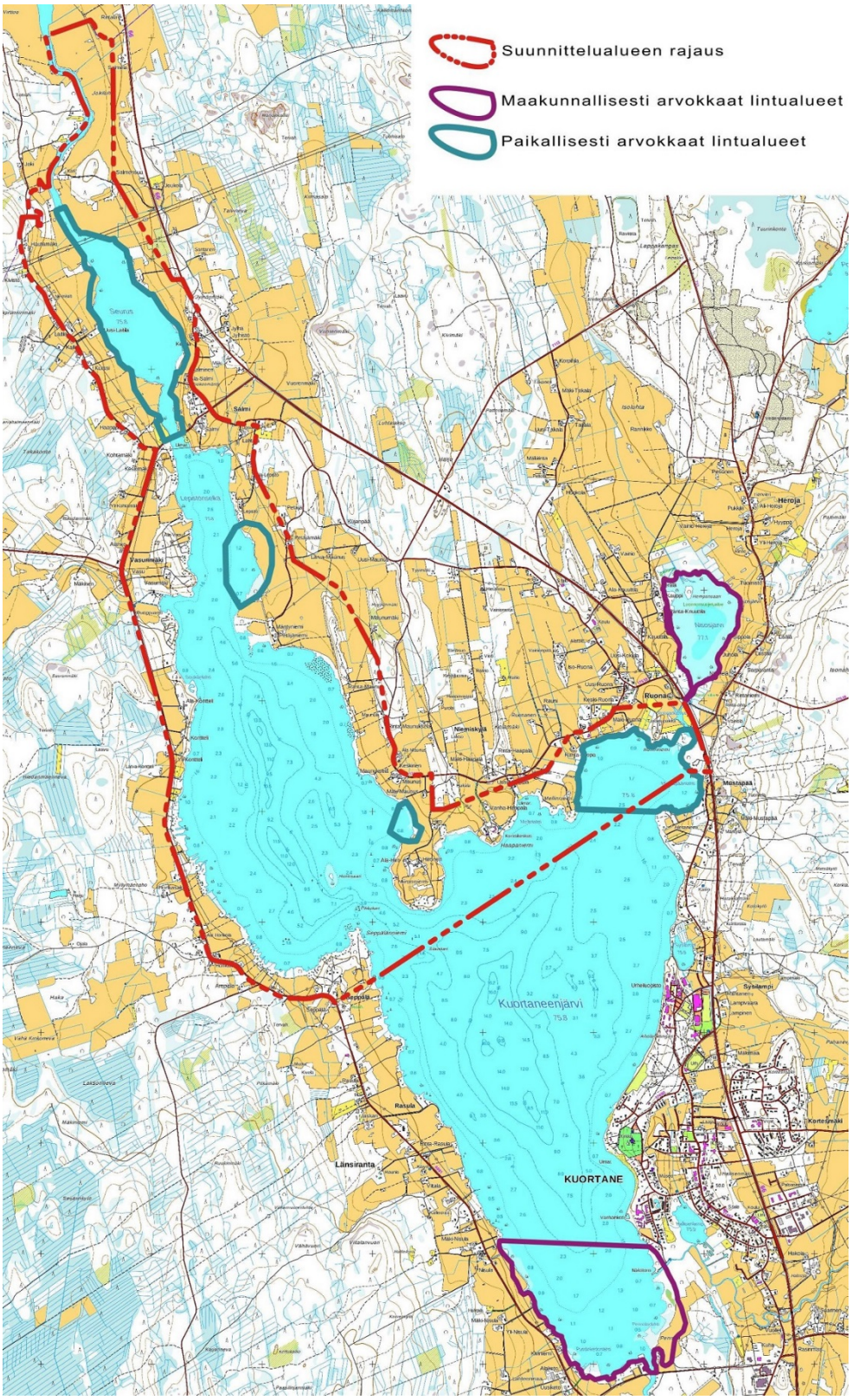

Kuva 6. Linnustokohteet.

2.4.6 Luontoselvitys 2019

Kuortaneenjärven pohjoisosan osayleiskaavan yhteydessä on suunnittelualueelta laadittu erillisselvityksenä luontoselvitys vuonna 2019. Selvityksen on laatinut Ramboll Finland Oy. Erityishuomiota kiinnitettiin lakisääteisiin metsälain, vesilain ja luonnonsuojelulain sekä EU:n luonto- ja lintudirektiivien luontotyyppeihin, kasvi- ja eläinlajeihin.

Osayleiskaava-alue koostuu selvityksen mukaan pääosin Kuortaneenjärveä ympäröivistä rantapelloista sekä järveä kiertävistä kyläteistä, joiden varrelle harvahko maaseutuasutus on ryhmittynyt. Peltomaisemaa rikastuttavat pienialaiset tuoreen ja kuivahkon kankaan metsäsaarekkeet. Kuortaneenjärveä reunustava peltovyö ulottuu yleensä aivan rantaan asti ja rantavyöhyke on tyypillisesti kapea. Laajempia sara-korteluhtia esiintyy mm. Petäjäniemen ja Hiironniemen pohjoispuolella sekä Ruonanluoman matalarantaisilla edustoilla. Rannoilla on runsaasti loma-asutusta ja luonnontilaista rantaa on niukalti.

Selvitysalueelta ei tavattu valtakunnallisesti uhanalaisia kasvilajeja. Selvityksen mukaan alueella ei ole mahdollisia metsä- tai vesilain mukaisia kohteita. Huomionarvoiset kohteet alueella olivat alavia ja tulvanvaivaamia rantapeltoja ja reheviä järvenlahdekkeita (linnusto ja viitasammakko)

Liite 2. Luontoselvitys 2019

EU:n luontodirektiivin liitteessä IV (a) mainitut Suomessa esiintyvät lajit

Muun muassa liito-orava, pohjanlepakko ja viitasammakko kuuluvat EU:n luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin lajeihin, joita koskettavat luonnonsuojelulain 49 §:n lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämis- ja heikentämiskielto. Yleiskaava-alueelta vuonna 2019 tehdyssä luontoselvityksessä alueelta ei tehty havaintoja liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoista eikä aikaisempia rekisterihavaintojakaan alueelta ollut (Eliölajit-rekisteri). Lähimmät liito-oravan tiedossa olevat esiintymät löytyvät 300 ja 800 metriä suunnittelualueesta etelään, Kuortaneenjärven Länsirannan metsästä.

Lepakkolajeista yleiskaava-alueella tehtiin havaintoja pohjanlepakosta, siippalajeista sekä harvalukuisesta pikkulepakosta. Pohjanlepakko oli odotetusti yleisimmin tavattu lepakkolaji. Pohjanlepakko on maamme yleisin ja laajimmalle levittäytynyt lepakkolaji, jota tavataan miltei koko Suomesta hyvin monenlaisista elinympäristöistä ja asutuksen ääreltä. Pohjanlepakoita esiintyy ja niistä kertyy havaintoja todennäköisesti koko selvitysalueella, sillä pohjanlepakoiden tiedetään lentävän varsin pitkiä matkoja, useita kilometrejä päiväpiiloiltaan saalistusalueilleen, jolloin niitä voi tavata melkeinpä mistä vain. Myös siippalajeja (viiksi-/isoviiksi-/vesisiippa) tavataan alueella. Yksittäinen pikkulepakkohavainto oli taltioitunut passiivilaitteeseen 21.8.2017, ja koski todennäköisesti muuttomatkalla olevaa yksilöä. Selvityksessä ei havaittu selvitysalueella luonnonsuojelulain 49 §:n mukaisia lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. On kuitenkin mahdollista, että jossain selvitysalueella sellaisia saattaa olla (mm. vanhat rakennukset, luonnonkolot, linnunpöntöt).

Viitasammakko on osoittautunut Kuortaneenjärvellä melko yleiseksi lajiksi. Selvityksessä löydettiin useita kohteita, joissa viitasammakot soidinsivat. Tyypillisimmin kohteet ovat alavia tulvapeltoja ja matalia järvenlahdelmia, joissa on runsaasti kasvillisuutta.

Rakentamisessa huomioitavat luontokohteet

Luontoselvityksen mukaan rakentamisessa kannattaa huomioida luonnoltaan arvokkaimmiksi kohteiksi arvioidut kohteet, viisi linnuston pesimä- ja levähdysaluetta, joissa esiintyy myös viitasammakkoja sekä kaksi perinnebiotooppia. Luontoselvityksessä tarkemmin luonnehditut luontokohteet on esitetty kuvassa 7.

Kohteet 1–5 ovat linnuille tärkeitä pesimä- ja levähdysalueita. Alueella sijaitsee myös viitasammakoiden lisääntymis- ja levähdysalueita (LSL 49 §). Alueen luontoarvot tulee huomioida aluetta koskevissa suunnitelmissa ja toimenpiteissä. Kohteiden lajistoon kuuluvat muun muassa lapasorsa, haapana (VU), tavi, sinisorsa, telkkä, laulujoutsen, silkkiuikku (NT), ruokokerttunen (NT), kalatiira, kurki, suokukko (CR muutonaikaisia levähtäviä parvia), isokuovi (NT), töyhtöhyyppä, taivaanvuohi (NT), pajusirkku (VU), pensastasku (VU), västäräkki (NT), harakka (NT), punavarpunen (NT), keltavästäräkki.

Kohteet 6–7 ovat perinnebiotooppeja, joiden kuvaukset tarkemmin kohdissa 2.4.8. ja 2.4.9. Selvityksen mukaan rakentaminen ja muu maankäyttö on toteutettava siten, ettei perinnebiotooppia heikennetä.

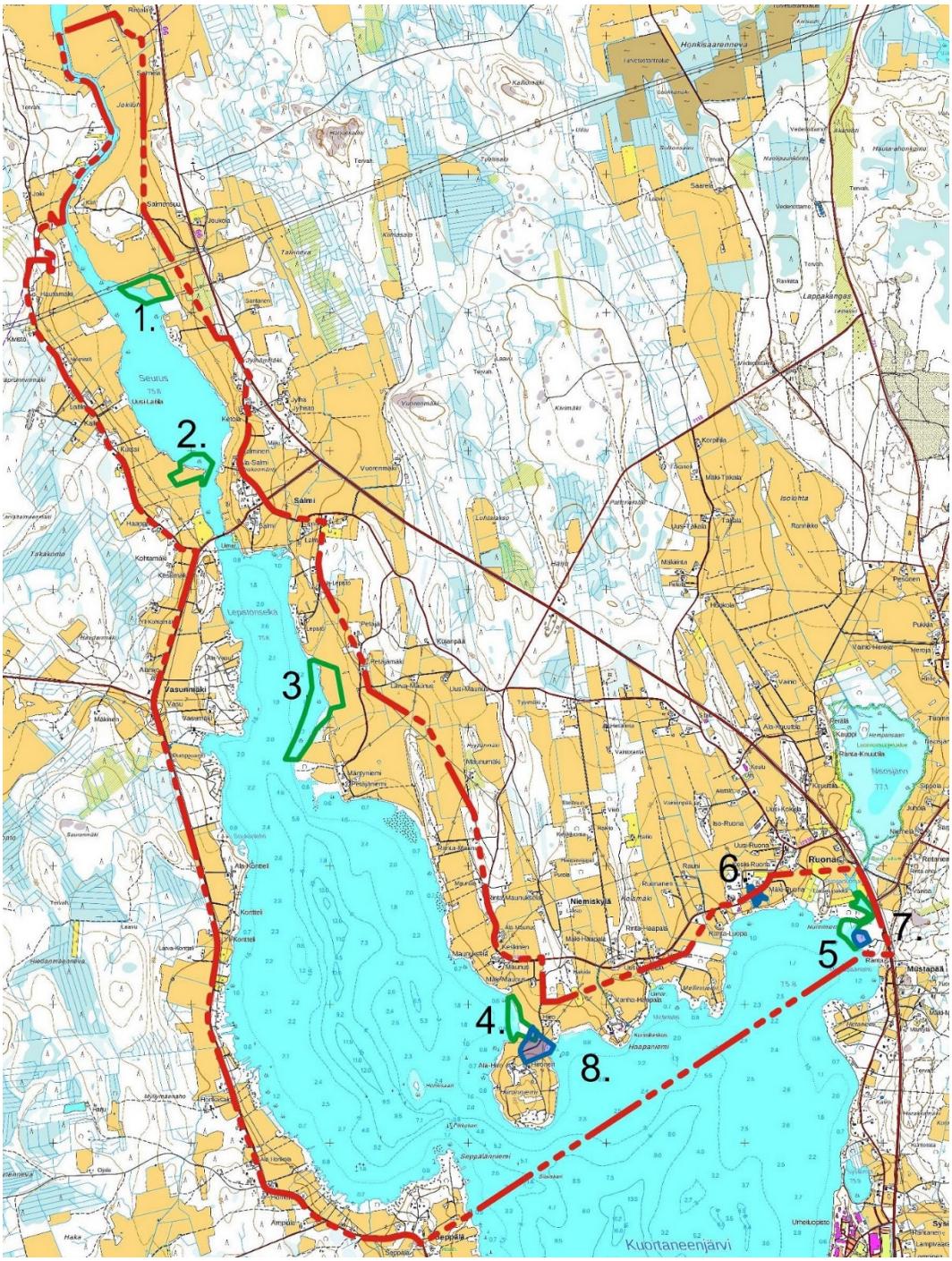

Kuva 7. Luontokohteet. Vihreällä rajauksella luontoselvityksen kohteet 1–5 sekä sinisellä perinnebiotoopit, kohteet 6–8. (kohteen nro 8 luonnontila muuttunut, otettu viljelykäyttöön)

2.4.7 Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan perinnemaisemat

Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan perinnemaisemat – julkaisun mukaan suunnittelualueella sijaitsee yksi maakunnallisesti arvokas perinnemaisema (Mäki-Ruonan keto) sekä yksi paikallisesti arvokas perinnemaisema (Ruonanluoman rantaniitty). Aluerajaukset on esitetty kuvassa 6.

Mäki-Ruonan keto, maakunnallisesti arvokas

Kuortaneenjärven pohjoisrannalla Ruonassa kyläraitin varrella pienen kumpareen lakiosissa on runsasruohoista niittyä ja ketoa. Niittyä ympäröi kaunis eteläpohjalainen kylämaisema ja niityn yli avautuu järvimaisema. Alue rajautuu Mäki-Ruonan perinteiseen pihapiiriin. Niityn länsilaidalla ovat kookas hyväkuntoinen riihi ja pieni kuivaamorakennus. Keto sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaalle kulttuurimaisema-alueelle. Niittyä on käytetty läheisen kyläkoulun opetuskohteena, mihin tarkoitukseen se soveltuisi edelleenkin erinomaisesti. Se on myös mainio mansikkapaikka.

Molemmille puolille kylätietä sijoittuvaa niittyä on käytetty lampaiden ja nautakarjan laitumena. Viimeksi aluetta on laidunnettu lypsylehmillä ja vasikoilla. Karjanpito tilalla on päättynyt vuonna 1983. Alueelle syntynyttä puustoa on tämän jälkeen ajoittain poistettu. Niittyä kulotettiin muutamana keväänä 1990-luvun alkupuolella. Tien varteen on kaivettu puhelinkaapeli.

Niitty on kasvillisuudeltaan edustava ja mosaiikkimaisesti vaihteleva. Tien varressa niitty on keskikesällä laajalti kissankellon siniseksi värjäämää ja ketoneilikoiden kirjavoimaa ketoa. Riihen edustalla esiintyy pieniä kissankäpälän, puolukan ja huopakeltanon vallitsemia kangasketolajikkeita. Tien kaakkoispuolella kedolla kasvaa runsaasti ketonoidanlukkoa ja ahomansikkaa. Ketoalueiden ympärillä on lajistoltaan vaihtelevia päivänkakkaran, niittynätkelmän, ahopukinjuuren, nurmitädykkeen ja siankärsämön sekä paikoin myös ahomansikan, paimenmataran, hiirenvirnan ja kissankellon vallitsemia tuoreita pienruohoniittyjä sekä pienruohoisia heiniäniittyjä. Heinistä nurmirölli, hietakastikka, timotei, niittynurmikka ja nurmipuntarpää vallitsevat laikuittain. Niityn eteläreunassa esiintyy tuoretta heiniäniittyä sekä kurjenpolven, poimulehtien, paimenmataran ja niittynätkelmän vallitsemaa suuriruohoista niittyä. Pienellä kivikolla kasvaa runsaasti lillukkaa, kivikon laitamilla on myös horsmaa.

Kuivuudesta johtuen niityn umpeenkasvu on ollut hidasta. Edustavuutensa ansiosta niitty tulisi saada pikaisesti hoidon piiriin. Hoidoksi sopisi parhaiten laidunnus. Kohdetta voidaan hoitaa myös niittämällä. Pienestä koosta johtuen se voitaisiin niittää käsin kylän yhteisillä talkoilla.

Ruonanluoman rantaniitty, paikallisesti arvokas

Kuortaneenjärven koillisrannalla, Nisosjärvestä laskevan Ruonanluoman eteläpuolella sijaitseva paikallisesti merkittävä niittyalue, joka sijoittuu Kuortaneenjärven valtakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaisema-alueen rajalle. Rantaniityt ovat olleet noin kahdeksan lehmän laitumena ainakin 1930-luvulta vuoteen 1968. Yläpuolisten peltojen viljelykierron mukaan laidunnuksessa on ollut ajoittain katkoksia. Niityn voimakkaasti pensoittuvia yläosia on raivattu viimeksi 1990-luvun alussa. Niityn uloimmissa osissa on kortteikkoa ja vesisaraikkoa. Yläosan pensoittunut kasvillisuus on mosaiikkimaista. Kurjenjalan ja mesimarjan vallitsemat alat ja jouvihvilävaltaiset laikut ovat tavallisia. Lisäksi esiintyy vesisara-, viiltosara- ja luhtakastikkayhdyskuntia. Raivattaessa niitylle on jätetty harvakseltaan hieskoivua. Raivatun pensaikon tilalla on runsaasti uutta pajukkoa.

Hoidoksi soveltuisi laidunnus. Ennen laidunnuksen aloittamista alue on syytä raivata. Raivauksen jälkeen tehokas laidunnus on aloitettava pikaisesti vesakon kurissa pitämiseksi.

Lähde: Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan perinnemaisemat, Kekäläinen ja Molander 2003.

2.4.8 Maatalousalueiden kosteikkojen ja luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma 2011

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on laatinut Kuortaneelle maatalousalueiden kosteikkojen ja luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelman vuonna 2011. Osayleiskaava-alue sisältyy yleissuunnitelman selvitysalueeseen. Yleissuunnitelman mukaan suunnittelualueella sijaitsee kuusi luonnon monimuotoisuus- ja maisemakohdetta.

Yleissuunnitelmassa tarkemmin luonnehditut luonnon monimuotoisuus- ja maisemakohteet:

5. Suojavyöhyke

21. Muu luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä elinympäristö, kiviaita

22. Perinnebiotooppi, kostea suurruohoniitty (luonnontila muuttunut, otettu viljelykäyttöön)

29. Perinnebiotooppi, Mäki-Ruonan keto

30. Mahdollinen monivaikutteisen kosteikon paikka ja tulvapelto

31. Muu luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä elinympäristö, maisemapuu

32. Tulvapelto

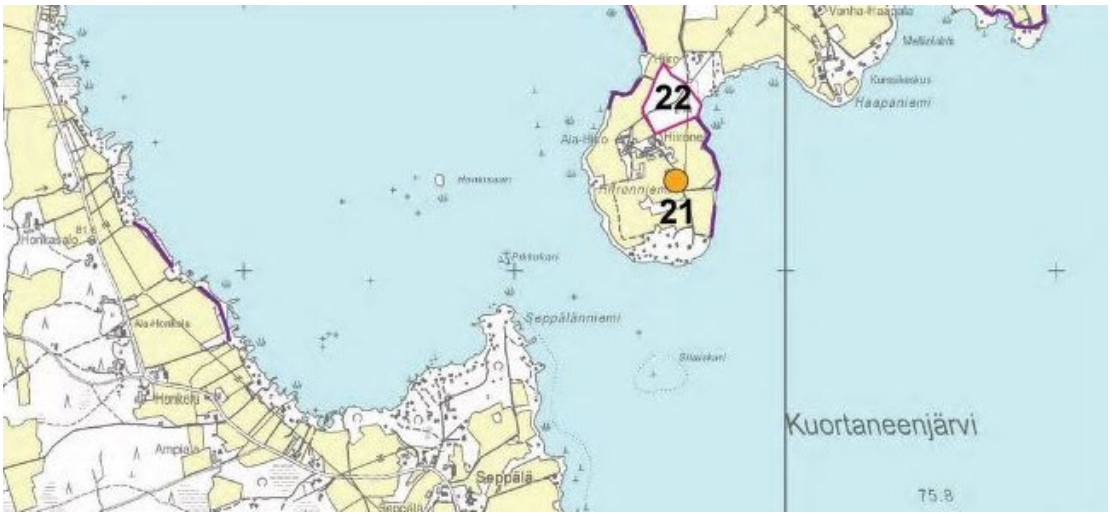

Kuva 8. Ote yleissuunnitelman kartasta 7, kohteiden 21–22 sijainti sekä osa kohteesta 5.

Kuva 9. Ote yleissuunnitelman kartasta 8, kohteen 29 sijainti sekä osa kohteesta 5.

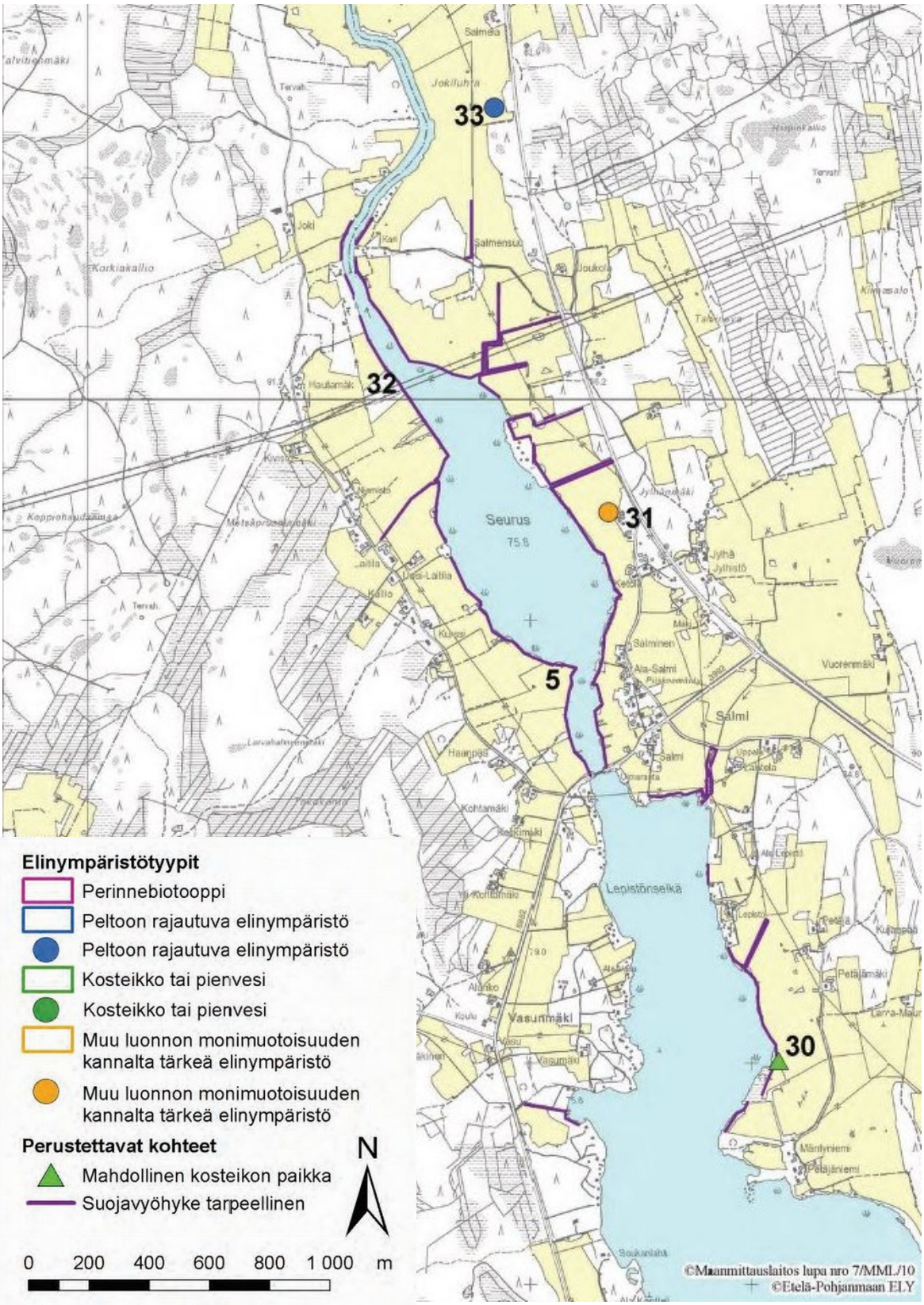

Kuva 10. Ote yleissuunnitelman kartasta 9, kohteiden 30–33 sijainti sekä osa kohteesta 5.

2.5 Maisema

Maiseman perusrakenne on syntynyt jääkaudella ja sen jälkeen maanpinnan kohotessa. Nykyinen Kuortaneenjärvi oli Litorinameren lahti, joka ulottui Sarvikkaankoskelle asti. Maankohoamisen seurauksena rantaviiva vetäytyi vuosituhansien kuluessa länteen.

Kuortaneenjärvi ympäristöineen sijaitsee Etelä-Pohjanmaan viljelylakeuksien reunavyöhykkeellä. Suunnittelualueen maisema koostuu Lapuanjokilaakson laajoista peltomaisemista, joita reunustavat metsäiset rinteet. Asutus on keskittynyt suurelta osin järven ympärillä kulkevien teiden varsille.

Lapuanjokilaaksoa ja Kuortaneenjärveä ympäröivät viljelylakeudet ovat osa valtakunnallisesti arvokasta pohjalaista kansallismaisemaa, Kuortaneenjärven kulttuurimaisemaa. Kansallismaisemat, joita on valtakunnassa yhteensä 27, ovat tärkeä osa kansallista kulttuuriamme.

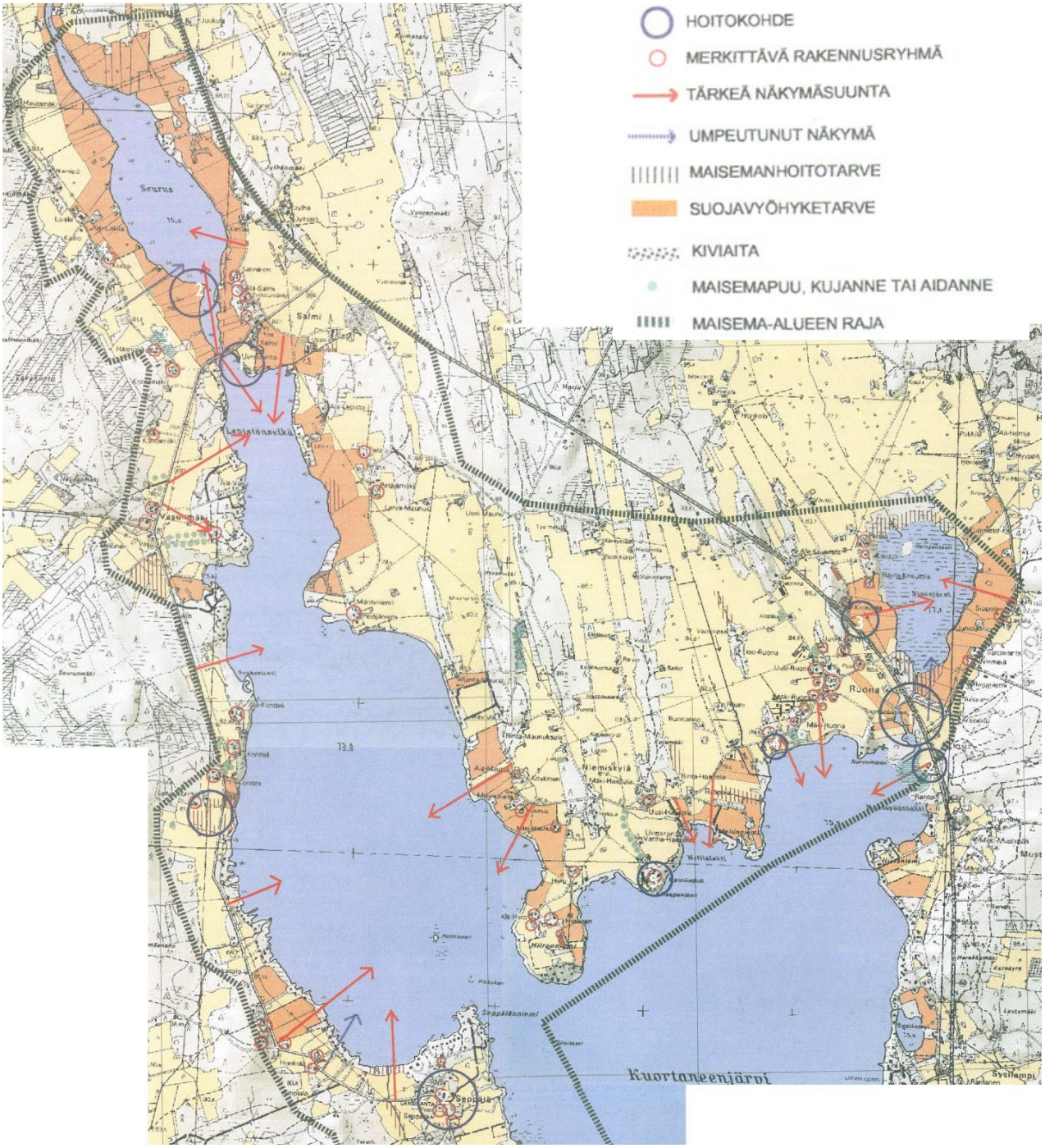

Kuva 11. Maisema-analyysikooste (Lähde: Kuortaneenjärven kulttuurimaisemissa, Länsi-Suomen ympäristökeskus 2000).

2.5.1 Ruonan maisemanhoitosuunnitelma 2006

Ruonan kylään on laadittu maisemanhoitosuunnitelma vuonna 2006. Suunnitelman mukaan kyläympäristön rakentamisen, hoitamisen ja kehittämisen perustana tulisi olla maisemallisen väljyyden säilyttäminen, perinteisen paikallisympäristön ominaispiirteiden turvaaminen sekä asuk-

kaiden viihtyisyyden ja hyvinvoinnin tukeminen. Esim. uudisrakentaminen polveileville metsänreunoille ja perinteisen pihapiirin soveltaminen, uudisrakentamisen sovittaminen vanhaan rakennuskantaan, suurten yksittäisten puiden ja peltoalueiden puuryhmien sekä kylän pääraittien ympäristön säilyttäminen. Suunnitelmassa on suositeltu, että rantakaavassa huomioidaan nykyinen rantarakentaminen, joka levittäytyy tiheänä niille ranta-alueille, jotka eivät ole herkkiä tulville, ja uutta rantarakentamista ei toivota kylän alueelle, etteivät näköalat sulkeutuisi järveä kiertäviltä teiltä.

2.5.2 Ruonan kyläsuunnitelma 2010

Ruonan kylään on laadittu kyläsuunnitelma viimeksi vuonna 2010. Suunnitelmassa kehittämisen painopistealueina on mainittu mm. kylätalon monipuolinen käyttö, nuorten saaminen mukaan toimintaan, jätevesi- ja energia-asiat, asunto- ja tonttipörssi, historian ja maiseman hyödyntäminen, asuinympäristön viihtyvyyden ja toimivuuden parantaminen, maisemanhoitosuunnitelman käyttäminen mahdollisen kaavan lähtökohtana sekä Ruonan matkailun kokonaisvaltaisen kehittämissuunnitelman tekeminen.

2.5.3 Kuortaneenjärven maisemaselvitys 2017

Kuortaneenjärven pohjoisosan osayleiskaavan yhteydessä on vuonna 2017 selvitetty suunnittelualueen ympäristön maiseman rakennetta (FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy). Selvityksen mukaan Kuortane kuuluu harjujen luonnehtimaan alueeseen. Ruonan kylän läpi kulkee pohjois-eteläsuunnassa Suomen suurimpiin kuuluva jäätikköjokimuodostuma Pietarsaari-Kuortane-Ruovedenharju.

Kuortaneenjärvi ja Seuruksen kautta laskeva Lapuanjoki muodostavat maiseman rungon. Pellot jatkuvat monin paikoin avoimina ranta- ja tulvaniittyinä vesirajaan asti. Paikoitellen rantatörmä on hieman jyrkempi ja puustoinen. Asutus keskittyy alavilta pelloilta kohoaville kumpareille ja pienten selänteiden reunoille. Tarkastelualueen itäpuolella Nisosjärven itärannalla kohoaa muuta maastoa selvästi korkeampi kallioinen mäki. Muualla aluetta ympäröivät kuivat kangasmetsät sekä suoalueet. Etenkin Ruonan ja Maununmäen välisellä alueella alavien peltojen välistä kohoaa pohjois-eteläsuuntaisia selänteitä, jotka ovat säilyneet metsäisiä. Vanha tiestö seurailee niitä ja asutus keskittyy selänteiden reunoille. Maisemallinen solmukohta muodostuu Ruonanluoman ja Salmen silloille, mistä on laajat näkymät yli rantaniittyjen ja peltojen sekä vesistöjä pitkin.

Selvitysalue kuuluu Kuortaneenjärven ympäristön valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen. Maiseman arvo perustuu vesistöjä ympäröivään tasapainoiseen viljelymaisemaan, jota hyvin hoidetut pohjalaistalot luonnehtivat. Alueelta on löydetty kivikautisia asuinpaikkoja. Pysyvä asutus on syntynyt ensin juuri vesistöjen rannoille. Kuortaneenjärveä ympäröiviä alavia maita on varhaisista ajoista lähtien hyödynnetty niittyinä ja peltoina. Myös tieverkko on osin vanhaa. Haapaniemen pappila on 1700-luvulta ja Ruona ja Niemiskylä ovat vanhoja kyliä, joissa on säilynyt 1800-luvun rakennuskantaa.

Luonnonmaisemaa luonnehtii voimakas ihmisvaikutus. Viljelysten ohella luonnonmaisemaa hallitsee itse Kuortaneenjärvi ja sen vesistömaisema. Alueella ei ole jäljellä luonnontilaisia elinympäristöjä, mutta ihmistoiminta on muovannut alueelle sekä maiseman- että luonnonarvojen kannalta merkityksellisiä perinnemaisemia.

Liite 3. Maisemaselvitys 2017

Kulttuurimaiseman kehitys

Ähtärin vesireitin ympäristö, johon myös Kuortane kuuluu, on ollut esihistoriallisella ajalla ja varhaisella keskiajalla satakuntalaisten ja hämäläisten eränkäyntialuetta. Nykyinen asutus alueelle on alkanut kehittyä 1500-luvun puolivälissä. Ensimmäiset verotiedot Kuortaneella sijainneista tiloista löytyy vuodelta 1549. Kurdana byssä oli tällöin neljä noin hehtaarin kokoista tilaa, jotka sijoittuivat nykyisen Ruonan ja Salmen alueille. Vuoden 1600 manttaaliluettelossa Kuortaneella oli 21 taloa. Kuortane perustettiin Lapuan kappeliksi 1645 ja ensimmäinen pappila Kuortaneen kappeliseurakunnalle rakennettiin Haapaniemeen 1663.

Pellot sijoittuivat hedelmälliselle rantavyöhykkeelle ja ne perustettiin kydöttämällä. Ravinteiden ehdyttyä viljan viljelyssä pellot jätettiin heinittymään niityksi. Alueella on myös sijainnut hyviä luonnonniittyjä.

Tervanpoltosta muodostui jo 1600-luvulla tärkeä sivuelinkeino ja se vaurastutti alueen talollisia. 1700-luvulla siitä tuli Kuortanelaisten pääelinkeino. Taloihin rakennettiin 1600-luvulla yksi- ja kaksitupaisia tuparateja asuintaloiksi. Tarkastelualueella talot sijoittuivat yksittäistaloiksi omien viljelmien keskelle jo 1600-luvulla. Suurin osa Kuortaneen pohjalaistaloista on 1800-luvun alkupuolelta. Kuortaneella isojako aloitettiin 1760-luvulla jakamalla pellot. Metsät saatiin jaettua vasta 1800-luvun alussa. Kuortaneen taloluku kaksinkertaistui 1700-luvun aikana. Peltoala on kasvanut 1600-luvun 100 hehtaarista ollen suurimmillaan 1950-60-luvuilla, jolloin viimeiset suot oli raivattu ja suuri osa niityistä oli otettu viljelyn piiriin. Torppien itsenäistyminen ja asutusta koskevan lainsäädännön muuttuminen sijoittuvat 1900-luvun alkupuolelle. Myös toisen maailmansodan jälkeinen asutustoiminta vaikutti jonkin verran kylien maisemaan. Asutus- ja viljelystilat sijoittuivat maisemaan vanhemman rakennuskannan tapaan. Talotyyppinä yleistyi ns. rintamamiestalo.

1960-luvulla alkaneen rakennemuutoksen ja maalta muuton seurauksena tilakoko kasvoi, maatalous koneellistui ja työvoiman tarve väheni. Alueella näkyvänä muutoksena on samoihin aikoihin alkanut kesämökkirakentaminen. Rantaniittyjen ja -peltojen yhtenäiset mökkien muodostamat nauhat yhdessä kasvavan puuston kanssa ovat supistaneet merkittävästi laajoja näkymäalueita Kuortaneenjärven ympäristössä. Seurusjärven rannat ovat paremmin säilyneet avoimina.

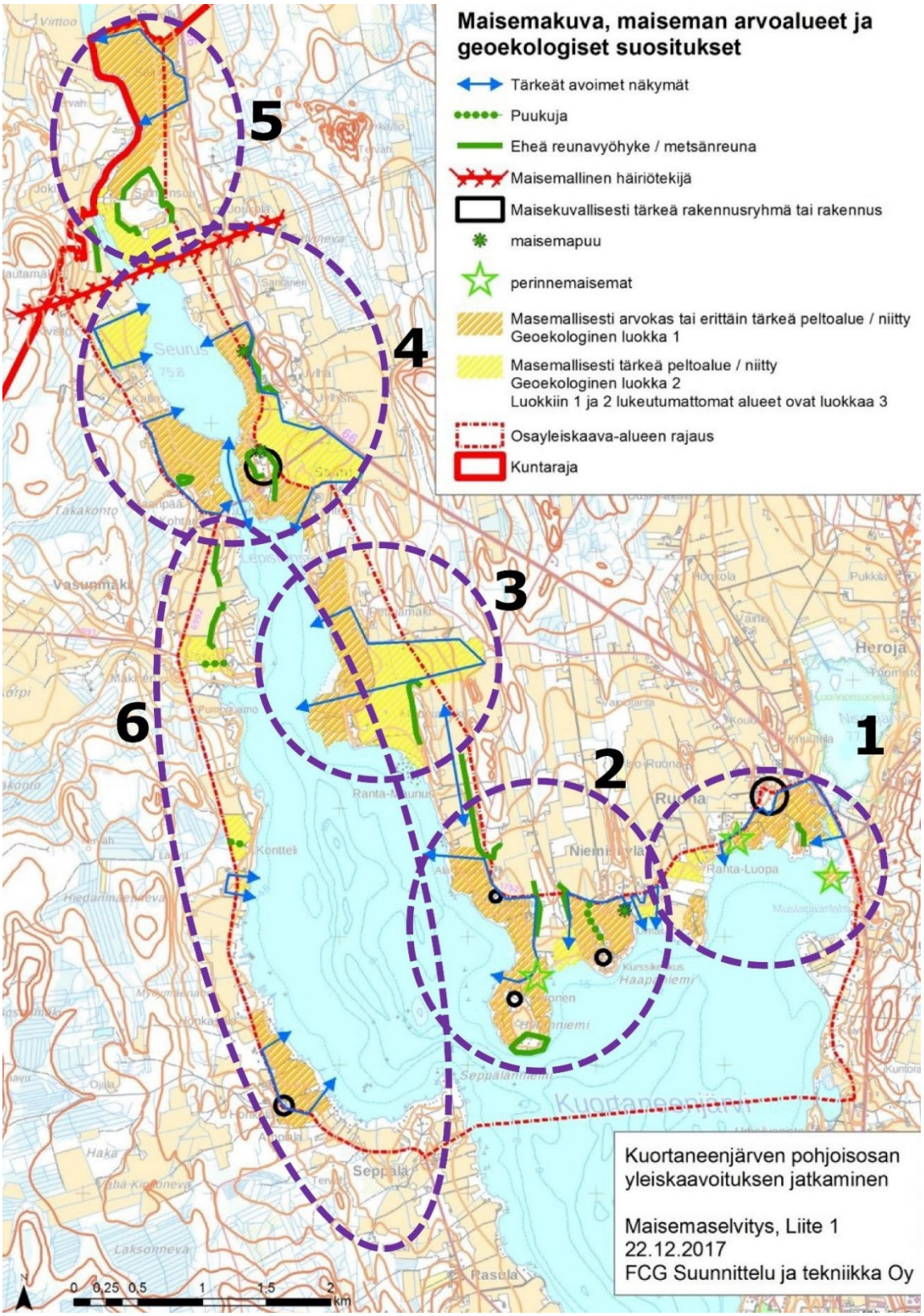

Kuva 12. Maisemakuva, maiseman arvoalueet ja geoekologiset suositukset, (FCG Suunnittelu ja tekniikka 2017).

Tarkastelualueella maisemasta hahmottuu kuusi maisemallista kokonaisuutta: 1) Ruona, 2) Haapaniemi-Hiironniemi-Maunus, 3) Petäjäniemi-Lepistö, 4) Salmi ja Seuruksen rannat, 5) Lapuanjoen ranta ja 6) Kuortaneenjärven Länsiranta.

Maisemaselvityksen maankäyttösuositukset ja maisemanhoitotoimenpiteet

Selvityksen tavoitteena on ollut antaa riittävää pohjatietoa kaavoitukseen alueen maiseman perustekijöistä ja maiseman arvokohteista sekä maisemallisista maankäytön suosituksista.

Selvityksen mukaan kulttuurimaiseman kannalta arvokkaimpia alueita ovat edelleen avoimina säilyneet varhaiset pellot ja niityt, joiden rantavyöhykekin on säilynyt avoimena ja/tai joiden yhteydessä on vanhaa rakennuskantaa. Nämä alueet on osoitettu maisemallisesti arvokkaina tai erittäin tärkeinä peltoalueina / niittyinä ja ne tulisi säilyttää avoimina peltoina tai niittyinä.

Suunnittelualueella on myös muutamia laajempia avonaisia peltoalueita, joiden yli aukeaa laajoja yhtenäisiä näkymäalueita. Arvokkaimpia näistä ovat alueen pohjoisrajalla Lapuanjokeen rajoittuva peltoaukea, Seurusta ympäröivät peltoaukeat sekä Maununmäen ja Petäjämäen väliin jäävä peltoaukea. Peltoaukeat pääpiirteissään ja etenkin niiden suoraan vesistöihin rajoittuvat osat tulisi säilyttää avonaisina. Peltoja rajaavien selänteiden reunojen täysikasvuinen puusto tulisi säilyttää eheänä vyöhykkeenä. Mikäli selänteiden reunoille rakennetaan, tontin ja peltoaukean rajalle suositellaan istutettavan kerroksellista kasvillisuutta.

Maisemallisesti tärkeiksi peltoalueiksi / niityiksi osoitetut vanhat pellot ja niityt suositellaan säilyttämään pääosin avoimina. Rakentaminen tulisi ohjata alueiden selänteiden puolisille reunoille tai nykyisen asutuksen yhteyteen.

Luonnonarvot ja -maisema kytkeytyvät alueella tiiviisti ihmistoiminnan muokkaamaan ympäristöön ja sen arvoihin sekä itse järven mataliin kortteikkoisiin lahtiin. Arvokkaimmat ja herkimmät luonnonmaiseman elementit ovat arvokasta lajistoa kasvavat perinnemaisemat, joita uhkaa umpeenkasvu. Alueella sijaitsevien kolmen perinnemaiseman (Hiironniemen kannaksen suurruohoniitty, Mäki-Ruonan keto ja Ruonanluoman rantaniitty) hoito niitoin ja pensaston sekä nuoren puuston raivauksin on suositeltavaa, mikä alueet ovat jääneet laidunkäytöstä pois eikä laidunnusta voi aloittaa uudelleen. Perinnemaisemien ohella tärkein luontoarvoja sisältäviä maiseman elementtejä ovat Kuortaneenjärven kortteikkoa ja muuta vesikasvillisuutta kasvavat matalat lahdet. Niillä on monin paikoin linnustollista arvoa sekä potentiaalia muun arvokkaan lajiston kuten viitasammakon esiintymisalueena.

Tällaisten lahtien rannoilla täydennysrakentaminen tulee olla maltillista ja vesialueella suoritettavat toimenpiteet kuten ruoppaukset ja vesikasvillisuuden niitot tulee harkita tarkoin. Maisemainventointiaineistoon on yhdistetty luontoselvityksen esiselvityksessä saadut tiedot luonnonmaiseman edustavimmista näkymistä sekä luonnonmaiseman herkistä kohteista. Maiseman ja luonnonarvojen perusteella on laadittu ns. geoekologinen luokitus (rajaukset esitetty liitteessä 1) eli luonto- ja maisema-arvoihin perustuva alueittainen maankäyttöä ohjaava suositusluokkakartta. Myös uhanalaisen lajiston esiintymispaikat on otettu huomioon luokitusta laadittaessa.

Luokituksen luokat suosituksineen ovat:

Luokka 1: maisema- ja luonnonarvoiltaan erityisen arvokkaat alueet, joille rakentamista ei suositella

Luokka 2: maisema- ja luonnonarvoja sisältävät alueet, jotka soveltuvat tietyin rajoituksin rakentamiseen

Luokka 3: rakentamiseen soveltuvat alueet, joilla ei ole erityisiä maisema- ja luonnonarvoja.

2.6 Rakennettu ympäristö

2.6.1 Asutus

Osayleiskaavan suunnittelualueella asutus on vaihtelevan ikäistä tiestöön tukeutuvaa kyläasutusta sekä vapaa-ajan asutusta rannan läheisyydessä.

2.6.2 Elinkeinot ja työpaikat

Suunnittelualueella harjoitettavia elinkeinoja ovat maatalous ja sen liitännäiselinkeinot.

2.6.3 Palvelut

Haapaniemen pappila toimii Lapuan hiippakunnan koulutus- ja majoituskäytössä. Ruonan kylässä toimii alakoulu ja päiväkoti sekä Rinkirannan kylätalo. Muuten alue tukeutuu Kuortaneen keskus-

tan palveluihin, jossa sijaitsevat mm. peruskoulut sekä urheilulukio, joka toimii urheiluopiston läheisyydessä.

2.6.4 Maa- ja metsätalous

Suuri osa kaava-alueesta on maa- ja metsätalouskäytössä. Kuortaneenjärven, Seuruksen ja Lapuanjoen ympäristössä on laajoja viljelyksessä olevia peltoalueita. Metsä-alueita on kaava-alueen itä- ja länsipuolella. Merkittävän osan alueen elinkeinorakenteesta muodostaa maa- ja metsätalous. Alueella ei ole eläintiloja.

2.6.5 Tekniset verkostot

Vesijohtoverkosto kattaa pääosin suunnittelualueen rakennetun ympäristön. Siirtoviemäri kunnan jätevedenpuhdistamolta Lapualle kulkee Länsirannantien varressa. Siirtoviemäriin on mahdollista liittyä. Seuruksen poikki kulkevat itä-länsisuuntaisesti 110 kV ja 400 kV voimajohtolinjat. Tekniset verkostot on esitetty kuvassa 12.

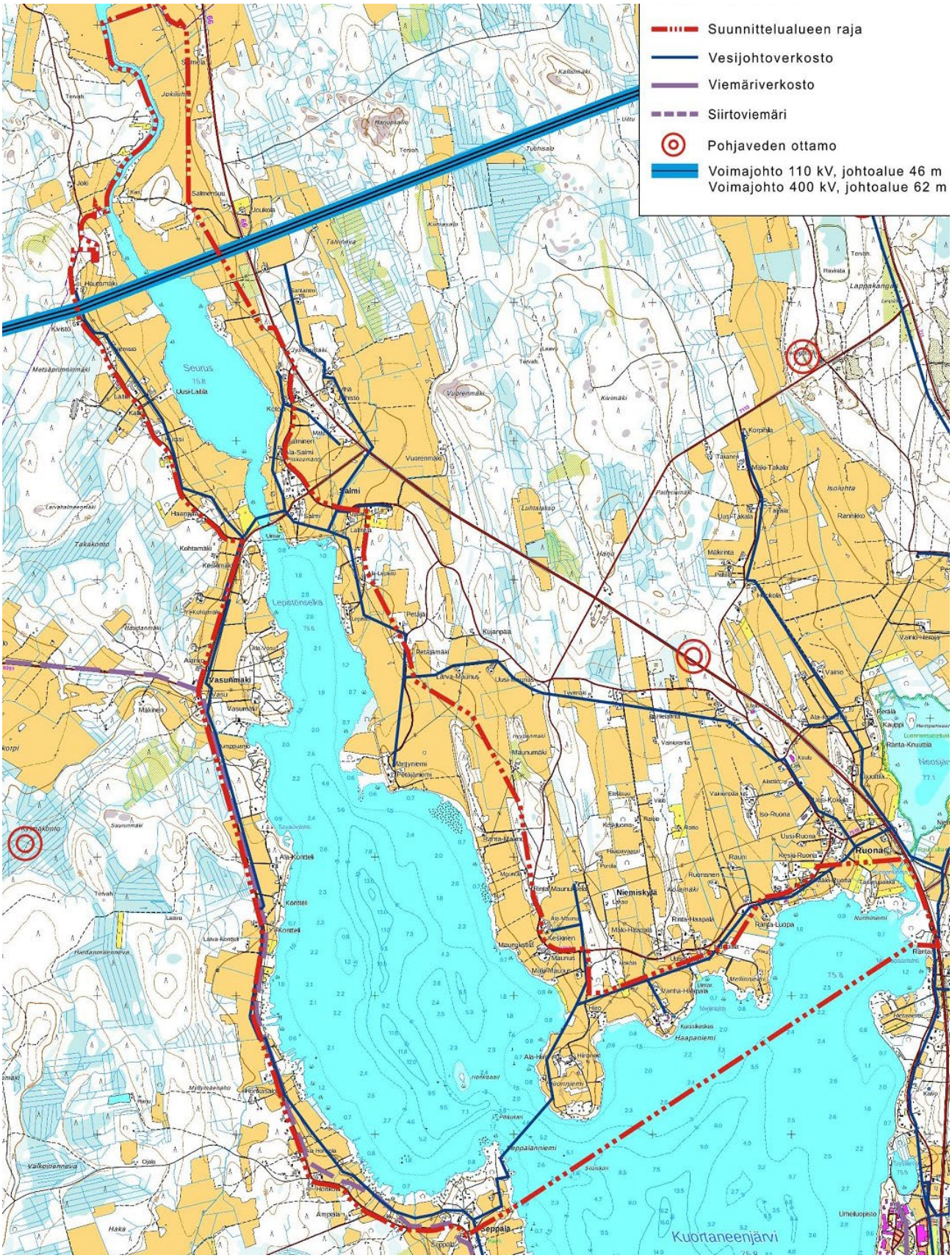

Kuva 13. Tekniset verkostot.

2.6.6 Tieverkko ja liikenne

Liikenneviraston 1.1.2018 julkaiseman tienumerokartan mukaan suunnittelualueen itäpuolella oleva Lapuantie on kantatieluokkaan kuuluva maantie. Suunnittelualueella yhdystieluokkaan kuuluvia maanteitä ovat Länsirannantie, Salmentie, Ruonantie sekä Niemiskyläntie. Maantielaissa on määritelty maanteille 20 m tien keskilinjasta ulottuva suoja-alue, jolla ei saa sijaita rakennuksia eikä sellaista rakennelmaa, josta aiheutuu vaaraa liikenneturvallisuudelle tai haittaa tienpidolle.

Alueella on maanteiden lisäksi kunnan teitä ja yksityisteitä.

Suunnittelualueen yleiset tiet ja niiden keskimääräiset liikennemäärät ovat vuoden 2018 tierekisteritietojen mukaan:

Kantatie 66 Orivesi – Lapua (Lapuantie)	
– pohjoisesta Salmentien risteykseen	1346 ajon/vrk
– Salmentien risteyksestä Alajärventien risteykseen	1521 ajon/vrk
– etelästä Alajärventien risteykseen	3546 ajon/vrk
Yhdystie 6991 Lapua – Mikkilä (Länsirannantie)	429 ajon/vrk
Yhdystie 6992 Salmi – Vasunmäki (Salmentie)	204 ajon/vrk
Yhdystie 17518 Ruona (Ruonantie)	321 ajon/vrk
Yhdystie 17524 Ruona – Niemiskylä (Niemiskyläntie)	228 ajon/vrk

Kevyt liikenne

Lapuantien länsipuolella on kevyen liikenteen väylä Ruonantien ja Sysilammentien välillä.

Osayleiskaavan yleiset tiet ja kevyen liikenteen väylät on esitetty kuvassa 13 Liikenneverkko.

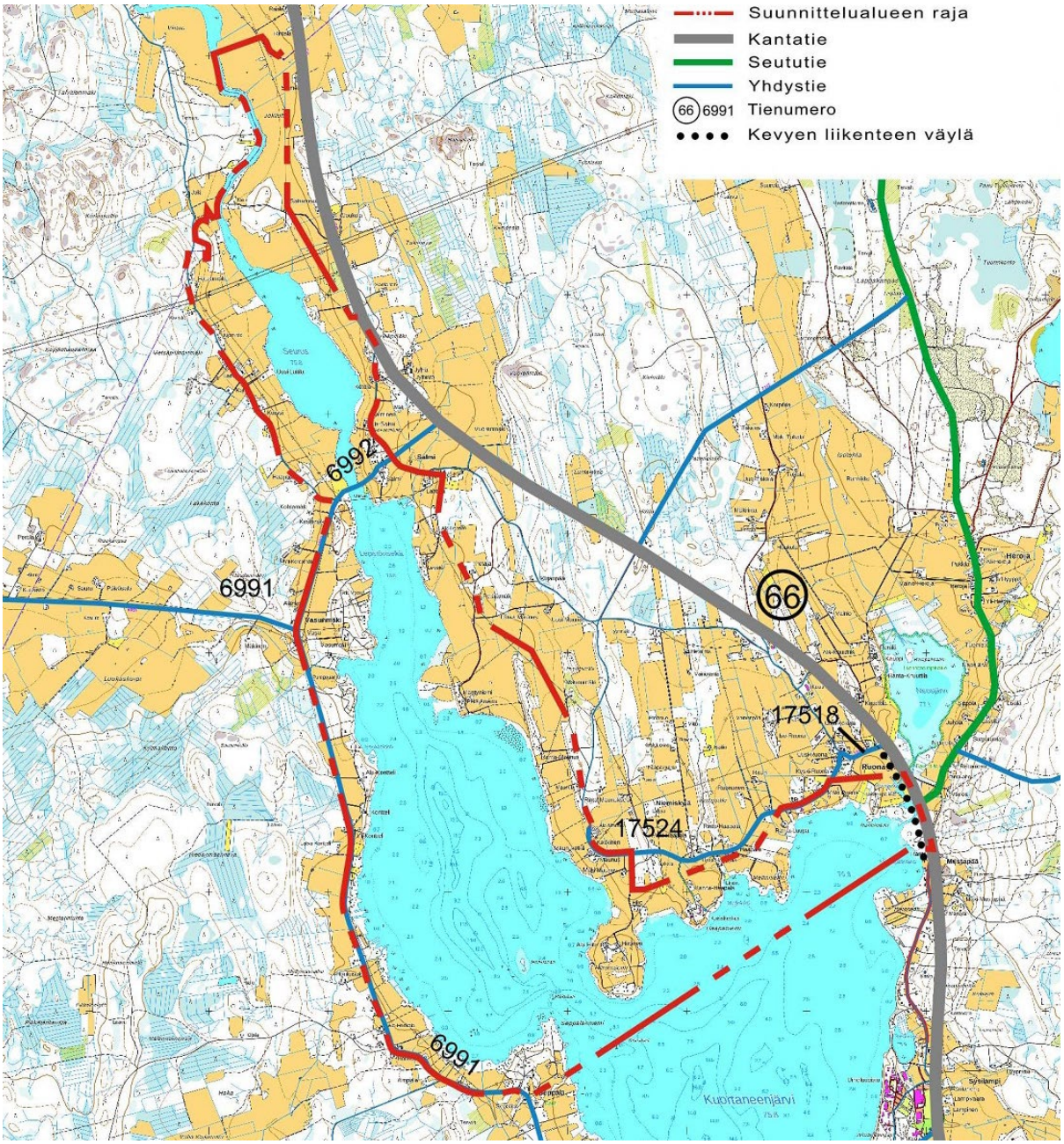

Kuva 14. Nykyinen liikenneverkko.

2.6.7 Virkistys

Kuva 15. Virkistyskohteet alueella. Sinisellä viivalla latureitti ja sinisillä ympyröillä Salmen ja Ruonan uimaranta sekä tummansinisellä ympyrällä vanha Ruonan kansakoulu, joka toimii kylätalona (Lähde: Lipas – liikuntapaikat 06/2019).

Ulkoilureitit

Talvisin Kuortaneenjärven ympäri kiertävät jääladut.

Uimaranta

Suunnittelualueella sijaitsevat Ruonan ja Salmen uimarannat sekä Ruonan Rinkirannan talviuintipaikka. Salmen uimarannan yhteydessä on kyläyhdistyksen ylläpitämä vuokrattava rantasauna.

Venereitti, venesatama ja veneenpitopaikat

Kuortaneenjärvellä on veneväylä Salmelta jokea pitkin Kuhajärvelle saakka. Salmen vierasvenelaituri on Salmen uimarannan yhteydessä. Ruonan uimarannan yhteydessä on yleinen veneenpitopaikka ja Mäki-Ruonan alueella yhteisalueen osakkaiden käyttöön tarkoitettu veneenpitopaikka.

Honkisaaressa on kaksi laavua ja tulentekopaikka ja sinne on yhteys venereitiltä.

Kuortaneenjärvi on virkistyskäytön kannalta merkittävä. Ranta-asutuksen lisäksi järven rannoilla on n. 160 kesämökkiä.

Kuva 16. Salmen silta, uimaranta ja venesatama.

2.6.8 Muut

Suunnittelualueen ympäristössä on laajoja metsäalueita, jotka tarjoavat hyvät mahdollisuudet metsästykseen, marjastukseen, sienestykseen, patikointiin ja retkeilyyn.

2.7 Erityispiirteet, kulttuurimaisema ja suojelukohteet

Arvokkaita ympäristökohteita on esitetty kuvassa *19 Kulttuuriympäristökohteet ja -alueet*. Arvokkaat ympäristökohteet koostuvat arvokkaista maisema-alueista, kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti arvokkaista kohteista ja ympäristöistä. Muinaisjäännökset on esitetty kuvassa 18, arvokkaat luontokohteet kohdissa *2.4.6 Luontoselvitys 2019* sekä kuvassa *6 Luontokohteet.*

2.7.1 Muinaismuistot

Arkeologinen inventointi 2017

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu inventoi touko- ja kesäkuussa 2018 muinaisjäännöksiä osayleiskaava-alueelta. Alueelta on aiemmin tehty Kuortaneen muinaisjäännösten perusinventointi 1982-83 (Markku Torvinen, Museovirasto). Tuolloin tarkastettiin ja paikannettiin lähinnä tunnettuja kohteita ja esineiden löytöpaikkoja. Inventoinnissa tutkittiin maastosta mahdolliset muinaisjäännösalueet esiselvityksen perusteella. Selvityksen mukaan suunnittelualueella sijaitsee yksi kivikautinen muinaisjäännös, joille esitetään sm-merkintää sekä 18 historiallisen ajan kulttuurihistoriallista kohdetta, joille esitetään s-merkintää. Lisäksi selvityksessä mainitaan suunnittelualueelta 11 kivikautista irtolöytöpaikkaa.

Kivikautiset asuinpaikat, kiinteitä muinaisjäännöksiä, rauhoitusluokka II:

Kohde	Tyyppi / ajoitus	muinaisrekisteritunnus	suojelumerkintäehdotus
1 Maja	asuinpaikat kivikautinen	300010040	sm

Kulttuuriperintökohteet

Kohde	Tyyppi / ajoitus	suojelumerkintäehdotus
17 Haapaniemi	kylänpaikat/kantatalot, uusi aika	s
18 Hautamäki	kylänpaikat/kantatalot, uusi aika	s
19 Hiironniemi/Hiironen		s
/Hiiro	kylänpaikat/kantatalot, uusi aika	s
20 Honkola	kylänpaikat/kantatalot, uusi aika	s
21 Kontteli	kylänpaikat/kantatalot, uusi aika	s
22 Kurssi	kylänpaikat/kantatalot, uusi aika	s
23 Lepistö	kylänpaikat/torpat, uusi aika	s
24 Maunus	kylänpaikat/kantatalot, uusi aika	s
25 Mäki-Ruona	kylänpaikat/torpat, uusi aika	
26 Petäjäniemi	kylänpaikat/kantatalot, uusi aika	s
28 Salmi	kylänpaikat/kantatalot, uusi aika	s
30 Vasumäki	kylänpaikat/kantatalot, uusi aika	s
31 Yli-Salmi	kylänpaikat/kantatalot, uusi aika	s
32 Vasumäki 2	kylänpaikat/kantatalot, uusi aika	-
33 Kontteli 2	rakennusten pohjat/uunin jäännös, uusin aika	-
34 Kuortaneenjärvi	kultti- ja tarinapaikat/ tarinapaikat, uusi aika	-
35 Länsiranta	kultti- ja tarinapaikat/ tarinapaikat, uusi aika	-
36 Nurminiemi	tapahtumapaikat/ taistelupaikat, uusi aika	s
37 Piiskoomänty	tapahtumapaikat, uusi aika	s

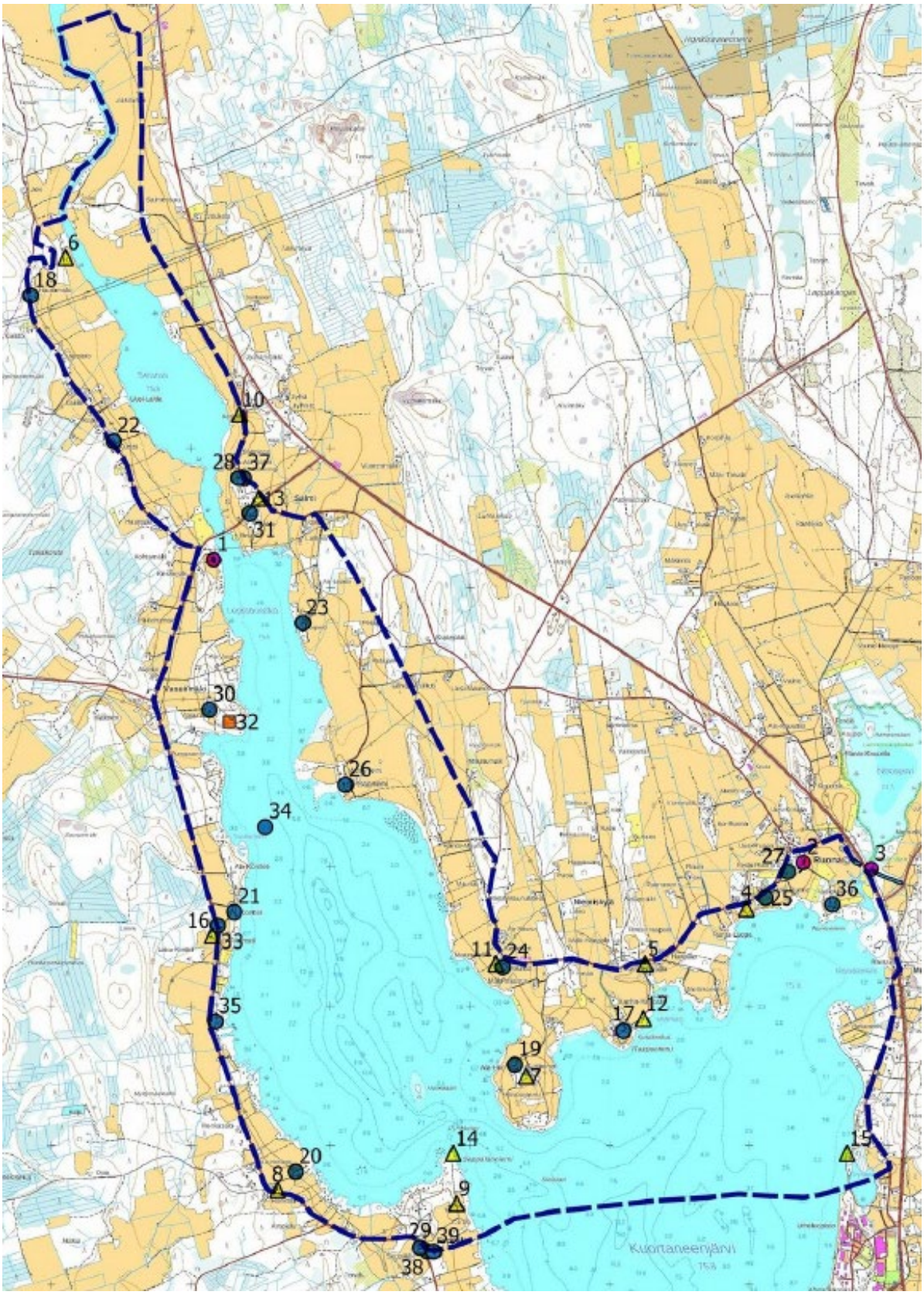

Muinaisjäännökset 1-3 punaisena ympyränä, esihistorialliset irtolöytöpaikat 4-16 kolmiona, kulttuuriperintö-kohteet 17-31 ja 33-39 sinisenä ympyränä, muu havainto kohde nro 32 neliönä.

Kuva 17. Ote arkeologisen selvityksen yleiskartasta (lähde: Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu 2017).

Liite 4. Arkeologinen inventointi 2018

Esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja suoraan muinaismuistolain nojalla. Laki pitää kaikkia muinaisjäännöksiä samanarvoisina. Lisätietoja Museoviraston ylläpitämässä muinaisjäännösrekisterissä: http://kulttuuriymparisto.nba.fi.

Kuva 18. Piiskoomänty vuonna 2018.

2.7.2 Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet

Valtioneuvosto teki 1.5.1995 päätöksen valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista. Suunnittelualue kuuluu suurelta osin valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen:

100. *Kuortaneenjärven kulttuurimaisemat. Kuortaneenjärven kulttuurimaisemien arvo perustuu Kuortaneenjärveä ja Lapuanjokilaaksoa ympäröivään viljelymaisemaan, jota hyvin hoidetut pohjalaistalot luonnehtivat.*

    Kuortaneenjärvi ympäristöineen sijaitsee Etelä-Pohjanmaan viljelylakeuksien reunalla, ja sen itäpuolella alkavat kumpareiset Suomenselän maisemat. Järveä ja tasaista jokilaaksoa rajaa idässä katkeileva Kuortaneenharjun selkä ja lännessä melko yhtenäinen metsänreuna.

    Järven länsipuolen asutus, vanha kylätie ja kapeat rantapellot ovat tasapainoinen kokonaisuus, mutta edustavia asutusryhmiä on myös Kuortaneenjärven pohjoispuolella. Kuortaneenjärven kylätieltä aukeaa näkymä järven yli kirkolle.

    Alueen pysyvä asutus syntyi ensimmäiseksi järvien rannoille. Nykyistä Kuortaneenjärven pohjoispuolen asutusta edustavat parhaiten Ruona ja Niemiskylä. Täällä ovat muun muassa Knuuttilan talot, joihin kuuluu kaksi komeaa kaksifooninkista 1800-luvun puolivälin päärakennusta ulkorakennuksineen. Haapaniemen pappila, joka nykyisin kuuluu Lapuan hiippakunnan kurssikeskukseen, on rakennettu 1700-luvulla. Ruonan silta ja vanha maantie ovat osa Kuortaneenjärven pohjoispuolen kultuurimaisemaa. Silta mainitaan jo 1690-luvulta, jolloin sen kautta kulki tervanvienti- ja sotatienä käytetty Orivedenn-Uudenkaarlepyyn tie, Silta rakennettiin kokonaan kivewtä v. 1877. Vanhaa tielinjaa on jäljellä nykyisen kantatien eteläpuolella noin 7 km Ruonalta Salmelle.

Lähde: Arvokkaat maisema-alueet, Maisema-aluetyöryhmän mietintö II, Ympäristöministeriö 1993.

Maaseudun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet Etelä-Pohjanmaan alueen inventoinnissa 2013 on ehdotettu Kuortaneenjärven valtakunnallisesti arvokkaaseen kulttuurimaisemaan vähäisiä tarkistuksia suunnittelualueen kohdalla. Osayleiskaavan suunnittelualue sisältyy suurimmalta osin sekä voimassa olevaan että ehdotettuun tarkistettavaan maisema-aluerajaukseen.

Maisema-alue-ehdotuksen mukaan: *"Kuortaneenjärven pohjoispuolen asutusta edustaa parhaiten Ruonan kylä, jossa on useita arkkitehtuuriltaan edustavia kaksikerroksisia pohjalaistaloja pihapiireineen. Kylä on tullut tunnetuksi myös Suomen sodan taistelupaikkana. Ruona on ollut jo 1600-luvulla liikenteen risteyspaikka, josta löytyy runsaasti vanhoja tierakenteita. Ruonan ympäristön arvokkaita kulttuurikohteita ovat myös Kuortaneen pappila Haapaniemessä, viljelyaukeita halkovat puukujanteet ja -rivit sekä useat vanhat puutarhat ja kiviaidat. Aktiivisesti viljellyllä maisema-alueella on jäljellä muutama maakunnallisesti ja paikallisesti arvokas perinnebiotooppi".*

Lähde: Maaseudun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet, Ehdotukset Pohjanmaan, Etelä- ja Keski-Pohjanmaan valtakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi 2013, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2013.

2.7.3 Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt

Valtakunnallisesti merkittävien kulttuurihistoriallisten ympäristöjen luettelon päivitys (RKY 2009) on tullut voimaan 1.1.2010. Suunnittelualueelle sijoittuvat Haapaniemen pappila sekä osittain Ruonan kylä.

"Ruonan kylässä on useita kaksikerroksisia pohjalaistaloja pihapiireineen ja ne ovat erittäin edustava esimerkki eteläpohjalaisesta talonpoikaisarkkitehtuurista. Samaan Kuortaneenjärven kulttuurimaisemaan kuuluu Haapaniemen 1770-luvulla rakennettu pappila. Ruonan kylällä on myös sotahistoriallista merkitystä Suomen sodan taistelupaikkana.

Ruonan kylä sijaitsee peltomaisemassa Kuortaneenjärven koillispohjukassa, missä etelästä tuleva vanha maantie on haarautunut Alajärvelle ja Vaasaan. Pohjukan kapeikkoon on jo 1600-luvulla rakennettu silta. Nykyinen, varsinaiselta liikenteeltä pois jäänyt Ruonaluoman ja tulvaniityn yli kulkeva 325 metriä pitkä kivisilta maavalleineen on rakennettu 1877.

Ruonan kylän tilat ovat kyläkeskustan lisäksi vanhojen maantielinjojen varrella, nykyisen valtatie 66:n molemmin puolin. Kylän rakennuksista mainittakoon Knuuttilan, Maunuksen, Syrjä-Kokkilan, Mäki-Kokkilan ja Uusi-Haapanalan talot. Punamullatuille kuortanelaisille talonpoikaistaloille, joissa ikkunanpielet ja nurkkalaudat ovat valkoiset, on ominaista räystäiden koristelistoitukset sekä ullakkopäätyjen keltamultamaalaus.

Kuortaneenjärven pohjoisrannalta työntyvän Haapaniemen kärjessä, Ruonan kylän laidalla, sijaitsee Kuortaneen seurakunnan entinen pappila. Pappilarakennus on peräisin vuodelta 1779. Se on tyypillinen karoliininen keskeissalirakennus. Punamullatun pappilan lisäksi pihapiirissä sijaitsee kaksikerroksinen koulutuparakennus, rivi aittoja sekä kivinavetta. Järvenpuoleiselle rinteelle on istutettu puisto. Hyvin hoidettua kokonaisuutta täydentävät vanhaan rakennuskantaan sovitetut uudet kurssirakennukset. Haapaniemen pappila toimii Lapuan hiippakunnan kurssi- ja leirikeskuksena.

Ruonan kylä ja Haapaniemen pappila ovat osa valtakunnallisesti arvokasta Kuortaneenjärven maisema-aluetta."

Lähde: Rakennettu kulttuuriympäristö – Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt 2010. Museovirasto

Suunnittelualueelle sijoittuu osittain kaksi vanhan RKY 1993 –luettelon mukaista valtakunnallisesti arvokasta kulttuurihistoriallista ympäristöä. Museoviraston mukaan vanhan luettelon kohteet huomioidaan jatkossa maakunnallisesti arvokkaina kulttuurihistoriallisina ympäristöinä.

73. *Ruonan kulttuurimaisema*

Ruonan kulttuurimaisemassa on säilynyt eteläpohjalaista rakennuskulttuuria Maunuksen, Uusi-Haapalan, Syrjä-Kokkilan ja Knuuttilan taloissa. Ruonan kylässä käytiin suuri taistelu Suomen sodan aikana. Paikalla on tapahtumasta kertova muistomerkki. Alueella sijaitsee Haapaniemen pappila, joka on rakennettu 1779 sekä Ruonan kivisilta, joka on vuodelta 1877.

74. Länsirannan kylä ja kulttuurimaisema

Seudun perinteistä, poikkeuksellisen komeaa talonpoikaista rakennustapaa edustaa Länsirannan kylässä muun muassa Viitalan talo. Tämä Lakeuksien lukoksi kutsuttu kaksikerroksinen asuinrakennus on vuodelta 1835. Pihapiiriin kuuluu myös vanha aitta.

Lähde: Rakennettu kulttuuriympäristö – Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museovirasto, Ympäristöministeriö. 1993.

2.7.4 Maakunnallisesti merkittävät kulttuurimaisemat

Maakunnallisesti merkittäviä kulttuurimaisemia suunnittelualueella Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan mukaan ovat:

1. *Lapuanjoen kulttuurimaisema Kuortaneenjärven ja Kuhajärven ympärillä*

- sisältyy valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen.

Lähde: Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2005.

2.7.5 Rakennetun kulttuuriympäristön inventointi

Rakennetun kulttuuriympäristön inventointi (EPO) 2007

Rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnissa (EPO) on Kuortaneenjärven pohjoisosan osayleiskaava-alueella inventoitu Länsirannan, Ruonan ja Salmen kulttuuriympäristökokonaisuudet, joihin sisältyy suunnittelualueella 26 rakennuskulttuurikohdetta. Inventoinnit on tehnyt rakennuskonservaattori Sari Tallgren Länsi-Suomen ympäristökeskuksen inventointiprojektin yhteydessä vuonna 2007. Kohdetiedot on tallennettu KIOSKI-inventointitietokantaan.

Lähde: KIOSKI-inventointitietokanta. Länsi-Suomen ympäristökeskus 2007.

2.7.6 Kuortaneenjärven pohjoisosan rakennuskantainventointi 2018

Osayleiskaavan täydentävä rakennusinventointi käsitti kolme vaihetta.

Inventointitilanteen selvitys -vaiheessa arvioitiin olemassa olevien inventointien ja selvitysten kattavuus ja täydennystarpeet. Aiemmat selvitykset sisältävät suunnittelualueelta yhteensä 31 kohdetta.

Vanhan rakennuskannan kartoitus –vaiheessa tehtiin maastokäynti maakuntamuseon edustajan kanssa. Maastossa tarkistettiin pihapiirit ja rakennusryhmät, jotka sisälsivät ennen vuotta 1960 valmistuneita rakennuksia. Kohteista otettiin yleisvalokuvat ja selvitettiin rakennusten iät rakennus- ja huonerekisterin tiedoista. Kartoitusvaiheessa pyrittiin myös tunnistamaan yhtenäisimpinä säilyneet rakennetun kulttuuriympäristön aluekokonaisuudet.

Kartoituksen perusteella päätettiin yleiskaavoitusta varten tehtävien täydennysinventointien kohteista.

Täydentävä rakennuskantainventointi
Yleiskaavaa varten tehdyissä täydennysinventoinneissa inventoitiin alustavalta suunnittelualueelta yhteensä 66 rakennusperintökohdetta kesällä 2018. Kohteet ovat vähintään kohtalaisesti perinteisessä asussaan säilyneitä rakennuksia ja pihapiirikokonaisuuksia. Inventoinnissa kohteista kartoitusvaiheessa kerättyjä tietoja täydennettiin ja tarkennettiin ja kohteet valokuvattiin perusteellisemmin. Tiedot vietiin KIOSKI-tietokantaan, josta kohderaportit on koottu selostuksen liitteeksi.

Liite 5. Rakennuskulttuurikohteiden inventointikortit

2.7.7 Rakennusinventointikohteiden arvotus

Rakennusinventointikohteet on arvotettu yleiskaavatyön yhteydessä järjestetyssä arvottamiskokouksessa 3.5.2019. Arvottamiskokoukseen osallistuivat maakuntamuseon rakennustutkija, rakennustarkastaja, rakennusinventoinnin laatija ja kaavan laatija.

Arvoluokitusneuvottelussa käytiin läpi inventoidut rakennuskulttuurikohteet ja aluekokonaisuudet inventoijan laatiman alustavan arvoluokitusluettelon, valokuvien, karttojen ja inventointitietojen avulla. Kohteet arvioitiin niiden maisemallisen, rakennushistoriallisen ja historiallisen merkityksen perusteella ja annettiin suositukset kohteiden huomioimiseksi kaavassa seuraavalla jaottelulla:

sr-1-kohteet

Valtakunnallisesti arvokkaat tai kulttuurihistoriallisesti erityisen arvokkaat rakennuskulttuurikohteet, jotka tulee ehdottomasti ympäristöineen säilyttää. Kohteiden kulttuurihistoriallisesti arvokkaimmat rakennukset osoitetaan kaavassa suojelumääräyksellä suojeltaviksi ja muiden kohteisiin sisältyvien kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten purkaminen asetetaan yleiskaavamääräyksellä luvanvaraiseksi.

sr-2-kohteet

Paikallisesti arvokkaat rakennuskulttuurikohteet, jotka tulee ympäristöineen säilyttää. Kohteiden purkaminen asetetaan yleiskaavamääräyksellä luvanvaraiseksi.

Aluekohteet

Omaleimaisena ja yhtenäisenä hahmottuvat rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisuudet, joiden kulttuurihistoriallisten arvojen säilymiseksi tulee uudis- ja korjausrakentamista ohjata kyläkuvaan sopeutuvaksi.

Arvoluokituksen tulokset

Osayleiskaavan tarkistettuun suunnittelualueeseen kuuluvista inventoiduista kohteista sr-1-kohteiksi luokiteltiin 11 kohdetta, sr-2-kohteiksi 14 kohdetta ja alueen osana kaavassa huomioitaviksi kohteiksi 5 kohdetta. Kohteet on esitetty alla olevassa luettelossa ja kuvassa 19 Kulttuuriympäristökohteet ja -alueet suunnittelualueella. Kohdenumerointi viittaa liitteen 5 rakennuskulttuurikohteiden arvoluokitustaulukon kohdeluetteloon.

Arvoluokka 1 (sr-1)

4	Keski-Seppälä	2-fooninkinen pohjalaistalo pihapiireineen
6	Sahakallio	Ent. Länsirannan sahan päärakennus
12	Keski-Honkola	2-fooninkinen pohjalaistalo pihapiireineen
15	Kontteli	2-fooninkinen pohjalaistalo pihapiireineen
18	Vasumäki	2-fooninkinen pohjalaistalo pihapiireineen
40	Ala-Salmi	1½-kerroksinen pohjalaistalo pihapiireineen
42	Salminen	1920-luvun asuinrakennus pihapiireineen
55	Rannanpää	1800-1900-luvun vaihteen pienasumus
83	Haapaniemen pappila	pappilan päärakennus pihapiireineen
87	Suvimelli	Lomarakennus 1950-luvulta
92	Ruonan kansakoulu	Ruonan entinen kansakoulu

Arvoluokka 2 (sr-2)

7	Kallio	1930-luvun asuinrakennus pihapiireineen
10	Patteri	Pihapiiri 1940-50 -luvulta
11	Ahoniemi	1800-1900-luvun vaihteen pienasumus
23	Maja	50-60-luvun lomarakennus
24	Lepistön mylly	vanha myllyrakennus
25	Kurssi	1800-1900-lukujen vaihteen asuinrakennus
36	Keski-Salmi	1½-kerroksinen pohjalaistalo pihapiireineen
39	Maamiesseurantalo	Entinen käräjätalo
54	Petäjä	1½-kerroksinen pohjalaistalo pihapiireineen
58	Petäjäniemi	1½-kerroksinen pohjalaistalo pihapiireineen
65	Maunus	1½-kerroksinen pohjalaistalo pihapiireineen
66	Mäki-Maunus	1½-kerroksinen pohjalaistalo pihapiireineen
69	Ala-Hiiro	2-fooninkinen pohjalaistalo pihapiireineen
72	Hiironniemi	2-fooninkinen pohjalaistalo pihapiireineen

Aluekohteiden osana merkittävät kohteet

16	Ala-Kontteli	pihapiiri
37	Uusisalmi	pihapiiri
45	Rantasalmi	1950-luvun asuinrakennus
71	Wähäovi	1950-luvun asuinrakennus ja vanhempi pihapiiri
73	Hiironen	pikkutupa, riihi ja pihapiiri

Rakennetun kulttuuriympäristön aluekokonaisuudet
Suunnittelualueelta tunnistettiin kaksi rakennetun kulttuuriympäristön aluekokonaisuutta (Salmen ja Hiironniemen taloryhmät), joissa rakennuskulttuurikohteet muodostavat yhtenäisenä hahmotettavan ja ympäristöstään omaleimaisena erottuvan kokonaisuuden. Aluerajaukset on esitetty kuvassa 19 Kulttuuriympäristökohteet ja -alueet suunnittelualueella.

Ruonan kylän ja Haapaniemen pappilan valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö huomioidaan kaavassa.

Liite 6. Rakennuskulttuurikohteiden arvoluokitustaulukko 2019

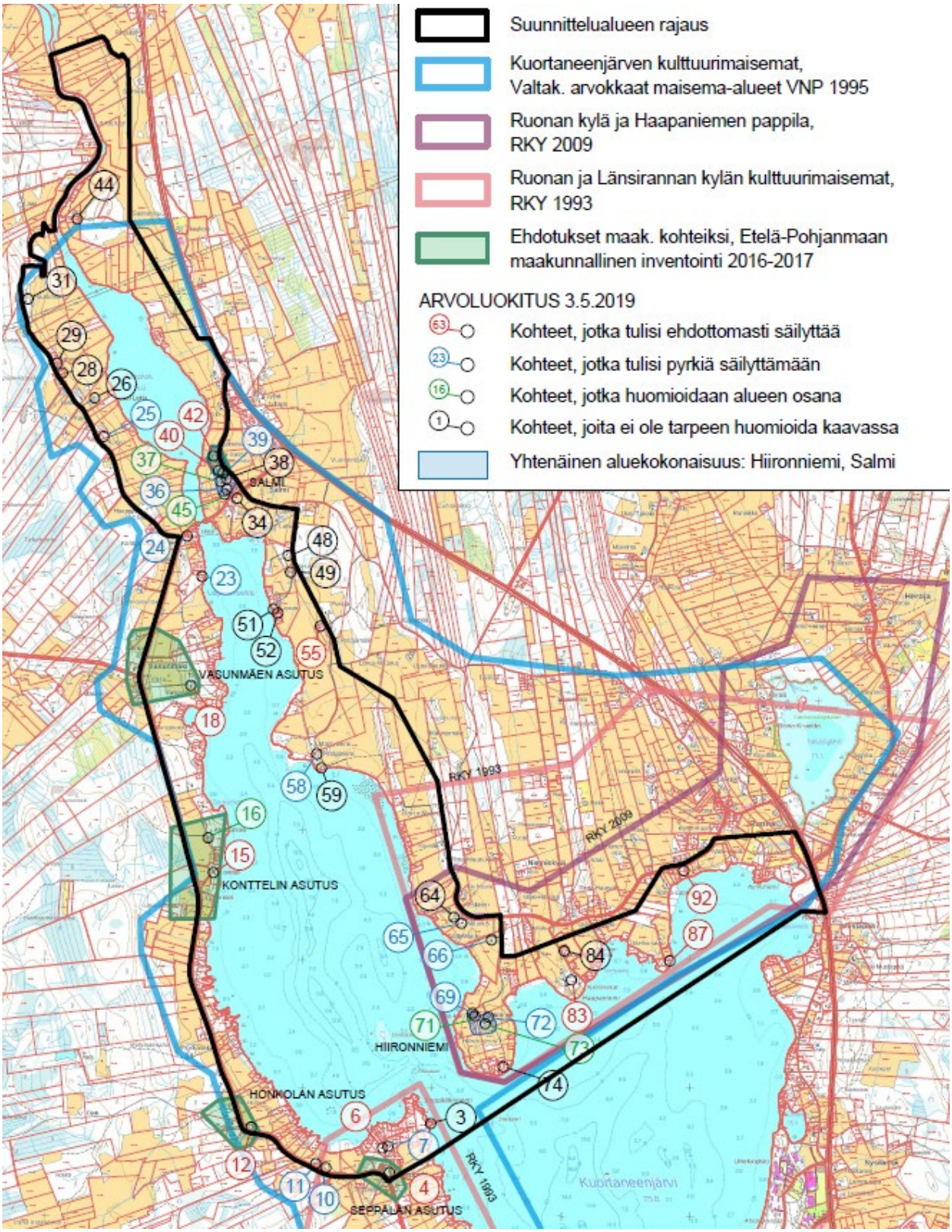

Kuva 19. Kulttuuriympäristökohteet ja -alueet suunnittelualueella.

2.8 Ympäristön häiriötekijät

Ympäristön häiriötekijät on esitetty kuvassa 20 *Rakentamista rajoittavat tekijät*.

2.8.1 Eläinsuojat

Osayleiskaava-alueella ja sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse eläintiloja.

2.8.2 Tulvat

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on lausunnossaan 18.1.2012 arvioinut Kuortaneenjärven, Lapuanjoen ja Kuhajärven alimpia suositeltavia rakentamiskorkeuksia kerran 100 vuodessa esiintyvien tulvavedenkorkeuksiin perustuen.

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on täydentänyt 31.12.2018 lausuntoa Seuruksen osalta sekä Seuruksesta alavirtaan Lapuanjoen osalta kunnan rajalle saakka. Arvioidut tulvakorkeudet kerran sadassa vuodessa ja alimmat suositeltavat rakentamiskorkeudet N60-tasossa ovat:

	Tulvakorkeus 1/100v	Alin rakentamiskorkeus
Kuortaneenjärvi	+77,80 m	+78,20 m
Seurus	+77,70 m	+78,10 m
Seuruksen luusua – kunnan raja	+77,70 … +77,60 m	+78,10 … +78,0 m

Ks. myös selostuksen kohta 2.3.3 Vesiolosuhteet

Liite 7. Lausunto tulvakorkeuksista

2.8.3 Pilaantuneet maa-alueet

Ramboll Finland Oy on selvittänyt vuonna 2018 Seppälänniemestä vanhan sahan alueelta pilaantuneita maita. Selvityksen mukaan alueella on todettu pintamaassa dioksiineja ja furaaneja, jotka ovat peräisin 1960-luvulla päättyneestä sahatoiminnasta. Pilaantuneisuus keskittyy alueella sijainneen kastelualtaan ympäristöön ja vähäisemmässä määrin puutavaran varastointialueelle. Alueella on lisätutkimustarve pilaantuneisuuden rajaamiseksi. Erityisesti ranta-alue entisen kastelualtaan läheisyydessä on tutkittava tarkemmin. Entisen kastelualtaan alueen maaperässä kasvatettavien ravintokasvien käyttöä ei suositella ennen lisätutkimuksia. Mahdollisia riskienhallintamahdollisuuksia ovat voimakkaasti pilaantuneiden pintamaiden poisto massanvaihdolla tai peittäminen ja mahdollisia käyttörajoituksia alueella. Kunnostustavoitteet määritetään yhdessä valittavien riskinhallintatoimenpiteiden kanssa. Kaivu ja maa-aineksen siirto ei ole sallittua ilman ympäristöviranomaisen lupaa.

2.8.4 Melua aiheuttavat kohteet

Erityisiä melua aiheuttavia laitoksia ei suunnittelualueella ole. Maa- ja metsätaloustoimintaan liittyviä meluvaikutuksia esiintyy ajoittain. Kantatien 66, Orivesi-Lapua (Lapuantie) liikenne aiheuttaa melunsuojaustarvetta.

Maanteiden varsille on laskettu asutukselle sallitun keskimääräisen 55 dBA:n (valtioneuvoston päätös 993/1992) ulkomelualueen leveys vuodelle 2030 ennustetuilla liikennemäärillä. Asumiseen käytettävillä alueilla teoreettinen 55 dBA:n meluvyöhykkeen leveys tien keskilinjasta mitattuna ennustetuilla liikennemäärillä ja ajoneuvonopeuksilla 60…100 km/h (v. 2030) on:

Kantatie 66 Orivesi-Lapua (Lapuantie),
- pohjoisesta Salmentien risteykseen n. 57 metriä
- Salmentien risteyksestä Alajärventien risteykseen n. 63 metriä
- etelästä Alajärventien risteykseen n. 98 metriä

Maantie 6991 Lapua – Mikkilä (Länsirannantie) n. 30 metriä

Loma-asumiseen käytettävillä alueilla, leirintäalueilla, virkistysalueilla taajamien ulkopuolella ja luonnonsuojelualueilla on päiväajan ulkomelun ohjearvo 45 dB(A) ja yöohjearvo 40 dB(A). Normaalilla liikenteen jakaumalla päiväohjearvo 45 dB on mitoittava, ts. tämän melualue ulottuu pitemmälle kuin yöajan 40 dB:n melualue. Loma-asumiseen käytettävillä alueilla teoreettisen meluvyöhykkeen leveys ennustetuilla liikennemäärillä ja ajoneuvonopeuksilla 60…100 km/h (v. 2030) on:

Kantatie 66 Orivesi-Lapua (Lapuantie),
- pohjoisesta Salmentien risteykseen n. 155 metriä
- Salmentien risteyksestä Alajärventien risteykseen n. 172 metriä
- etelästä Alajärventien risteykseen n. 267 metriä

Maantie 6991 Lapua – Mikkilä (Länsirannantie) n. 80 metriä

Rakennuspaikat tulee pyrkiä sijoittamaan liikennemelualueen ulkopuolelle tai suojata niiden ulkooleskelualueet melulta rakennusten sijoittelulla.

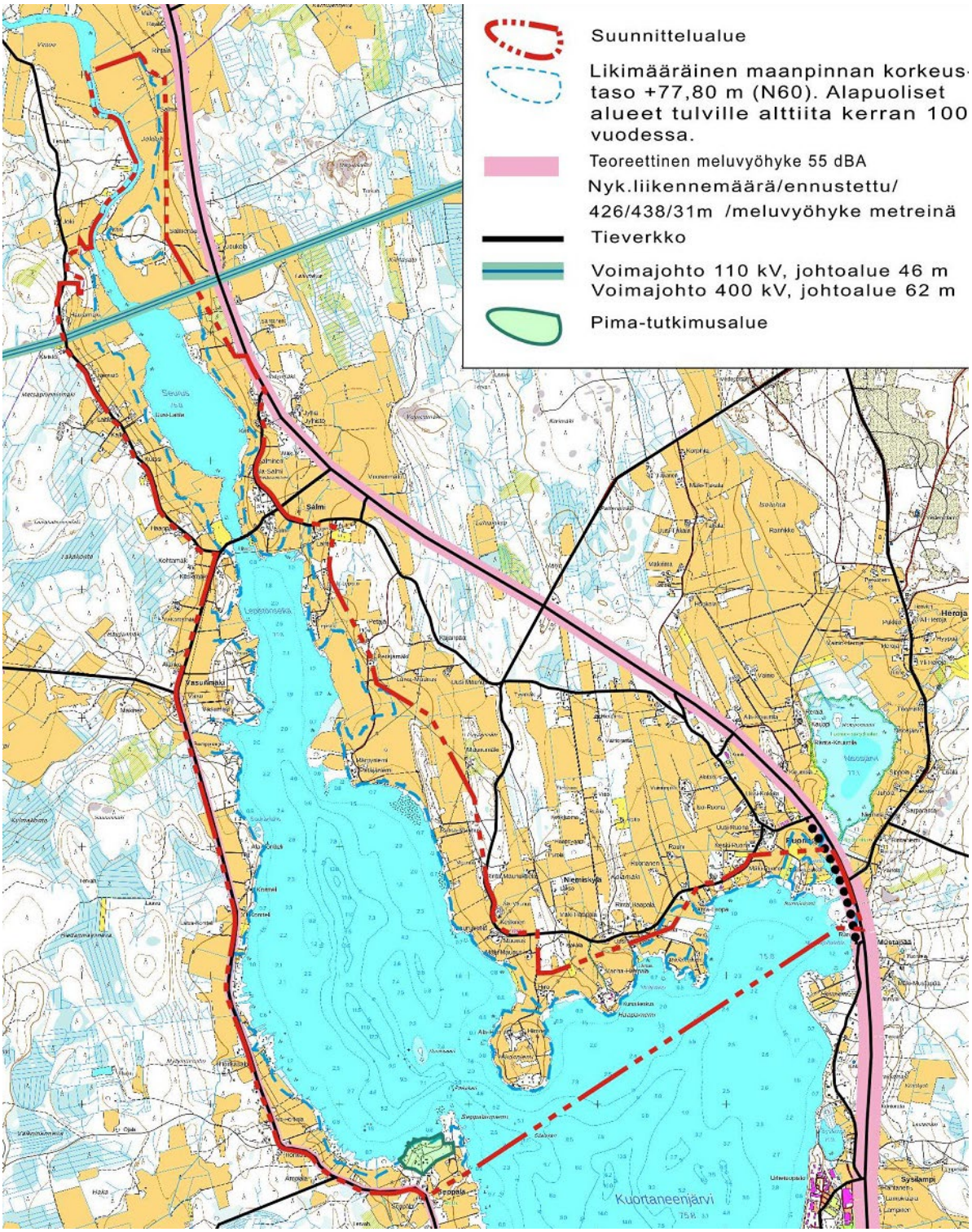

Kuva 20. Rakentamista rajoittavat tekijät.

3. RANTARAKENTAMISEN MITOITUSSELVITYS

3.1 Selvitysten alue

Rantarakentamisen mitoitusselvitykset on laadittu kuvissa 21–26 esitetyltä rantavyöhykkeeltä.

Mitoitusselvityksiin sisältyvät Kuortaneenjärven pohjoiosan, Seuruksen ja Lapuanjoen rannat suunnittelualueen osuudelta.

3.1.1 Rantavyöhykkeen määrittely

Rantavyöhykkeellä tarkoitetaan sellaista rannanosaa, jolle sijoittuvalla rakentamisella on välittömiä vaikutuksia vesistöön sekä rantaluontoon ja maisemaan. Rantavyöhykkeen leveyteen vaikuttavat alueen maasto, kasvillisuus, maisema, tiestö ja nykyisen asutuksen sijoittuminen. Avoimilla peltorannoilla rantavyöhyke ulottuu enimmillään 200 metrin päähän keskivedenkorkeuden määrittelemästä rantaviivasta. Metsäisillä rannanosilla rantavyöhyke on noin 100 metrin laajuinen. Kapeaa rantapuustoa tai pientä metsikköä ei huomioida rantavyöhykettä kaventavana tekijänä. Rannan suuntaisesti kulkeva tie rajoittaa rakentamisen vaikutuksia vesistöön ja muodostaa siten monin paikoin luontevan rantavyöhykkeen rajan. Suunnittelualueelta on määritelty rantavyöhyke, joka on esitetty kuvissa 21–26.

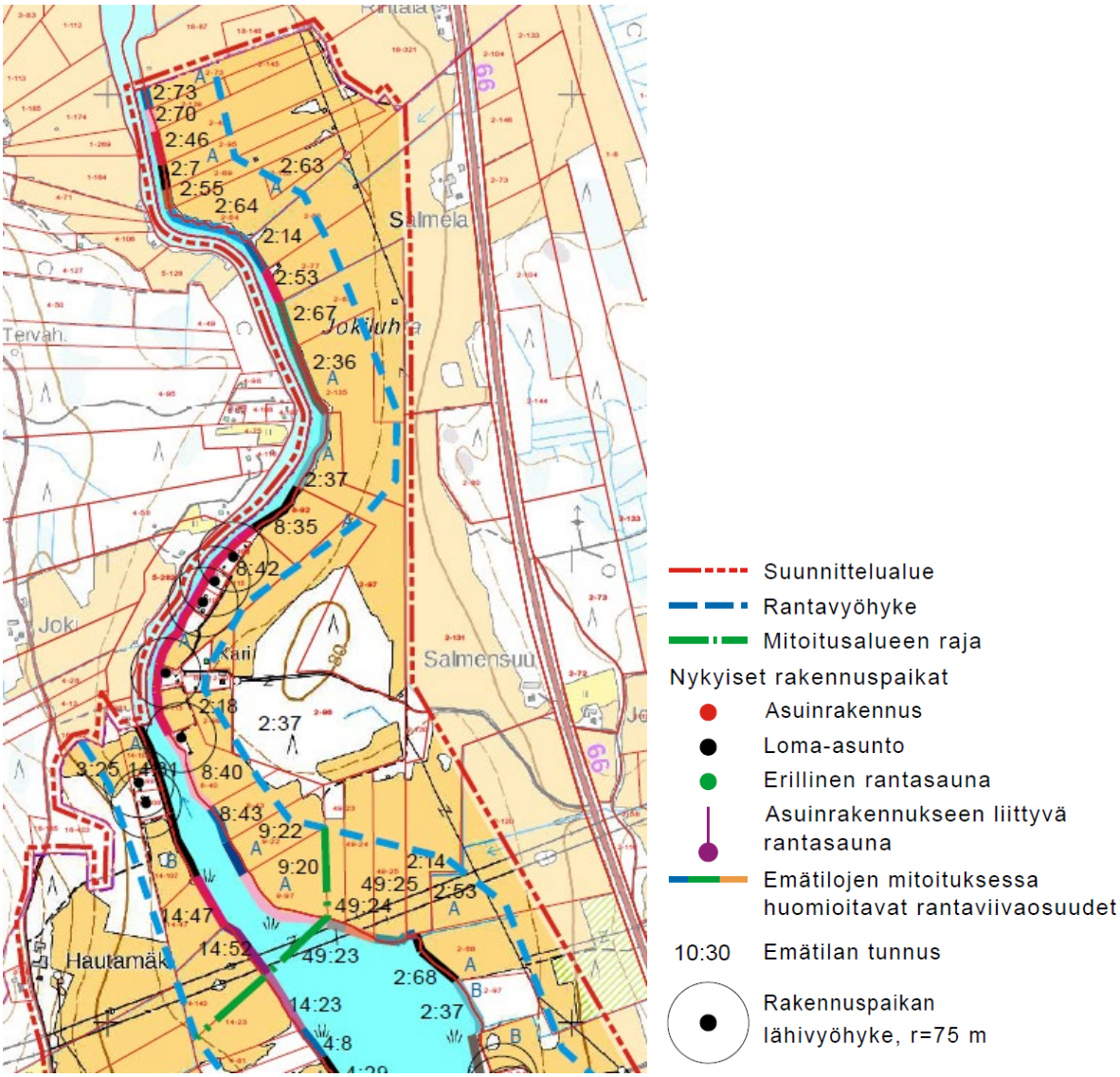

Kuva 21. Rantavyöhyke, emätilat ja nykyiset rakennuspaikat, Lapuanjoen mitoitusalue.

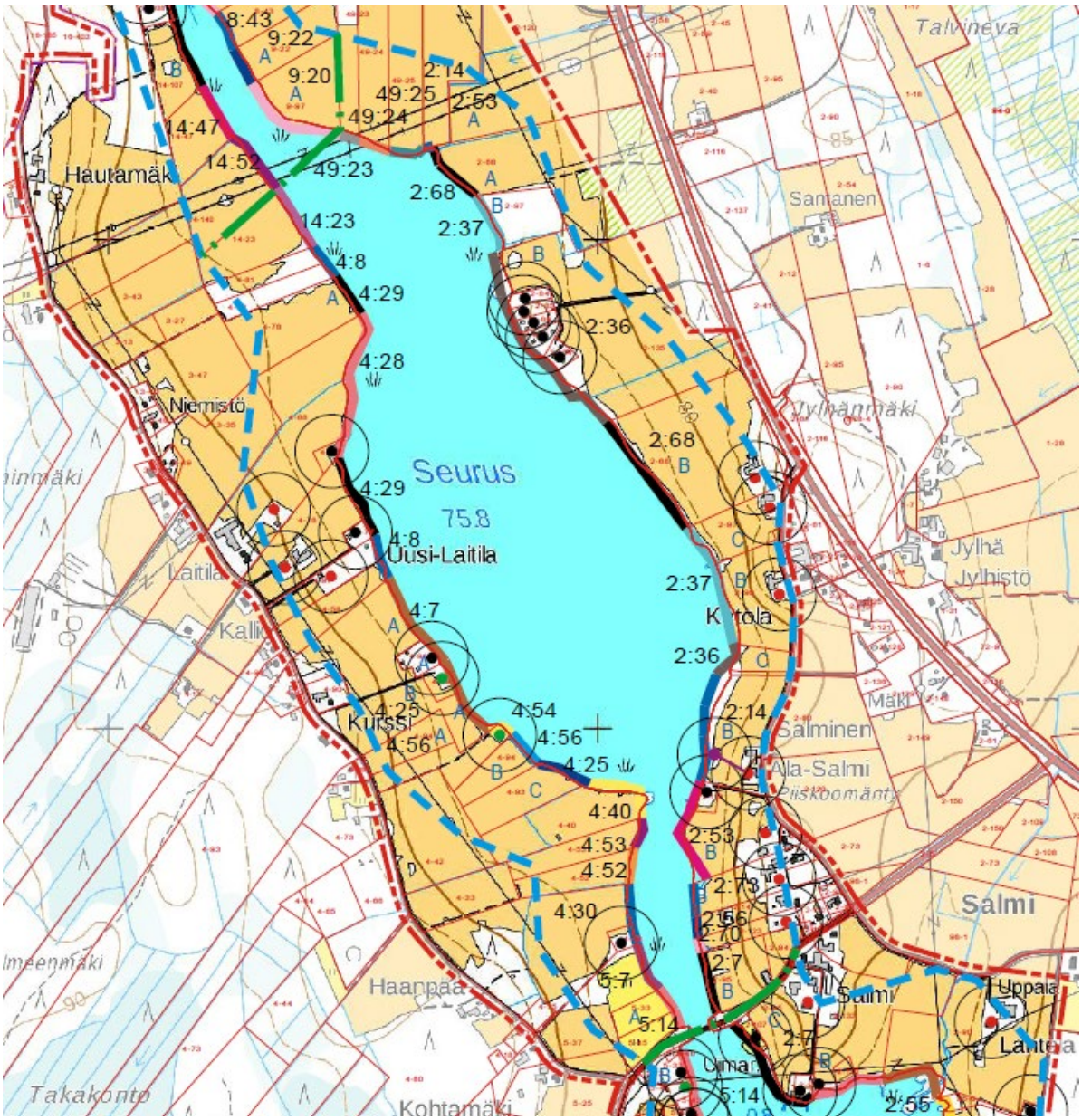

Kuva 22. Rantavyöhyke, emätilat ja nykyiset rakennuspaikat, Seuruksen mitoitusalue.

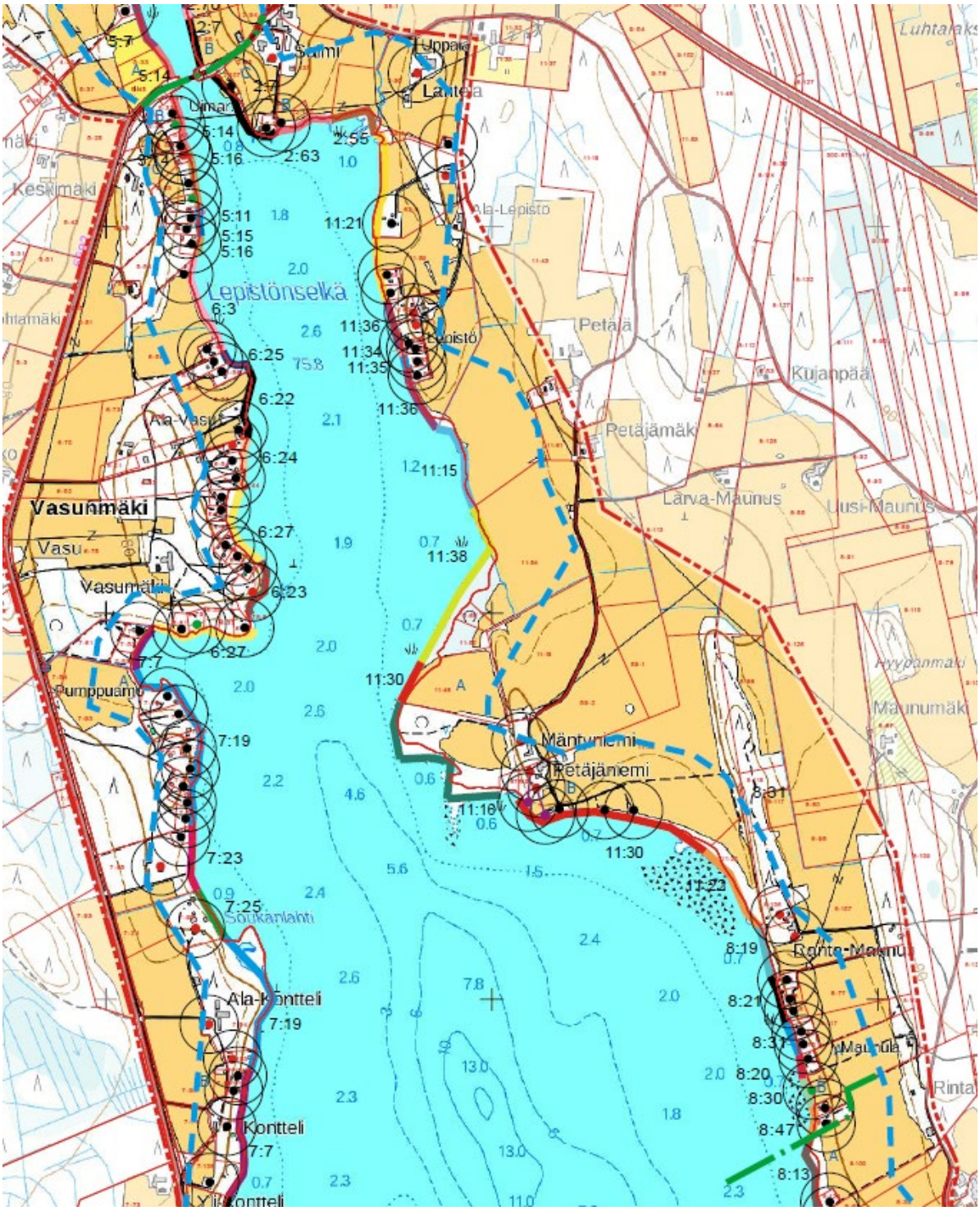

Kuva 23. Rantavyöhyke, emätilat ja nykyiset rakennuspaikat, Kuortaneenjärvi POHJ ITÄ mitoitusalue.

Kuva 24. Rantavyöhyke, emätilat ja nykyiset rakennuspaikat, Kuortaneenjärvi RUONA mitoitusalue.

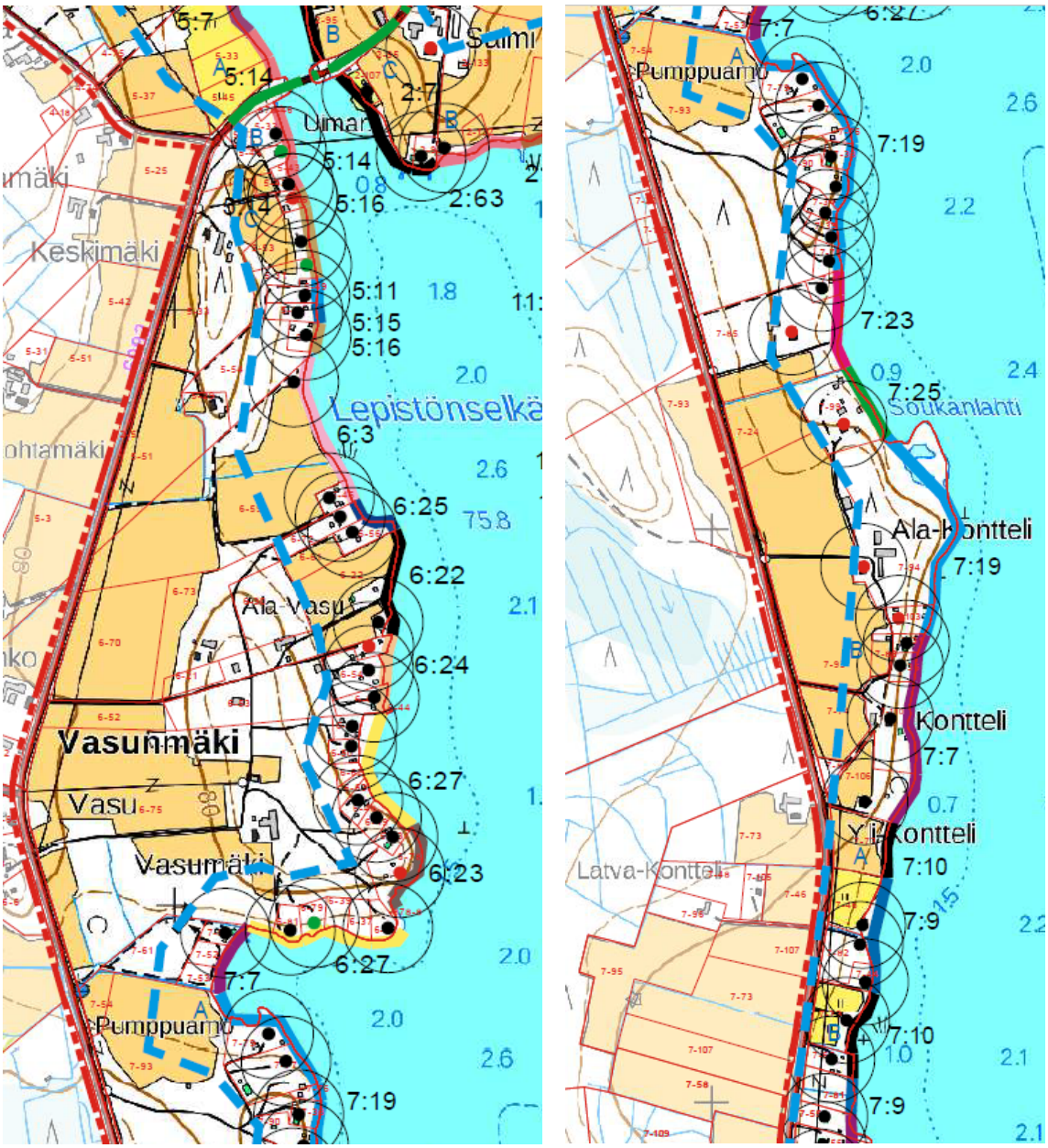

Kuva 25. Rantavyöhyke, emätilat ja nykyiset rakennuspaikat, Kuortaneenjärvi LÄNSI mitoitusalueen pohjoisin osa vasemmalla ja keskiosa mitoitusalueesta oikealla.

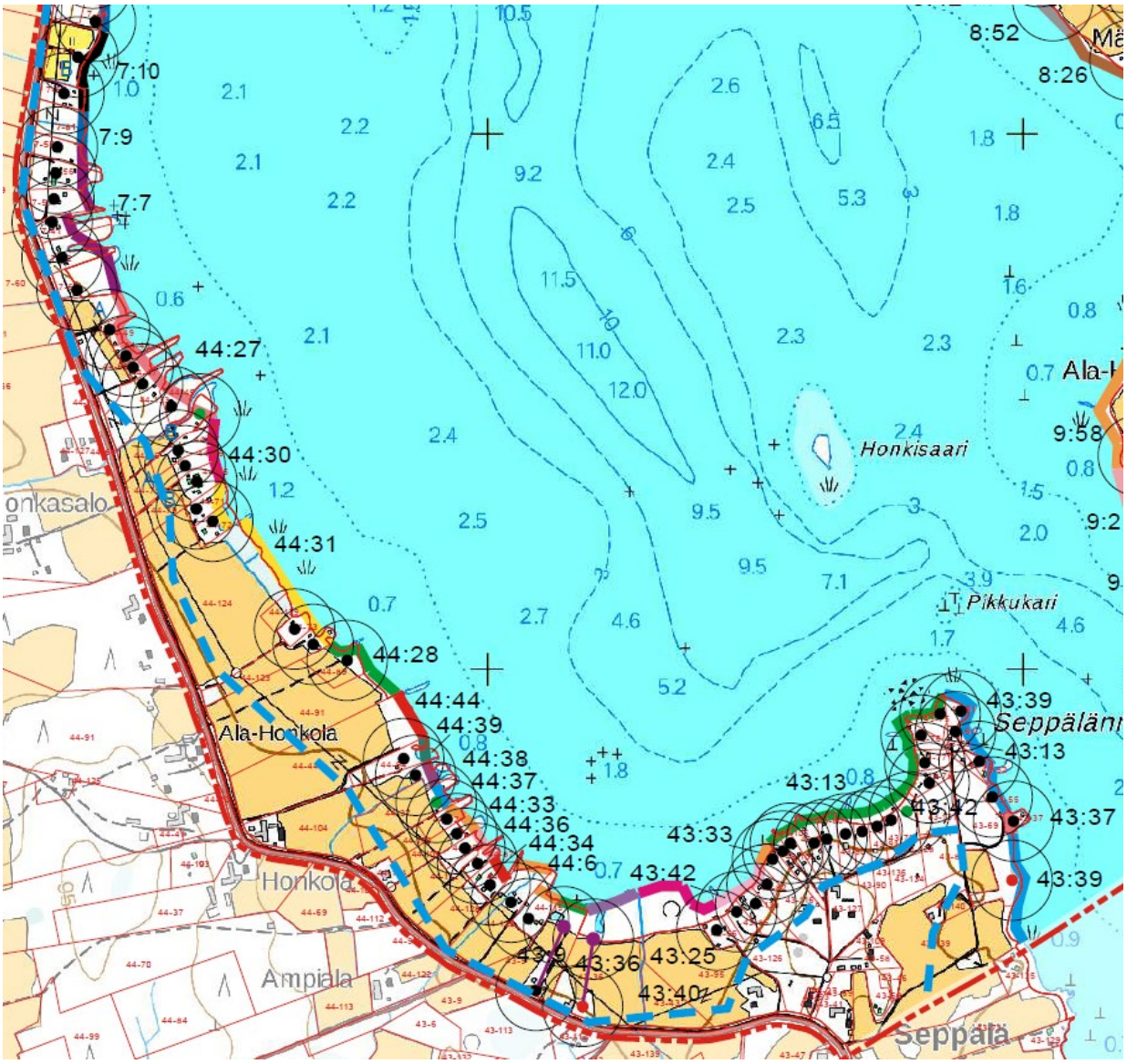

Kuva 26. Rantavyöhyke, emätilat ja nykyiset rakennuspaikat, Kuortaneenjärvi LÄNSI mitoitusalueen eteläosa.

3.2 Kiinteistökohtaiset perusselvitykset

Rantarakentamisen mitoitustaulukossa esitetään kiinteistökohtaisesti rantavyöhykkeen kiinteistöjen omistus, emätilat (kantatilat), rantaviiva ja rakennuskanta.

Liite 8. Rantarakentamisen mitoitustaulukko

3.2.1 Maanomistajat

Rantavyöhykkeen kiinteistöjen omistajat ja heidän osoitetietonsa selvitettiin maanomistustilanteen 5.6.2017 mukaan. Aineistosta selvitettiin erikseen useita eri tiloja omistavat maanomistusyksiköt. Kunnan omistuksessa ovat Seuruksen itärannan veneenpitopaikka, Salmen uimaranta/venesatama, Ruonan uimaranta/veneenpitopaikka sekä yhteys rantaan Ruonan vanhan kansakoulun vieressä. Ruonan vanha kansakoulu on kyläyhdistyksen omistuksessa. Salmen sillan eteläpuolella, Vasuniemessä, Petäjäniemessä ja Mäki-Ruonan alueella on pienet yhteisalueet. Muutoin suunnittelualue on yksityisomistuksessa. Rantavyöhykkeellä on yhteensä 315 mitoituksessa huomioitavaa rantakiinteistöä, jotka ovat 270 maanomistusyksikön omistuksessa.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 19 §:n mukaan rantarakentamista MRL 72 §:n mukaisesti ohjaavan osayleiskaavan kaavaehdotuksen nähtäville asettamisesta on tiedotettava henkilökohtaisesti niille maanomistajille, jotka asuvat kunnan ulkopuolella ja joiden osoitetiedot on voitu selvittää.

3.2.2 Emätilaselvitys

Rantavyöhykkeen tilojen emätilat (kantatila) on selvitetty rakennuslain voimaantulon 1.7.1959 aikaisen kiinteistöjaon mukaan. Emätilaselvityksen poikkileikkausvuoden valintaperusteena on vuonna 1993 Kuortaneen rantojen käytön yleissuunnittelusta tehtyyn insinöörityöhön sisältyvä selvitys, jonka mukaan rantatonttien muodostaminen on alueella alkanut jo 1960-luvun alussa. Mitoitusselvityksessä koko osayleiskaavan rantavyöhykkeellä on yhteensä 144 mitoituksessa tarkoitettua emätilaa.

3.2.3 Rantojen rakennuskantaselvitys

Rantavyöhykkeen nykyinen rakennuskanta on selvitetty kunnan toimesta ja huomioitu rantarakentamisen mitoituslaskelmissa. Suunnittelualueen rantavyöhykkeellä on kaikkiaan 225 mitoituksessa huomioitavaa rantarakennuspaikkaa, joista 161 on loma-asuntoja, 48 asuintaloa ja 16 erillisen rantasaunan rakennuspaikkaa. Suunnittelualueen rantaosuuden nykyinen rakentamistiheys on 10,48 rakennuspaikkaa/mitoitusrantaviiva-km ja 8,82 rakennuspaikkaa/karttarantaviiva-km. Rantavyöhykkeen nykyinen rakennuskanta on esitetty kuvien 21–26 kartoilla ja kuvan 27 taulukossa.

Rantavyöhykkeellä yhdeksi käytetyksi rakennusoikeudeksi on mitoituksessa huomioitu:

- loma-asunnon rakennuspaikka
- erillinen rantasaunan rakennuspaikka, jos sauna ei kuulu rantavyöhykkeellä sijaitsevan asuinrakennuksen kiinteistöön (ns. maatilan rantasauna)
- ympärivuotinen asunto/ maatilan talouskeskus
    - asuinrakennuksen kiinteistöön kuuluva pihapiirin ulkopuolinen rantasauna sisältyy asuinrakennuksen mitoitukseen, jos sauna sijaitsee enintään 150 m etäisyydellä asuinrakennuksesta (perustelu: kun saunarakennus kuuluu rantavyöhykkeellä hieman kauempana rannasta sijaitsevan asuinrakennuksen kanssa samaan toiminnalliseen kokonaisuuteen, ei tämän kokonaisuuden rantaa varaava vaikutus merkittävästi eroa rantaan rajoittuvista pihapiireistä)
- rakennuspaikka, jolla on voimassa oleva rakennuslupa edellä mainittujen rakennusten rakentamiseksi.
- Haapaniemen pappilan kurssi- ja leirikeskus on mitoituksessa huomioitu kahtena rakennettuna rakennuspaikkana ja kylätalona toimiva vanha Ruonan kansakoulu yhtenä rakennettuna rakennuspaikkana.

Alue	Rantaviiva (m)							Nykyiset rakennuspaikat				
	Kartta-rantaviiva (krv)	Ranta-osuus, kerroin 0	Ranta-osuus, kerroin 1/4	Ranta-osuus, kerroin 1/2	Ranta-osuus, kerroin 3/4	Ranta-osuus, ei vähen-nyksiä	Mitoituk-sellinen rantaviiva (mrv)	Loma-as.	Erillinen rantas.	Pysyvä as.	Rakennus paikat yht	Nykyinen rakentamis-tiheys (rak.p/mrv-km)
Lapuanjoki	2880	0	0	2880	0	0	1440	7	0	0	7	**4,86**
Seurus	4375	0	80	1240	405	2650	3594	10	2	10	22	**6,12**
Kuortaneenjärvi POHJ ITÄ	4095	0	0	580	295	3220	3731	21	2	10	33	**8,84**
Kuortaneenjärvi RUONA	6800	0	0	945	765	5090	6136	34	6	18	58	**9,45**
Kuortaneenjärvi LÄNSI	7361	0	0	1385	415	5561	6565	89	6	10	105	**15,99**
KAIKKI ALUEET YHT	**25511**	**0**	**80**	**7030**	**1880**	**16521**	**21466**	**161**	**16**	**48**	**225**	**10,48**

Kuva 27. Rantaviiva ja nykyiset rakennuspaikat mitoitusalueittain.

3.2.4 Rantaviivaselvitys

Mitoitusselvityksessä rantaan rajoittuvien kiinteistöjen rantaviivat on mitattu karttatyönä 1:10 000–mittakaavaisilta peruskartoilta. Kiinteistöiltä on määritelty ns. mitoituksellinen rantaviivapituus, jossa on huomioitu vastarannan vaikutus kuvan 28 periaatteiden mukaisesti. Menetelmä perustuu Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiin loma-asutuksen määrästä suhteessa rantaviivan pituuteen. Järviin ja lampiin rajautuvien kiinteistöjen osalta vastarannan vaikutus on

huomioitu kuvan 28 periaatteiden mukaisesti. Jokirannoilla kiinteistöjen mitoituksellisen rantaviivan määränä on huomioitu puolet karttarantaviivan pituudesta. Suunnittelualueen mitoituksessa huomioitavien järvi- ja jokivesistöjen karttarantaviivan pituus on noin 25,5 km. Mitoituksessa huomioitavien kiinteistöjen mitoituksellinen rantaviivapituus on noin 21,5 km. Mikäli nykyinen tila muodostuu useasta eri emätilasta, on tilan rantaviiva ja olemassa olevat rakennukset eritelty mitoitustaulukkoon emätiloittain. Mitoitusalueitten rantaviivapituudet on esitetty kuvassa 26.

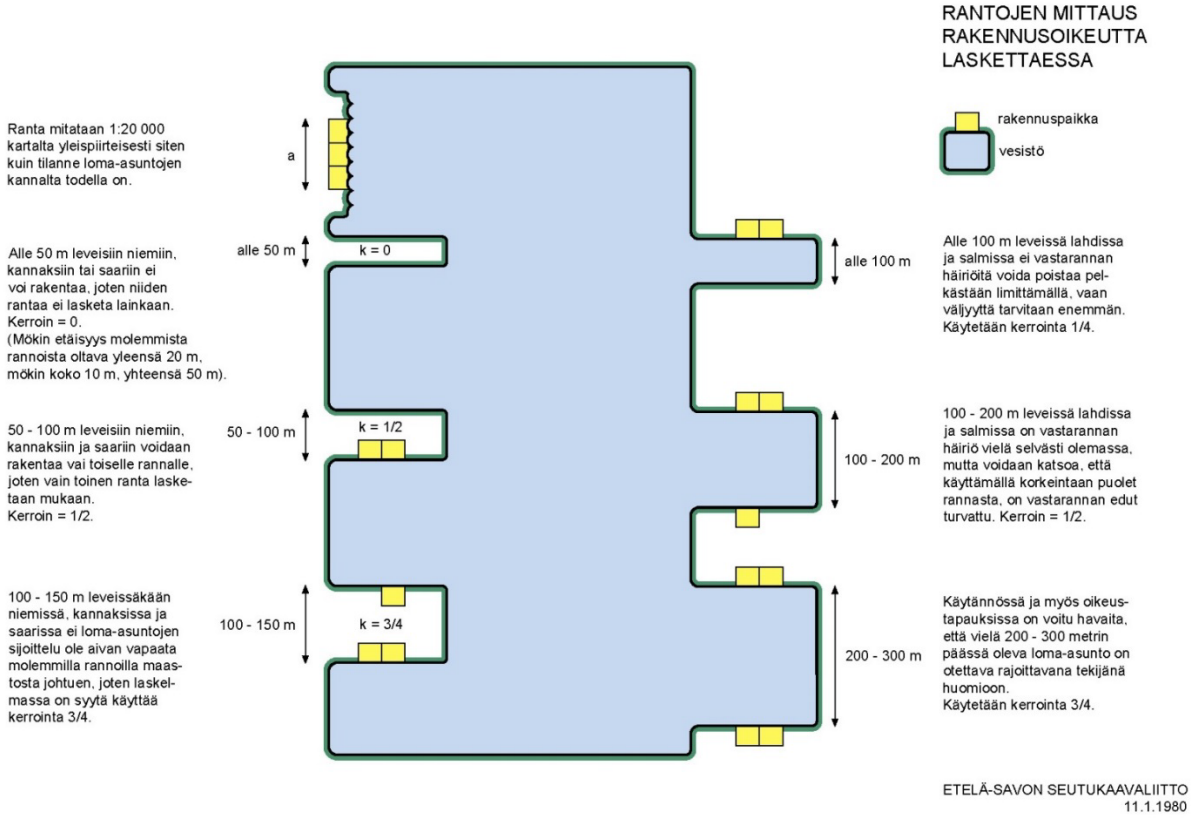

Kuva 28. Rantojen mittaus rakennusoikeutta laskettaessa.

3.3 Rantojen rakennettavuustarkastelu

3.3.1 Nykyinen rakennuskanta

Rantavyöhykkeen nykyinen rakennuskanta koostuu pääosin pienehköistä lomarakennuksista ja rantasaunoista. Pienen kokonsa ansiosta rakennukset sulautuvat pääosin suhteellisen hyvin rantamaisemaan. Alueella on yhteensä 161 loma-asuntoa ja 16 erillistä rantasaunaa. Lisäksi on vanhaa kyläasutusta ja maatilakeskuksia, yhteensä 48 pysyvän asunnon rakennuspaikkaa, joista 10 sijaitsee Seuruksella, 28 Kuortaneenjärven pohjoisrannalla ja 10 Kuortaneenjärven länsirannalla. Ruonan vanha kansakoulu toimii kylätalona ja Haapaniemen pappila seurakunnan leiri- ja kurssikeskuksena. Salmen uimarannalla on kyläyhdistyksen vuokrakäytössä oleva rantasauna. Rantavyöhykkeellä on lisäksi muutamia latoja, joita ei mitoituksessa huomioida.

3.3.2 Vapaat rannat

Kuvissa 21–26 on esitetty suunnittelualueen nykyiset rakennuspaikat ja niiden varaamat rantaosuudet. Vapaan rannan määrä on arvioitu piirtämällä jokaisen rantarakennuspaikan ympärille säteeltään 75 metrin laajuinen ympyrä. Rakentamiselta vapaina rantoina voidaan pitää näiden ympyröiden ulkopuolelle jääviä rantaosuuksia. Käytännössä harvaan asutulla maaseudulla voi vielä sadan metrin etäisyydelläkin asuinrakennuksesta kokea olevansa toisen takapihalla eikä esim. rantautuminen veneellä ole aina luontevaa. Suunnittelualueen pisimmät yhtenäiset rakentamiselta vapaat rantaosuudet ovat Lapuanjoen varressa 1200 m, Lapuanjoen ja Seuruksen välillä molemminpuolinen 950 m osuus, Seuruksen itärannalla 800 m, Petäjäniemen pohjoispuolella 1300 m ja Hiironniemen länsirannalla 650 m. Lisäksi alueella on yli 300 metrin pituisia rakenta-

miselta vapaita rantaosuuksia Seuruksen eteläosassa molemmin puolin, Ala-Konttelissa, Salmen ja Lepistön välissä, Petäjäniemen ja Ranta-Maunuksen välissä ja Haapaniemen länsipuolella.

3.3.3 Rantojen rakennettavuus tulvien kannalta

Tulvakorkeustiedot

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselta on saatu täydennyslausunto tulvakorkeuksista 31.12.2018, ks. selostuksen kohta 2.7.2 Tulvat.

Rantamaaston korkeusanalyysi

Suunnittelutyötä varten on laserkeilausaineiston perusteella laadittu rantamaaston korkeusanalyysi (Ramboll Finland Oy 2019), joka esitetään kuvissa 31…37. Korkeusanalyysin perusteella suunnittelualueen jokiosuus ja Seuruksen rannat ovat lähes kokonaisuudessaan kerran sadassa vuodessa toistuville ns. suurtulville herkkiä. Laajoja tulva-alueita on myös Lepistönselän rannoilla, Mellinniemen ympärillä, Ruonanluoman rannoilla sekä Länsirannalla Konttelin ja Seppälänniemen välillä. Kuvissa esitetään kerran sadassa vuodessa toistuvien tulvien alle jäävä alue sekä alueet, joilla tuolloin on enemmän kuin metrin verran vettä.

+76.80 m N60
- maaston korkeus 1 m alempana, kuin Kuortaneenjärven tulva kerran 100 vuodessa
- jokivarressa tämä on alin maaston korkeus, jolle rakennuspaikka voidaan sijoittaa edellyttäen, että rakennuspaikkaa voidaan korottaa riittävästi maisemakuvaa turmelematta

+77.40 m N60
- maaston korkeus 0,4 m alempana, kuin Kuortaneenjärven tulva kerran 100 vuodessa
- Kuortaneenjärvellä ja Seuruksella tämä on alin maaston korkeus, jolle rakennuspaikka voidaan sijoittaa normaalilla rakennuspaikan korottamisella edellyttäen, että käytetään ryömintätilaista perustamistapaa
- Huom! kevään 2018 tulvahuippu oli likimäärin tällä tasolla eli +77.34 m

+77.80 m N60
- Kuortaneenjärven tulvakorkeus 1/100 vuodessa
- alin maaston korkeus, johon rakennuspaikka voidaan sijoittaa normaalilla rakennuspaikan korottamisella mikäli käytetään maanvaraista perustamistapaa
- Huom! Alin rakentamiskorkeus kastuessa vaurioituville rakennusosille on +78.20 m

RANTAVYÖHYKE (MRL 72 §)

Kuva 29. Rantojen korkeusanalyysi, kuvien 30…36 karttamerkintöjen selitykset.

Kuva 30. Alla ilmakuva kevään 2018 tulvahuipusta Seuruksella. Kuvaaja Aarno Isomäki.

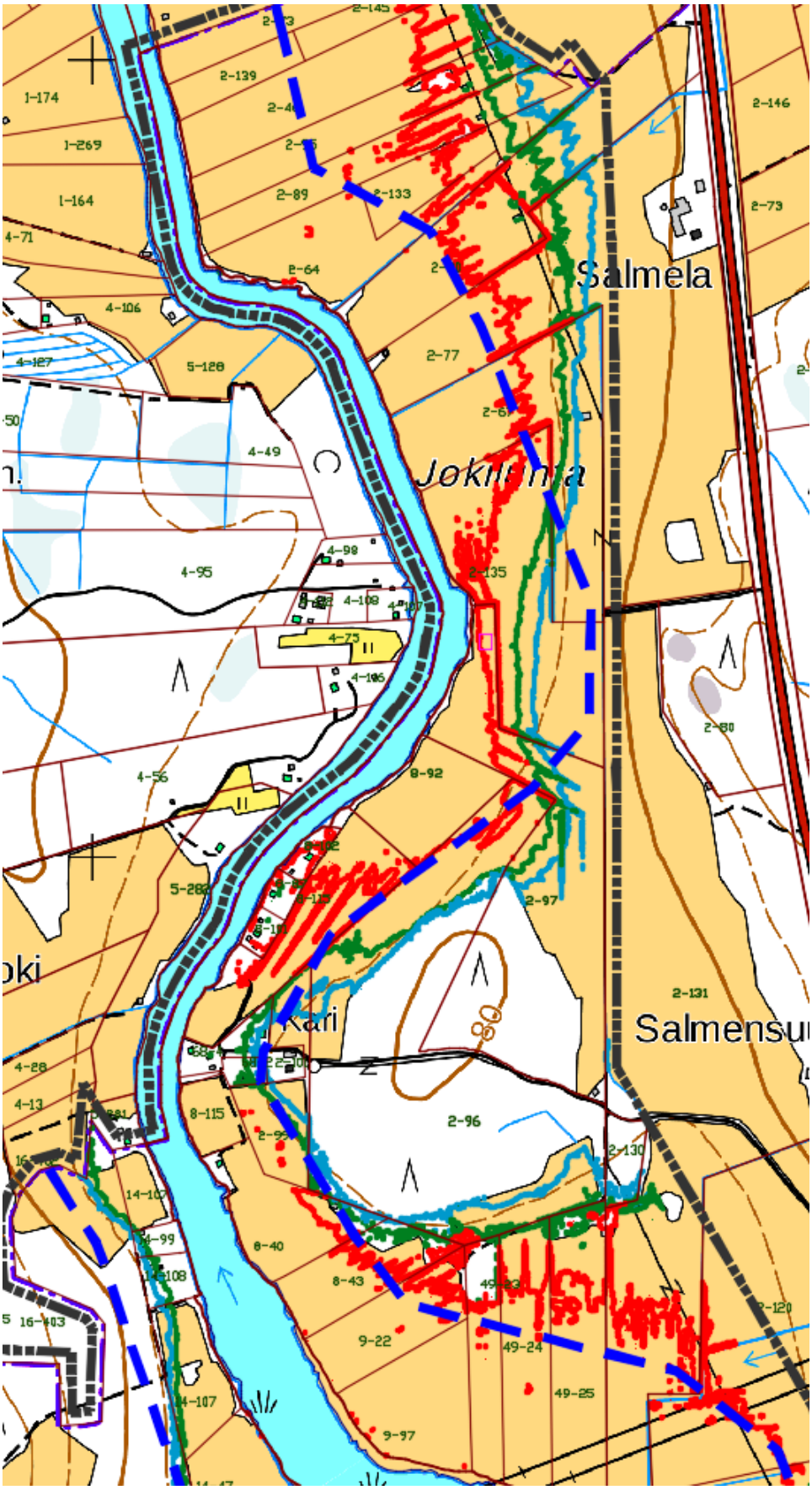

Kuva 31. Rantojen korkeusanalyysi, Lapuanjokivarsi.

Kuva 32. Rantojen korkeusanalyysi, Seurus.

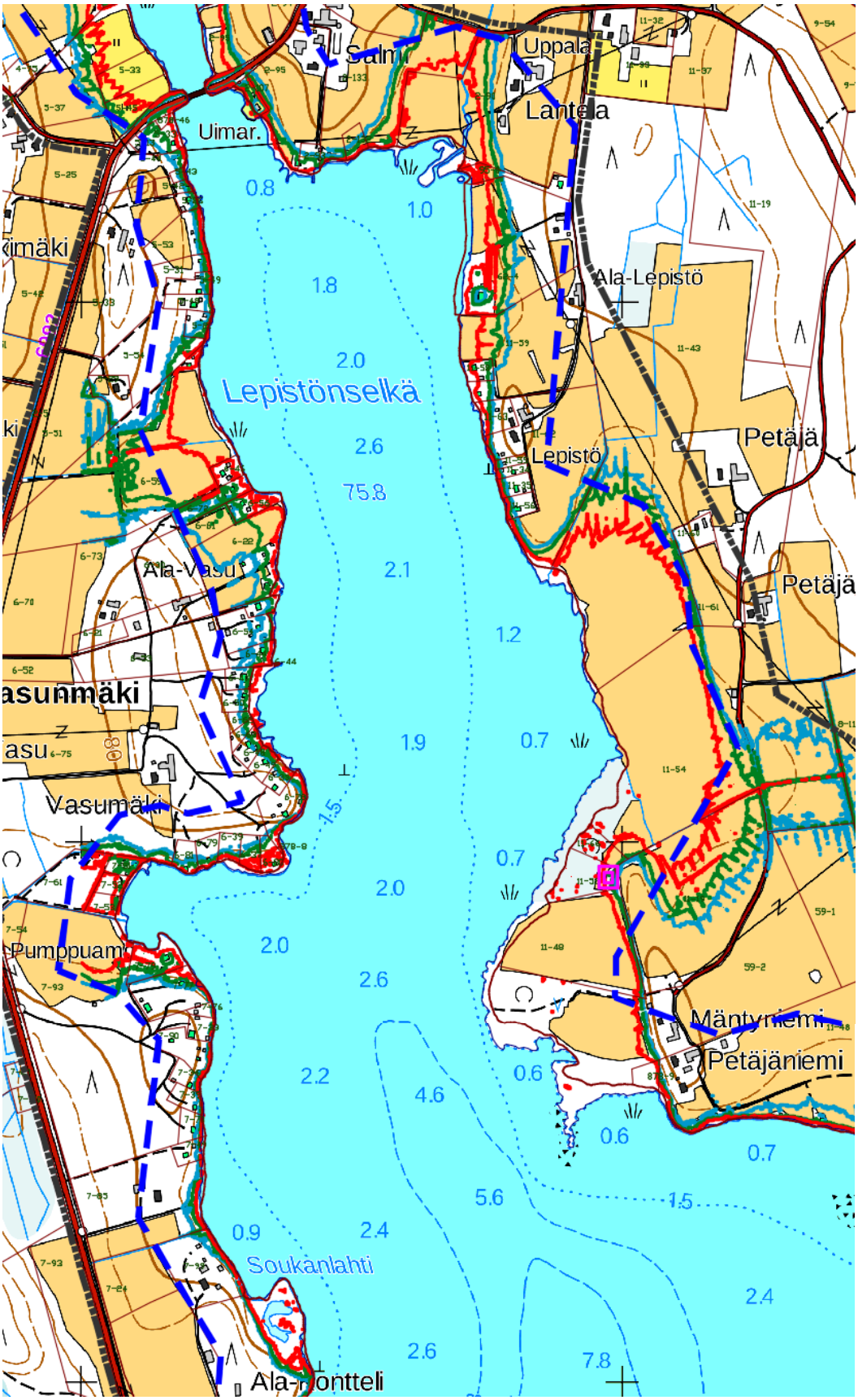

Kuva 33. Rantojen korkeusanalyysi, Lepistönselän alue.

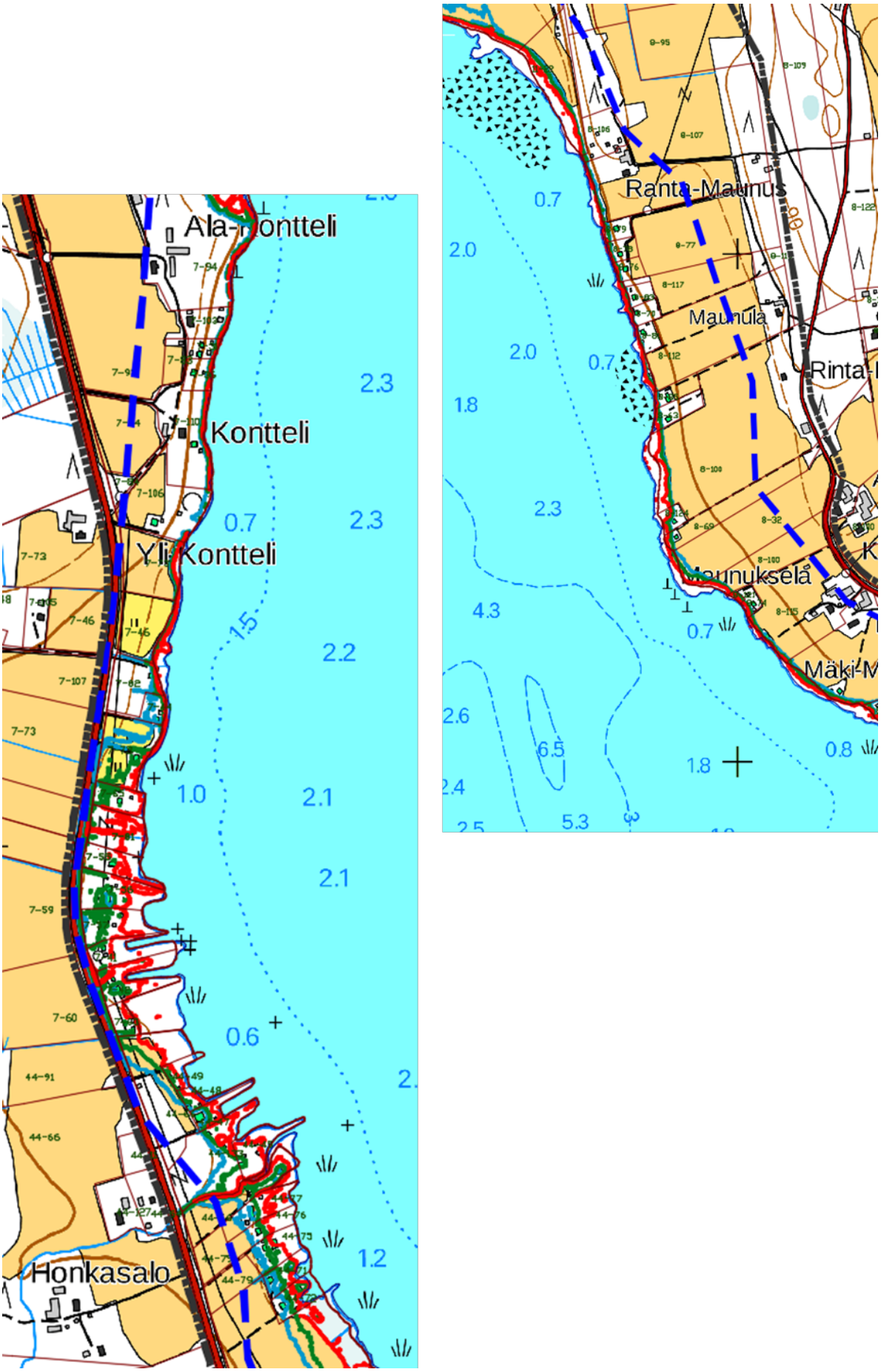

Kuva 34. Rantojen korkeusanalyysi, Länsiranta ja Maunuksen alue.

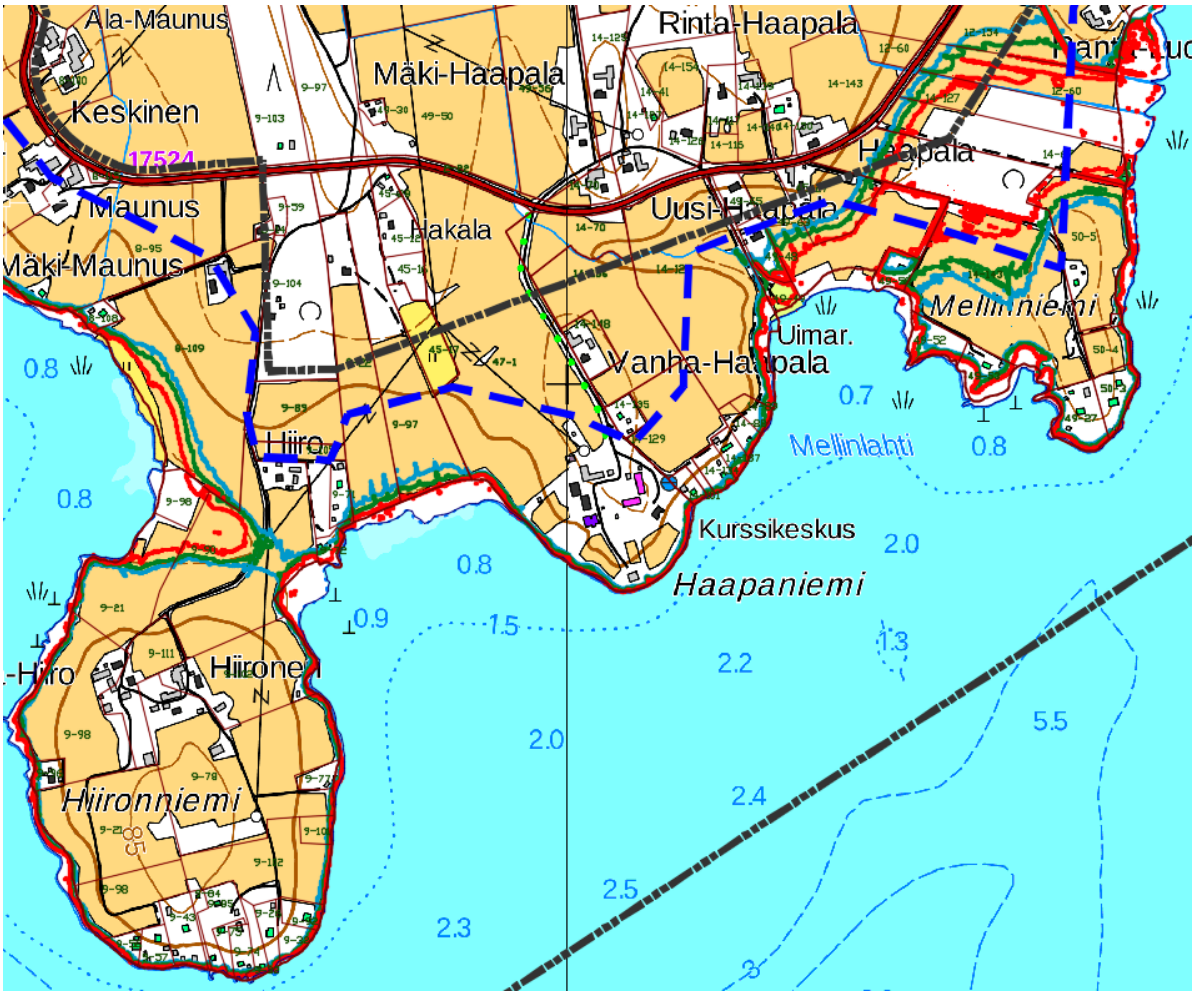

Kuva 35. Rantojen korkeusanalyysi, Hiironniemi-Mellinniemi.

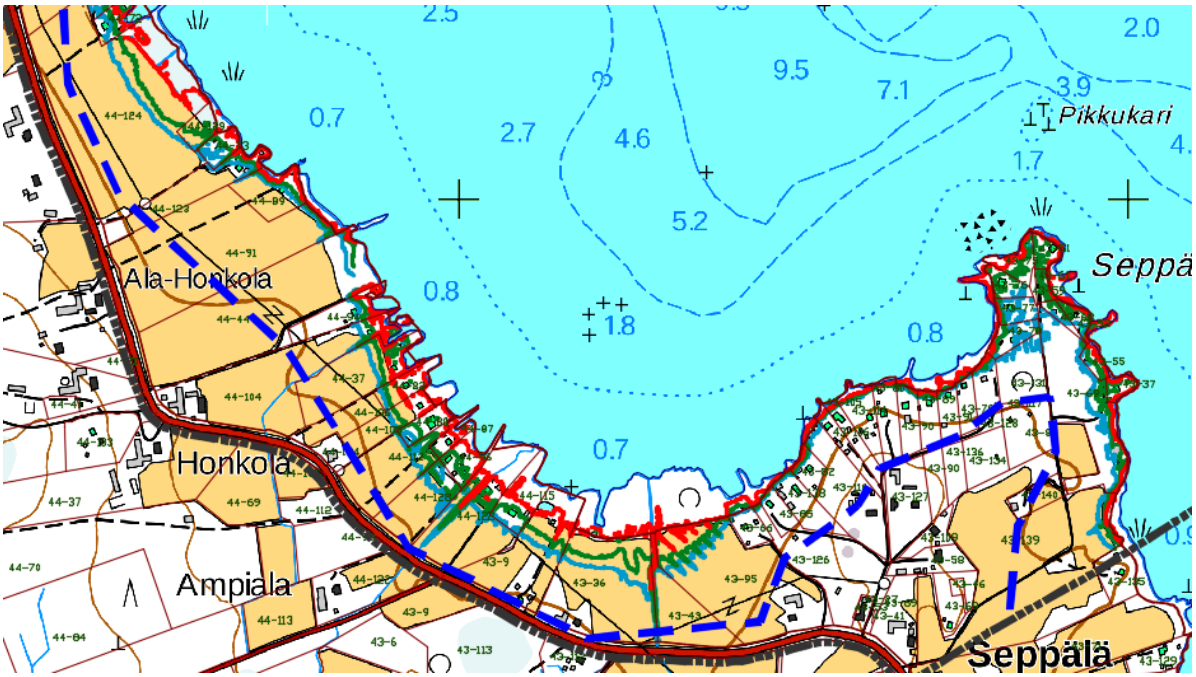

Kuva 36. Rantojen korkeusanalyysi, Seppälän alue.

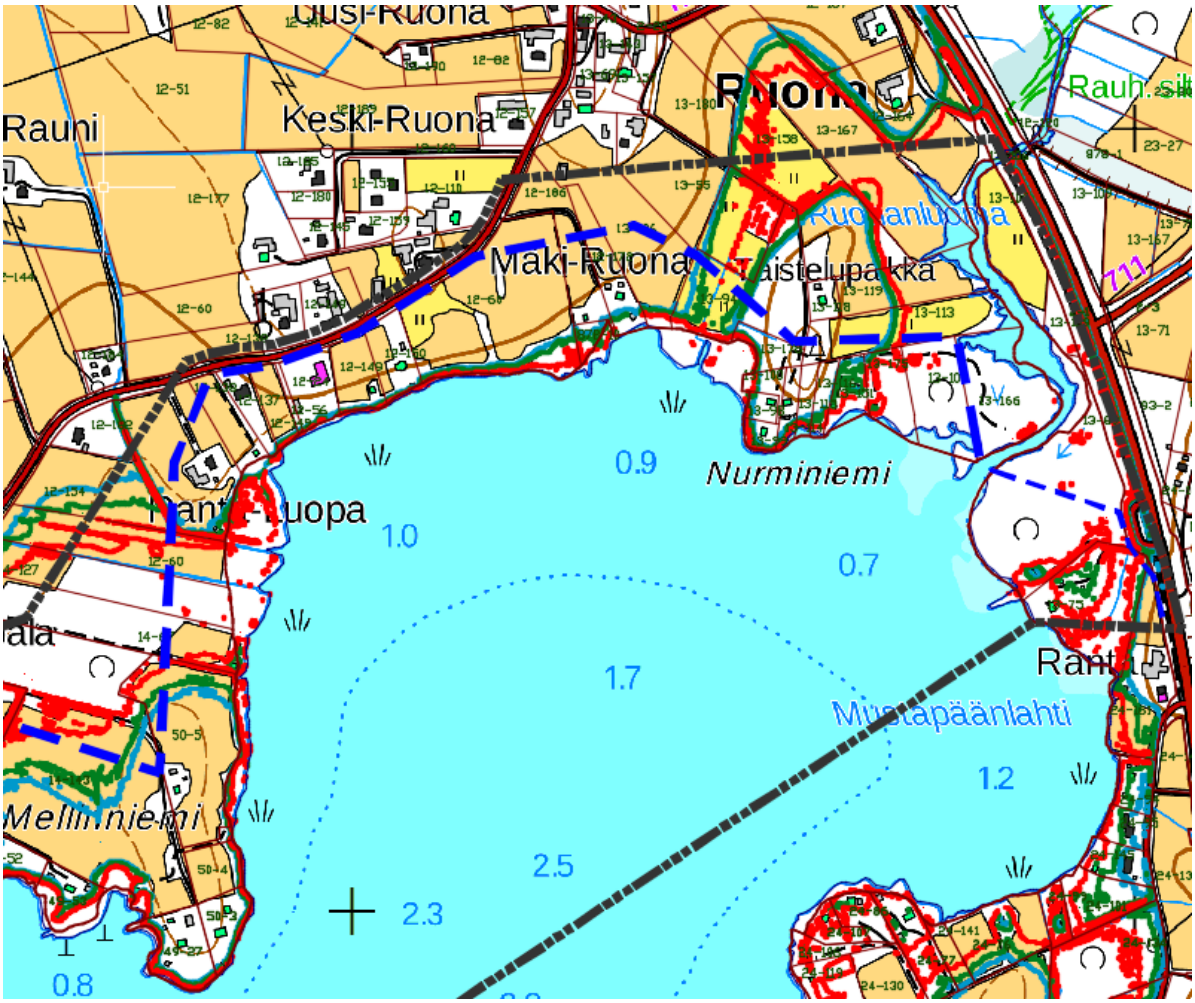

Kuva 37. Rantojen korkeusanalyysi, Ruonan alue.

Rakennettavuusarviointi tulvien kannalta Lapuanjoen varressa

Rantaviiva- ja emätilaperiaatteen mukaan muodostuvien laskennallisten rakennuspaikkojen rakentamismahdollisuudet (mitoitustaulukon sarake Palstan mitoitukselliset uudet rakennuspaikat) on tutkittu laserkeilausaineiston, ilmakuva- ja karttatarkastelun perusteella. Jokivarressa noudatettavat rakennuspaikan rakennettavuuden arviointiperiaatteet tulvakorkeuksien kannalta on esitetty kuvissa 30–36. Samoja periaatteita on käytetty vuonna 2016 hyväksytyssä Keskustan ja Mäyryn osayleiskaavassa jokivarsien rakennettavuuden arvioinnissa. Mitoituksellinen uusi rakennuspaikka voidaan osoittaa jokivarteen osayleiskaavassa, mikäli rantakiinteistö täyttää seuraavat kriteerit:

- kiinteistöllä on rantavyöhykkeellä vähintään 10 metrin etäisyydellä rannasta vähintään 15 x 20 metrin laajuinen rakennuspaikaksi soveltuva alue, jolla nykyinen maanpinta on enintään 1 m kerran sadassa vuodessa toistuvan tulvakorkeuden alapuolella.
    - Tällöin rakennuspaikan korotustarve on enintään 1 m, jotta pihamaa rakennuksen välittömässä läheisyydessä saadaan korotettua kerran sadassa vuodessa toistuvan tulvakorkeuden (HQ 1/100 v) yläpuolelle ja rakennus voidaan toteuttaa alin suositeltava rakentamiskorkeus huomioiden ilman ylikorkeaa sokkelia.
- edellä määritelty rakentamiseen soveltuva alue sijoittuu joko peitteiselle rannan osalle tai aivan rantaan tai kauemmas rannasta metsänreunaan, ei keskelle peltoaluetta
- tarvittavalle rakennuspaikan korotukselle ei ole maisemallista estettä

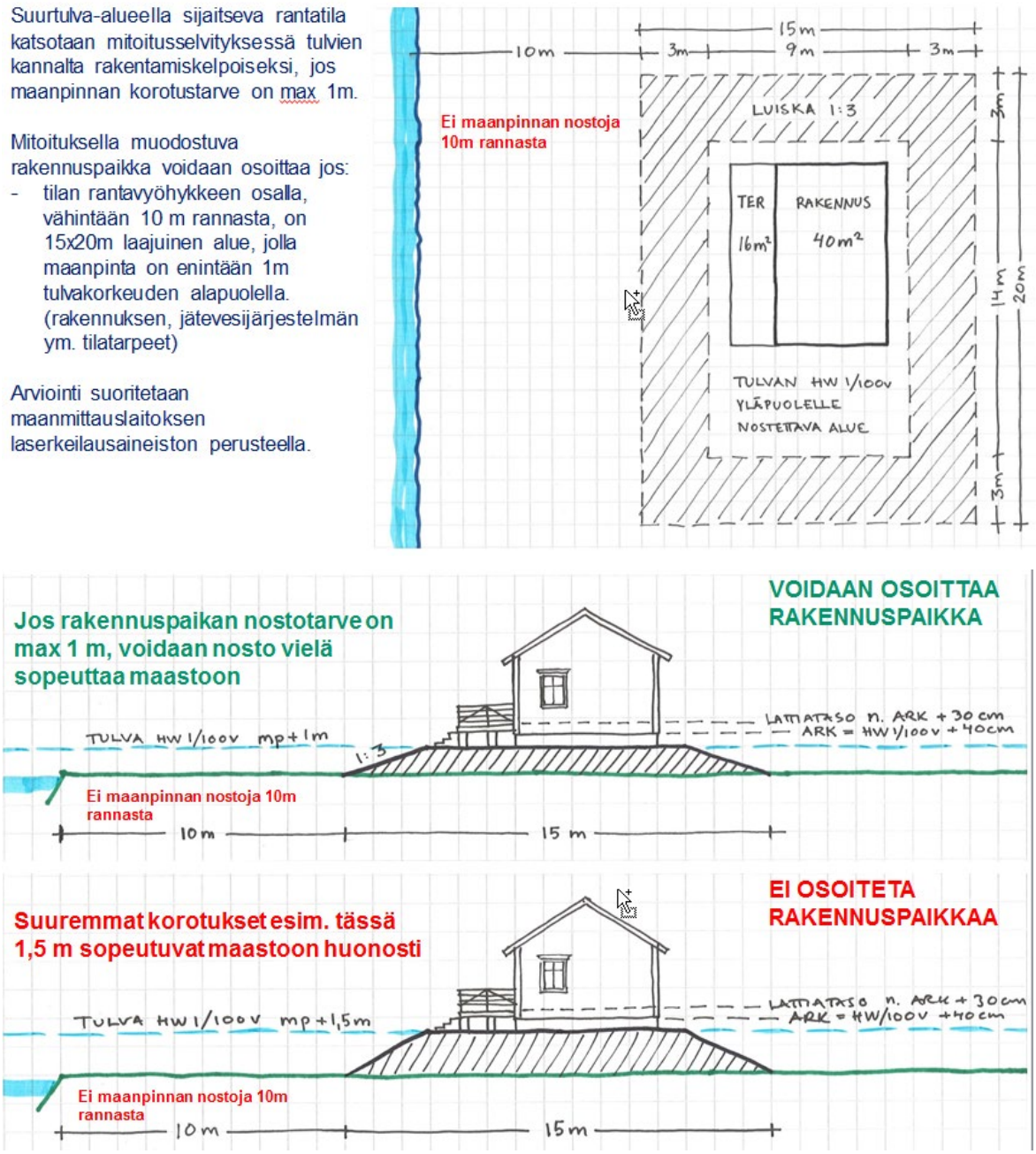

Kuva 38. Rakennuspaikan rakennettavuuden arviointiperiaatteet tulvakorkeuksien kannalta.

Rakennettavuusarviointi tulvien kannalta Seuruksella ja Kuortaneenjärvellä

Seuruksella ja Kuortaneenjärvellä rantarakennuspaikat ovat avoimemmin nähtävissä vesistöön ja rantamaisemaan, jolloin rakennuspaikan korottamisella on suuremmat maisemalliset vaikutukset kuin jokivarressa ja jossa normaalia suurempi korottaminen ei siten ole suositeltavaa. Mitoituksellinen uusi rakennuspaikka voidaan osoittaa osayleiskaavassa, mikäli rantakiinteistö täyttää seuraavat kriteerit:

- kiinteistöllä on rantavyöhykkeellä vähintään 10 metrin etäisyydellä rannasta vähintään 15 x 20 metrin laajuinen rakennuspaikaksi soveltuva alue, jolla nykyinen maanpinta on enintään 0,4 m kerran sadassa vuodessa toistuvan tulvakorkeuden alapuolella.
- edellä määritelty rakentamiseen soveltuva alue sijoittuu joko peitteiselle rannan osalle tai aivan rantaan tai kauemmas rannasta metsänreunaan, ei keskelle peltoaluetta.

3.3.4 Lausunto jätevesien käsittelystä

Vuonna 2016 hyväksytyn Keskustan ja Mäyryn osayleiskaavatarkistuksen yhteydessä Ympäristötekniikan insinööritoimisto Jami Aho on antanut asiantuntijalausunnon jätevesien käsittelyssä huomioitavista asioista alavilla ranta-alueilla. Lausunnon mukaan:

"Kuortaneen kunnan rakennusjärjestyksen mukaan vapaa-ajanasunnon wc-vedet tulee johtaa umpisäiliöön ranta-alueella. Ns. harmaat vedet eli pesuvedet voidaan johtaa joko kaksiosastoisen saostussäiliön kautta joko pienpuhdistamoon tai maaperäkäsittelyyn, joka on Kuortaneen olosuhteissa yleensä maasuodatin. Mikäli syntyvä jätevesimäärä on vähäinen (esim. saunan kantovedet) vaatimuksena on yksiosastoinen saostussäiliö sekä pienpuhdistamo tai maaperäkäsittely. Tulva-alueella on tärkeää sijoittaa jätevesien käsittelylaitteistot mahdollisuuksien mukaan siten, että estetään puhdistamattomien jätevesien huuhtoutuminen tulvan aikana suoraan vesistöön. Samasta syystä maahan-imeyttämön ja maasuodattamon imeytys- ja kokoomaputkistot on perusteltua mahdollisuuksien mukaan sijoittaa keskimääräisen vuotuisen tulvatason yläpuolelle. Tämä tarkoittaa käytännössä ns. kumpusuodattimia. Myös pienpuhdistamoiden purkuputket sijoitetaan riittävän korkealle tulvatason yläpuolelle. Tämä voidaan toteuttaa mm. pumppukaivon avulla. Jätevesisäiliöiden (umpi- sekä saostussäiliöt) ankkurointi tulee toteuttaa laitevalmistajan ohjeiden mukaisesti siten, ettei pohjaveden noste liikuttele säiliöitä. Sama ohje koskee pienpuhdistamoiden ankkurointia. Umpisäiliöiden tyhjennysaukkojen kaulukset tulee olla riittävän korkeita, etteivät tulvavedet pääse missään vaiheessa säiliöön. Putkiyhteiden tiiviyteen tulee kiinnittää myös erityistä huomiota."

3.3.5 Pelastusviranomaisen lausunto

Vuonna 2016 hyväksytyn Keskustan ja Mäyryn osayleiskaavatarkistuksen yhteydessä Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos-liikelaitos on antanut 17.9.2013 lausunnon rakentamisesta alaville ranta-alueille. Lausunnon mukaan vapaa-ajan asunnoille on oltava normaaliaikaan liikennöitävä ajotie. Tulva-aikaan pelastuslaitos pyrkii ennalta varoittamaan asukkaita ja/ tai vapaa-ajan asunnon omistajia sekä kehottaa omatoimiseen suojeluun kohteissa. Asumista ja turhaa oleskelua tulvan valtaamilla alueilla tulee pelastuslaitoksen ohjeiden mukaan välttää. Toimintamalliksi on vakiintunut se, että kun asukkaat ovat kohteitansa suojanneet, on kunnan teknisen toimen ja pelastuslaitoksen toimesta tulva-alueen ajoteitä suljettu käytöltä.

3.3.6 Rannan maisemallinen rakennettavuus

Osayleiskaavassa on arvioitu ranta-alueen maisemallista rakennettavuutta ja annettu suosituksia ranta-alueen kaavoitukselle. Laadittujen selvitysten mukaan alueella on erityisiä maisema- ja luontoarvoja, jotka tulisi huomioida erityisesti rakennuspaikkojen sijoituksessa. Maisema-arvojen säilymisen turvaamiseksi uudet rakennuspaikat tulisi herkimmillä alueilla ohjata alueiden selänteiden puoleisille reunoille tai olemassa olevan asutuksen yhteyteen. Rantaan sijoitettaessa rakennukset tulee sijoittaa aivan rantaan, ei keskelle avoimia peltoja eikä tärkeimpien näkymien esteeksi. Maiseman kannalta keskeisimmille peltorantaosuuksille rakennuspaikkoja ei tule sijoittaa, mikäli rakennusoikeus on mahdollisuus siirtää maanomistajan muulle alueelle. Mikäli tämä ei ole mahdollista, tulisi rantamaiseman avoimuuden säästämiseksi rakennuspaikkojen olla mahdollisimman kapeita, rakennukset kooltaan pieniä ja pihaistutukset maltillisia ja luonnonmaisemaan sopeutuvia. Kyläasutuksen yhteyteen sijoitettavat rakennukset voivat olla suurempia, tavanomaisen asuinrakennuksen kokoisia.

3.4 Mitoitusaluejako

Suunnittelualue on jaettu rannan rakennettavuuden ja nykyrakentamisen perusteella mitoitusalueisiin, jotka esitellään kuvissa 21–26.

Lapuanjoki

- Mitoitusalueeseen sisältyy jokijakso pohjoiselta kunnanrajalta Seuruksen ylittävälle voimajohtolinjalle saakka.
- Jokirannat ovat erittäin tulvaherkkiä tavanomaisissakin tulvatilanteissa. Kerran 100 vuodessa toistuvassa suurtulvatilanteessa jokiosuuden rantavyöhyke on muutaman tilan taustaosia lukuun ottamatta veden alla, pääosin yli metrin syvyisen tulvaveden peitossa.

- Alueen toteutunut rakentamistiheys on maltillinen, mutta lisärakentamisen mahdollisuuksia ei juurikaan ole, koska rakentamaton jokiosuus on lähes kauttaaltaan rakentamisen kannalta liian alavaa.
- Rannat ovat pääosin maisemallisesti herkkiä, avoimia rantapeltoja. Maisemaselvityksen mukaan Salmensuun pohjoispuolinen avoin peltomaisema on maisema- ja luonnonarvoiltaan erityisen arvokas, jolle rakentamista ei suositella. Peltoalueen pohjoisosan yli avautuu laaja avoimen pidettävä näkymä kantatieltä ja kylätieltä joen suuntaan.

Seurus

- Mitoitusalueeseen sisältyvät Seuruksen rannat voimajohtolinjalta Salmen sillalle.
- Alueen toteutunut rakentamistiheys on maltillinen, rantavyöhykkeellä on lukumääräisesti yhtä paljon vanhaa kyläasutusta ja loma-asutusta.
- Seuruksen rannat ovat kauttaaltaan tulvaherkkiä. Laajimmat alavat alueet sijaitsevat Seuruksen pohjoisosassa ja eteläosan länsirannalla, joissa rantavyöhyke on pääosin rakentamisen kannalta liian alavaa.
- Luontoselvityksen mukaan Seuruksen koillis- ja lounaisosien tulvarannoilla on linnustollisesti arvokkaita alueita, joilla on myös viitasammakoiden elinympäristöjä.
- Seuruksen rannat ovat myös maisemallisesti herkkiä, avoimia rantapeltoja. Maisemaselvityksen mukaan itäranta rantaan asti ulottuvine peltoineen ja länsirannan eteläosa ovat maisema- ja luonnonarvoiltaan erityisen arvokkaita, joille rakentamista ei suositella. Tärkeitä avoimina pidettäviä näkymiä avautuu Salmen sillalta pohjoiseen sekä kantatieltä ja kyläteiltä rantapeltojen yli Seuruksen suuntaan. Maisemakuvallisesti tärkeän Salmen kylän rakennetta ja sitä ympäröiviä peltoja tulee vaalia. Maisema-arvojen ja näkymien säilyminen tulee huomioida rantarakennuspaikkojen sijoituksessa, rakennusoikeuden määrässä ja rantakasvillisuuden käsittelyssä.
- Kantatien läheisyydessä tulee huomioida kantatien melu rakennuspaikkojen sijoituksessa mahdollisuuksien mukaan ja tarvittaessa suojata ulko-oleskelutilat.

Kuortaneenjärven pohjoinen itäranta (mitoitustaulukossa Kuortaneenjärvi POHJ ITÄ)

- Mitoitusalueeseen sisältyy Kuortaneenjärven pohjoisosan itäranta Salmen sillalta Rinta-Maunukseen asti rajautuen Ruonan valtakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön.
- Rakentamiseen soveltuvat rantaosuudet ovat jo suhteellisen tehokkaasti rakennettu. Rantavyöhykkeellä on vanhaa kyläasutusta sekä siihen nähden kaksinkertainen määrä loma-asutusta. Salmen sillan eteläpuolella on yleinen uimaranta ja Salmen kyläseuran rantasauna.
- Lepistönselän rannat ovat pääosin tulvaherkkiä ja erityisesti Salmen ja Lepistön välillä sekä Petäjämäen ja Petäjäniemen välillä on laajoja rakentamiseen soveltumattomia rantaosuuksia.
- Luontoselvityksen mukaan Petäjäniemen pohjoispuolinen tulvaranta on linnustollisesti arvokasta aluetta, jolla on myös viitasammakoiden elinympäristöjä.
- Rakennettuja rantaosuuksia lukuun ottamatta alueen rannat ovat maisemallisesti herkkiä, avoimia rantapeltoja. Maisemaselvityksen mukaan Lepistönselän rannat ovat Lepistön aluetta lukuun ottamatta maisema- ja luonnonarvoiltaan erityisen arvokkaita, joille rakentamista ei suositella. Tärkeitä avoimina pidettäviä näkymiä avautuu Salmen sillalta etelään sekä kantatieltä, Länsirannantieltä ja kyläteiltä rantapeltojen yli järvelle sekä Salmen alueelta että erityisesti Petäjämäen ja Petäjäniemen välillä. Maisema-arvojen ja näkymien säilyminen tulee huomioida rantarakennuspaikkojen sijoituksessa, rakennusoikeuden määrässä ja rantakasvillisuuden käsittelyssä.

Kuortaneenjärven Ruonan ranta-alueet (mitoitustaulukossa Kuortaneenjärvi RUONA)

- Mitoitusalueeseen sisältyy Kuortaneenjärven koillisosan rantaosuus Rinta-Maunukselta kantatielle asti. Alue käsittää Ruonan kylän ja Haapaniemen pappilan valtakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön (RKY 2009) ranta-alueen.
- Alueen rannat ovat pääosin tulvien kannalta rakentamiskelpoisia. Rakentamiseen soveltumattomia alavia rannanosia on Hiironniemen pohjoisosassa, Mellinniemen ympäristössä ja Ruonanluoman läheisyydessä.
- Rakentamiseen soveltuvat rantaosuudet ovat jo suhteellisen tehokkaasti rakennettu. Rantavyöhykkeellä on vanhaa kyläasutusta sekä siihen nähden kaksinkertainen määrä loma-asutusta. Mellinlahdella on yleinen uimaranta ja veneenpitopaikka. Haapaniemen pappilan alue toimii seurakunnan leiri- ja kurssikeskuksena ja Ruonan vanha kansakoulu kyläyhdistyksen kylätalona. Nurminiemen mäellä on vanha Suomen sodan muistomerkki.

- Luontoselvityksen mukaan tulvaherkät alueet Maunuksen ja Hiironniemen välillä ja Ruonanluoman varressa ovat linnustollisesti arvokkaita ja niiltä on tehty havaintoja myös viitasammakon esiintymisestä. Perinnemaisemakohteita on Hiironniemen, Mäki-Ruonan ja Ruonanluoman alueillta.
- Mitoitusalueen rannat ovat suurelta osin maisemallisesti herkkiä, avoimia rantapeltoja. Maisemaselvityksen mukaan lähes koko rantaosuus on maisema- ja luonnonarvoiltaan erityisen arvokasta aluetta, jolle rakentamista ei suositella. Tärkeitä avoimina pidettäviä näkymiä avautuu Ruonantieltä avoimien rantapeltojen yli erityisesti Maunuksen ja Hiironniemen välillä sekä Haapaniemen, Mellinlahden ja Ruonan kohdilla. Erityisen tärkeää on vaalia rantaan asti ulottuvien peltojen ja vanhoja tiloja ympäröivien peltojen pysymistä avoimina sekä Maunuksen, Hiironniemen ja Haapaniemen pappilan rakennusryhmien säilymistä ja maisemallista merkitystä.
- Kulttuuriympäristön arvojen ja tärkeiden näkymien säilyminen tulee huomioida rantarakennuspaikkojen sijoituksessa, rakennusoikeuden määrässä ja rantakasvillisuuden käsittelyssä. Mahdollinen rakentaminen tulisi ohjata alueiden selänteiden puoleisille reunoille tai olemassa olevan asutuksen yhteyteen. Peltojen keskellä sijaitsevien vanhojen tilojen rakennusryhmien täydennysrakentaminen on mahdollista maiseman arvot huomioiden, kunhan tilat hahmottuvat jatkossakin peltojensa ympäröiminä kokonaisuuksina.
- Alueen itäosassa tulee huomioida kantatien melu rakennuspaikkojen sijoituksessa mahdollisuuksien mukaan ja tarvittaessa suojata ulko-oleskelutilat.
- Alueelle ei tulisi sallia siirtoja toisilta mitoitusalueilta.

Kuortaneenjärven länsiranta (mitoitustaulukossa Kuortaneenjärvi LÄNSI)

- Mitoitusalueeseen sisältyy Kuortaneenjärven länsiranta Salmen sillalta etelään Seppälänniemeen saakka.
- Rantaosuus on jo erittäin tiiviisti rakennettu, toteutunut rakentamistiheys on lähes 16 rakennuspaikkaa/rantaviiva-km. Pääosa rakennuskannasta on loma-asuntoja. Rakentamattomina on säilynyt vain lyhyitä rantaosuuksia, joista osa on rakentamiseen liian alavia.
- Rantaosuus on pääosin maisemallisesti sovelias rantarakentamiselle. Maisemakuva järven suuntaan on pääosin sulkeutunut rantatonttien rakennuskannan ja rantapuuston estäessä näkymät järvelle erityisesti kesäaikaan. Maisemaselvityksen mukaan Honkolan ja Yli-Konttelin kohdalla avautuvat tärkeät avoimena pidettävät näkymät Länsirannantieltä rantapeltojen yli. Honkolan avoin peltomaisema on maisema- ja luonnonarvoiltaan erityisen arvokas, jolle rakentamista ei suositella. Mahdollinen rakentaminen tulisi ohjata alueiden selänteiden puoleisille reunoille tai olemassa olevan asutuksen yhteyteen. Näkymien säilyminen tulee huomioida rakennuspaikkojen sijoituksessa ja rantapuuston käsittelyssä.
- Seppälänniemen alue on entisen sahan aluetta, joka on rakentunut huomattavan tiiviiksi, pienehköjen loma-asuntojen alueeksi. Entisen sahan alueella maanperän pilaantuneisuus tulee selvittää ja tarvittaessa puhdistaa.

4. TAVOITTEET

4.1 Tavoitteiden muodostuminen

Osayleiskaavan tavoitteet ovat muodostuneet kunnan asettamien tavoitteiden ja viranomaisten kommenttien pohjalta. Tavoiteasettelussa on huomioitu valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet suunnittelualuetta koskevilta osin, ks. *vaikutusten arviointi kohta 5.8 Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomiointi*. Rantarakentamisen mitoitusperiaatteiden osalta noudatetaan keskeisiltä osin vuonna 2010 hyväksytyn Länsirannan osayleiskaavan ja vuonna 2016 hyväksytyn Keskustan ja Mäyryn osayleiskaavan tarkistuksen mitoitusperiaatteita.

4.1.1 Kunnan alustavat tavoitteet

Kunnanhallituksen 31.10.2016 tekemän kaavoituspäätöksen mukaan tavoitteena on laatia Kuortaneenjärven pohjoisosaan, Seurukselle ja sen pohjoispuoliselle Lapuanjoelle oikeusvaikutteinen osayleiskaava alueen maankäyttötarpeiden selkeyttämiseksi ja rantarakentamisen ohjaamiseksi. Yleiskaava on tarpeen alueen maatalouden, loma-asumisen, lisääntyvän asutuksen sekä yritystoiminnan yhteensovittamiseksi. Yleiskaavalla ohjataan alueen yhdyskuntarakenteen kehittymistä kokonaisvaltaisesti. Kaavoituksen tavoitteena on suunnitella rantarakentaminen siten, että siinä otetaan huomioon myös luonnon- ja maisemansuojelu, rantojen virkistyskäyttö sekä maanomistajien tasapuolinen kohtelu. Lisäksi kaavat selkeyttävät rantarakentamisen lupakäsittelyä.

4.1.2 Viranomaisneuvottelu 26.11.2018

Kaavoituksen aloitusvaiheessa pidettiin viranomaisneuvottelu 26.11.2018, jossa esiteltiin ja keskusteltiin kaavatarkistuksen aluerajauksesta, lähtökohdista, selvityksistä, tavoitteista ja kaavoitusmenettelystä ja käytiin läpi alustava osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Neuvottelussa päätettiin tutkia mitoituksessa myös vaihtoehto, jossa alavatkin rannanosat otetaan huomioon rantaviivalaskennassa, mutta rakennusoikeutta ei kaavassa myönnetä, jos kiinteistöllä ei ole rakentamiseen soveliasta aluetta. Neuvotteluun osallistuivat Seppo Hakala, Juha Katajisto ja Toni Etholén Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksesta, Markus Erkkilä Etelä-Pohjanmaan liitosta, Sirkka-Liisa Sihvonen Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseosta, Pentti Turunen, Martti Ranta ja Marjukka Latva-Laturi Kuortaneen kunnasta sekä Juha-Matti Märijärvi ja Ville Yli-Teevahainen Ramboll Finland Oy:stä.

Liite 9. Muistio viranomaisneuvottelusta 26.11.2018

4.1.3 Tavoitteet osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa

Kunnan alustavien tavoitteiden ja viranomaisten kanssa käytyjen neuvotteluiden pohjalta muodostetut kaavan tavoitteet on kuvattu osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa seuraavasti:

Tavoitteena on laatia Kuortaneenjärven pohjoisosaan MRL 42 §:n mukainen oikeusvaikutteinen osayleiskaava alueen rantarakentamisen ohjaamiseksi ja maankäyttötarpeiden selkeyttämiseksi. Osayleiskaava laaditaan siten, että sitä voidaan käyttää MRL 72 §:n mukaisesti rantavyöhykkeen rakennuslupien myöntämisen perusteena.

Yleiskaava on tarpeen alueen maatalouden, loma-asumisen, asutuksen sekä yritystoiminnan yhteensovittamiseksi. Yleiskaavalla ohjataan alueen yhdyskuntarakenteen kehittymistä kokonaisvaltaisesti. Suunnittelualue rajautuu järven länsipuolella vuonna 2010 hyväksyttyyn Länsirannan osayleiskaavaan ja järven itäpuolella vuonna 2008 hyväksyttyyn Keskustan ja Mäyryn osayleiskaavaan. Suunnittelualueen maankäyttö pyritään sovittamaan lähiympäristössä voimassa oleviin osayleiskaavoihin. Rantarakentamisen mitoitustarkastelussa emätiloina huomioidaan 1.7.1959 voimassa olleet kiinteistöt.

Maankäyttö- ja rakennuslain 76 §:n mukaisesti kunta perii enintään puolet yleiskaavan laatimiskustannuksista maanomistajilta heidän kaavasta saamansa hyödyn suhteessa, myös nykyisille rakennuspaikoille tulevasta lisärakennusoikeudesta.

4.2 Yleistavoitteet

- kaava laaditaan oikeusvaikutteisena
- määrätään MRL 72 §:n mukaisesti osayleiskaavan käyttämisestä rantavyöhykkeen rakennuslupien perusteena
- rantarakentamisen mitoituksessa pyritään edistämään maanomistajien välistä tasapuolisuutta
- osoitetaan alueelle loma-asutusta ja kyläasutusta täydentävää rakentamista
- huomioidaan tulvien rakentamiselle aiheuttamat rajoitukset
- huomioidaan maa- ja metsätalouden harjoittamismahdollisuudet kaavassa
- edistetään alueen kulttuuriympäristön ja maisema arvojen säilymistä
- edistetään alueen luontoarvojen säilymistä
- edistetään kunnan elinkeinotavoitteiden toteutumista
- edistetään liikenneturvallisuuden parantamista
- pyritään säilyttämään alueen maaseutumainen ilme
- huomioidaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutuminen
- osayleiskaava pyritään sovittamaan viereisiin voimassa oleviin osayleiskaavoihin

4.3 Suunnittelutavoitteet

- osoitetaan kaavassa mitoitustarkasteluun perustuvat rantarakennuspaikat ottaen huomioon seuraavat rajoitteet:
    - jokivarressa rakennuspaikkoja ei osoiteta alueille, joilla nykyinen maanpinta on enemmän kuin 1 m kerran 100 vuodessa toistuvan tulvakorkeuden alapuolella (alavammilla alueilla rakennuspaikkojen korottamistarve on ylisuuri)
    - Kuortaneenjärvellä ja Seuruksella rakennuspaikkoja ei osoiteta alueille, joilla nykyinen maanpinta on enemmän kuin 0,4 m kerran 100 vuodessa toistuvan tulvakorkeuden alapuolella
- osoitetaan rantamitoituksella mahdollisesti muodostuvat kyläasutuksen täydennysrakentamisalueet maisemallisesti soveltuville alueille
- merkitään kaavaan nykyiset kylä- ja loma-asumisen alueet, palveluiden ja hallinnon alueet, maa- ja metsätalousalueet, virkistysalueet, uimarannat, venesatamat ja veneväylät, ellei rantarakentamisen järjestämisestä tai maisema-, kulttuuriympäristö-, luonto- ym. selvityksistä aiheudu niihin erityistä muutostarvetta
- merkitään kaavaan arkeologisessa selvityksessä osoitetut muinaismuistokohteet ja huomioidaan ne rakentamisen sijoittamisessa
- merkitään kaavaan rakennusinventoinnin arvoluokituksessa määritellyt rakennuskulttuurikohteet ja – kokonaisuudet ja osoitetaan niille osayleiskaavassa tarpeelliset suojelumääräykset
- osoitetaan kaavaan luontoselvityksessä todetut arvokkaat luontokohteet tarpeellisin määräyksin ja pyritään suuntaamaan uusi rakentaminen näiden alueiden ulkopuolelle
- osoitetaan uudet rakennuspaikat mahdollisuuksien mukaan olemassa olevan loma-asutuksen tai asutuksen yhteyteen niin, että peltoalueet pysyvät mahdollisimman yhtenäisinä ja laajoina
- huomioidaan tulvakorkeudet ja alimmat suositeltavat rakentamiskorkeudet
- avoimet viljelymaisemat ja pitkät näkymät pyritään säilyttämään
- maisematilaa rajaavat reunavyöhykkeet pyritään pitämään eheinä
- pyritään hyödyntämään nykyisiä tieyhteyksiä ja mahdollistamaan uusien rakennuspaikkojen liittäminen yleiseen tiehen olemassa olevien liittyminen kautta

4.4 Rantarakentamisen mitoitusperiaatteet

Suunnittelualueen rantaosuudelle käytetään tavoitteellisena mitoitusarvona 8 rakennuspaikkaa mitoituksellista rantaviivakilometriä kohden, jonka mukaan lasketaan kunkin emätilan kokonaisrakentamisoikeus. Osa emätiloista on jo rakentanut tätä tiiviimmin, jolloin niille ei uusia rakennuspaikkoja enää osoiteta. Mitoitusarvoa vähemmän rakentaneilla emätiloilla on näin mahdollisuus päästä hieman lähemmäksi tiiviisti rakennettujen emätilojen tilannetta.

Osayleiskaavaluonnoksen 20.6.2019 mitoituskooste on esitetty kuvan 38 taulukossa. Mitoituskoosteessa esitetään tavoitteellisen mitoitusarvon (8 rakennuspaikkaa/rantaviiva-km) perusteella mitoitusalueille muodostuvat uudet rakennuspaikat ja suunnitellut mitoitustiheydet. Tilakohtainen mitoitus on esitetty liitteessä 7 Rantarakentamisen mitoitustaulukko.

4.4.1 Uusien rakennuspaikkojen muodostumisperiaatteet

Emätilalle muodostuvien uusien rakennuspaikkojen määrä on saatu vähentämällä emätilan kokonaisrakentamisoikeudesta emätilalle jo rakennettujen rakennuspaikkojen määrä.

Emätilalle muodostuvat rakennuspaikat, kun laskennallinen rakentamisoikeus mitoitustaulukon sarakkeessa emätilan jäljellä oleva RO on:

< 0,5	→	ei uusia rakennuspaikkoja
0,5...1,49	→	1 uusi rakennuspaikka
1,5...2,49	→	2 uutta rakennuspaikkaa

Mikäli emätilalle muodostuu uusia rakennuspaikkoja, jaetaan ne emätilasta muodostettujen kiinteistöjen palstojen kesken niiden rantaviivojen suhteessa huomioiden palstojen jo käyttämä rakentamisoikeus (palstojen vertailuarvot esitetään mitoitustaulukon sarakkeessa Palstan uusi RO emätilalta).

Rantasaunan rakennuspaikan korottaminen loma-asunnon rakennuspaikaksi

Erillisen rantasaunan rakennuspaikka (ns. maatilan rantasauna) voidaan korottaa loma-asunnon rakennuspaikaksi, jos rakennuspaikkojen määrä emätilalla ei ylitä emätilalle mitoituksen mukaan muodostuvien rakennuspaikkojen määrää. (eli korotus voidaan tehdä, kun emätilan laskennallinen rakentamisoikeus mitoitustaulukon sarakkeessa emätilan jäljellä oleva RO ≥ -0,5).

4.4.2 Uusien rantarakennuspaikkojen käyttötarkoitus ja sijoitusperiaatteet

Rakennuspaikkojen käyttötarkoitus

Rantavyöhykkeelle mitoituksen mukaan muodostuvan uuden rakennuspaikan käyttötarkoitus voi olla:

- Pientalon rakennuspaikka (AO-1).
- Loma-asutuksen keskellä sijaitseva pientalon rakennuspaikka (AO-3), joka rakennusoikeudeltaan vastaa likimääräisesti loma-asunnon rakennuspaikkaa.
- Kyläalueelle sijoittuva pysyvän asunnon rakennuspaikka (AT).
- Loma-asunnon rakennuspaikka (RA-2), jolle maisemallisista syistä osoitetaan rakennusjärjestyksessä sallittua vähemmän rakennusoikeutta.
- Loma-asunnon rakennuspaikka (RA-3), jolla ei ole maisemallisia tai muita erityisiä rakentamisen rajoitteita, osoitetaan rakennusjärjestyksessä sallittua vastaava rakennusoikeus.
- Loma-asunnon rakennuspaikka (RA-4), jolle maiseman herkkyyden ja rakentamisolosuhteiden vaativuuden vuoksi osoitetaan rakennusjärjestyksessä sallittua vähemmän rakennusoikeutta.
- Loma-asunnon rakennuspaikka (RA-5), jolle erityisen herkän maiseman arvojen säilyttämiseksi osoitetaan rakennusjärjestyksessä sallittua vähemmän rakennusoikeutta.
- Loma-asunnon rakennuspaikka (RA-6) olemassa olevalla tiiviin loma-asutuksen alueella, jolle alueen rakennuspaikkojen kapeuden vuoksi osoitetaan rakennusjärjestyksessä sallittua vähemmän rakennusoikeutta.

Rakennuspaikkojen sijoitusperiaatteet

Maanomistusyksikölle muodostuvat uudet rakennuspaikat sijoitetaan maanomistusyksikön alueelle kaavaratkaisun kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaisesti maanomistajan toiveita mahdollisuuksien mukaan noudattaen.

Rakennuspaikkojen käyttötarkoitusta ja sijoitusta suunniteltaessa huomioidaan rakennuspaikan yhdyskuntarakenteellinen sijainti, tulvakorkeudet, rakennettavuus sekä kulttuuriympäristön, maiseman ja luonnon arvot.

Yhtenäisien rakentamattomien rantaosuuksien turvaamiseksi uudet rakennuspaikat pyritään ensisijaisesti sijoittamaan ryhmittäin tai olemassa olevien rakennuspaikkojen yhteyteen.

Rakennuspaikat pyritään sijoittamaan kulttuurimaiseman arvot huomioiden parhaiten soveltuvimpaan paikkaan joko kyläasutuksen yhteyteen kylätien varteen tai aivan rantaan. Tien ja rannan väliin jäävien peltojen keskelle rakentamista ei sijoiteta.

Rantasaunojen rakennuspaikat

Kaavassa rajatulla rantavyöhykkeellä sijaitseville pysyvän asunnon rakennuspaikoille (AO, AT) osoitetaan niiden mitoitukseen sisältyvät rantasaunat erillisillä rs-kohdemerkinnöillä, jos asuinrakennuksen AO- tai AT-alue ei ulotu rantaan asti ja asuinrakennuksen kiinteistöllä tai saman maanomistajan toisella kiinteistöllä on rantasaunan rakentamiseen soveltuvaa rantaa enintään 150 m etäisyydellä asuinrakennuksesta. Rantasaunan rakennuspaikan soveltuvuutta arvioitaessa huomioidaan rakennuspaikan rakennettavuus sekä vaikutukset maisemaan, kulttuuriympäristöön ja luontokohteisiin.

Jos asuinrakennuksen rakennuspaikkaan liittyvä nykyinen rantasauna sijaitsee yli 150 m etäisyydellä asuinrakennuksesta tai asuinrakennus on rantavyöhykkeen ulkopuolella, otetaan sauna mitoituksessa huomioon omana rakennuspaikkanaan ja osoitetaan kaavassa erillisenä nykyisen rantasaunan rakennuspaikkana. Rantasaunan rakennuspaikka korotetaan loma-asunnon rakennuspaikaksi, jos se on emätilamitoituksen mukaan mahdollista (ks. kohta 4.4.1).

5. OSAYLEISKAAVALUONNOS 20.6.2019

5.1 Luonnoksen periaatteet

Osayleiskaavaluonnos 20.6.2019 perustuu alueelta laadittuihin selvityksiin ja lähtötietoihin.

Rantarakentamisen mitoitus

Osayleiskaava-alueeseen kuuluu Kuortaneenjärven rantaviivaa noin 25,5 km, josta laskettu mitoituksellinen rantaviivapituus on noin 21,5 km. Rantarakentamisen tavoitteellisena mitoitustiheytenä on käytetty mitoitusarvoa 8 rakennuspaikkaa/mitoituksellinen rantaviiva-km. Osayleiskaavaluonnoksessa on osoitettu 225 olemassa olevaa mitoituksellista rantarakennuspaikkaa sekä tasapuolisuustarkasteluun perustuvalla mitoituksella muodostuvat 29 uutta rantarakennuspaikkaa. Osayleiskaavaluonnoksen mukaisella rakentamisella rantojen rakentamistiheydeksi muodostuu 11,83 rakennuspaikkaa/mitoituksellinen rantaviiva-km.

Rantavyöhykkeen rakentamisen kokonaismitoitus ja mitoituskooste mitoitusalueittain on esitetty kuvan 39 taulukossa.

Mitoitusalue	Karttarantaviiva (m)	Mitoituksellinen rantaviiva (m)	Mitoitusluku (rak.paikkaa/rv-km)	Loma-as.(1)	Erillinen rantas.(1)	Pysyvä as. (1)	Rakennuspaikat mit.luku yht.	Nykyinen rakentamistiheys (rp/rv-km)	Mitoituksella muodostuvat uudet rakpaikat	Mitoituksellinen raktiheys (rp/rv-km)	**Kaavaan merkityt uudet rakpaikat**	Uusi loma-as. (RA) rantavyöhykkeellä	Uusi pysyvä as. (AP) rantavyöhykkeellä	RA:ksi korotettava RS-rakennuspaikka	Uusi asr rantas. (rs) rantavyöhykkeellä	Suunniteltu raktiheys (rp/rv-km)
Kaikki mitoitusalueet	**25511**	**21466**	**8**	**161**	**16**	**48**	**225**	**10,48**	**32**	**11,97**	**29**	**20**	**9**	**4**	**6**	**11,83**
Lapuanjoki	2880	1440	**8**	7	0	0	7	4,86	2	6,25	1	1	0	0	0	5,56
Seurus	4375	3594	**8**	10	2	10	22	6,12	9	8,63	9	2	7	1	3	8,63
Kuortaneenjärvi POHJ ITÄ	4095	3731	**8**	21	2	10	33	8,84	3	9,65	3	3	0	1	0	9,65
Kuortaneenjärvi RUONA	6800	6136	**8**	34	6	18	58	9,45	17	12,22	15	13	2	2	3	11,90
Kuortaneenjärvi LÄNSI	7361	6565	**8**	89	6	10	105	15,99	1	16,15	1	1	0	0	0	16,15

Kuva 39. Mitoituskooste mitoitusalueittain.

Asuminen

Alueen nykyinen asuinrakentaminen on pääosin rantavyöhykkeen ulkopuolista kyläasutusta. Rantavyöhykkeeseen kuuluvaa kyläasutusta on Seuruksen länsi- ja itärannalla sekä erityisesti Ruonan kylässä. Kaikkiaan suunnittelualueen rantavyöhykkeellä on 48 vakituisessa asuinkäytössä olevaa rakennuspaikkaa. Rantavyöhykkeelle on osoitettu 9 uutta pysyvän asunnon rakennuspaikkaa olemassa olevan kyläasutuksen yhteyteen. Lisäksi rantavyöhykkeen ulkopuolelle on osoitettu kyläasutuksen täydennysrakentamisalueita.

Loma-asuminen

Rantavyöhykkeelle on osoitettu nykyiset rakennuspaikat sekä 20 uutta loma-asunnon rakennuspaikkaa. Lisäksi 4 rantasaunan rakennuspaikkaa on korotettu mitoitustarkasteluiden perusteella loma-asunnon rakennuspaikaksi.

Virkistys

Luonnoksessa on osoitettu uimarannan kohdemerkinnät sekä Kuortaneenjärven venereittiin liittyvä veneväylä sekä melontareitti Seurukselle ja jokivarteen. Maatalous- ja vesialueita voidaan käyttää jokamiehenoikeudella tapahtuvaan virkistäytymiseen.

Maa- ja metsätalous

Maisemallisesti arvokkaimmat peltoalueet pyritään säilyttämään maisemallisista syistä avoimina. Metsänreuna-alueilla sallitaan haja-asutusluonteista rakentamista. Kauempana metsäalueilla sallitaan maa- ja metsätaloutta palvelevien rakennuksien rakentaminen.

Liikenne

Kaavaluonnoksessa on osoitettu osia Länsirannantiestä, Salmentiestä, Ruonantiestä sekä Niemiskyläntiestä.

Kulttuuri- ja luonnonympäristö

Rakennuskulttuurikohteet ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat ympäristöt, arvokkaat luonnonympäristökohteet sekä muinaisjäännöskohteet on huomioitu alue- ja kohdemerkinnöin.

5.2 Osayleiskaavaratkaisun perustelut

Kaavassa rantavyöhykkeelle osoitetut rakennuspaikat perustuvat koko yleiskaava-alueella käytettyyn mitoitukseen. Valtakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaiseman ja -ympäristön arvojen kannalta on olennaista, että pellot ja ranta-alueet säilyvät mahdollisimman avoimina.

5.3 Alueiden käyttö osayleiskaavassa

5.3.1 Asuminen

Rantarakentamisen mitoitustarkastelujen perusteella on rantavyöhykkeelle tilakohtaisesti erikseen osoitettu nykyiset ja 9 uutta rakennuspaikkaa. Rantavyöhykkeellä erikseen osoitetuille rakennuspaikoille voidaan myöntää rakennuslupa tämän yleiskaavan perusteella (MRL 72 §).

Asuinrakennus tulee sijoittaa vähintään 50 m ja muut rakennukset vähintään 20 m etäisyydelle keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta. Saunarakennuksen, jonka kerrosala on enintään 30 m², saa sijoittaa edellä mainittua metrimäärää lähemmäs. Sen etäisyyden keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta tulee olla kuitenkin vähintään 10 m.

Tulvaveden vaikutuksesta vaurioituvat rakenteet tulee sijoittaa alimman rakentamiskorkeuden yläpuolelle. Alin rakentamiskorkeus on Kuortaneenjärvessä +78,20 mpy (N60) ja Seuruksella +78,10 mpy (N60). Ohjeita tulvien huomioimiseen rakentamisessa on esitetty kohdassa 6.6.1.

Asuinrakentamiseen osoitetut alueet sijoittuvat Kuortaneenjärven ympäristön valtakunnallisesti arvokkaalle kulttuurimaisema-alueelle (ma-1), ks. tarkemmin kohta 6.5.3. Maisemanhoidossa ja rakentamisessa tulee säilyttää maisematilan avoimuus ja maisematilaa rajaavien reunavyöhykkeiden eheys. Maisemaa muuttavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman MRL 128 §:ssä tarkoitettua maisematyölupaa.

AO-1

Erillispientalojen rakentamiseen tarkoitettu alue rantavyöhykkeellä. Rakennuspaikalle saa sijoittaa yhden yksiasuntoisen asuinrakennuksen sekä asuinrakennuksen käyttöön liittyviä talousrakennuksia. Rakennuspaikan rakennusten yhteenlaskettu kerrosala saa olla enintään 300 m². Asuinrakennuksen kerrosala saa olla enintään 220 m². Autosuoja tulee rakentaa erilleen asuinrakennuksesta siten, että rakennukset muodostavat yhdessä vähintään kahdelta sivulta rajatun piha-alueen. Asuinrakennuksen rakennuspaikan vähimmäiskoko on 4000 m².

AO-3

Rantavyöhykkeellä sijaitseva erillispientalojen rakentamiseen tarkoitettu alue, jolla rakentamisen määrää rajoitetaan lähes loma-asuntorakentamista vastaavaksi rakentamisen sovittamiseksi maisemaan tai ympäröivään loma-asutukseen. Rakennuspaikalle saa sijoittaa yhden yksiasuntoisen asuinrakennuksen sekä asuinrakennuksen käyttöön liittyviä talousrakennuksia. Rakennuspaikan rakennusten yhteenlaskettu kerrosala saa olla enintään 200 m². Asuinrakennuksen kerrosala saa olla enintään 150 m². Autosuoja tulee rakentaa erilleen asuinrakennuksesta siten, että rakennukset muodostavat yhdessä vähintään kahdelta sivulta rajatun piha-alueen. Asuinrakennuksen rakennuspaikan vähimmäiskoko on 2000 m².

AT

Rantavyöhykkeen ulkopuolella oleva kyläasutus sekä siihen liittyvät täydennysrakentamisalueet on osoitettu kyläasutuksen täydennysrakentamisalueeksi.

AT/s

Kulttuurihistoriallisesti arvokasta rakennuskantaa sisältävä kyläasutus sekä siihen liittyvät täydennysrakentamisalueet on osoitettu kyläasutuksen täydennysrakentamisalueeksi.

Ruonan kylän ja Haapaniemen pappilan valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö on merkitty kyläkuvallisesti arvokkaaksi alueeksi (sk-4) ja kulttuuri- ja rakennushistoriallinen kohteet säilytettäväksi, ks. tarkemmin kohdat 5.4.4 ja 5.4.5.

5.3.2 Loma-asuminen

Rantarakentamisen mitoitustarkastelujen perusteella on rantavyöhykkeelle tilakohtaisesti erikseen osoitettu nykyiset ja uudet rakennuspaikat. Rantavyöhykkeellä erikseen osoitetuille rakennuspaikoille voidaan myöntää rakennuslupa tämän yleiskaavan perusteella (MRL 72 §).

Loma-asuntorakennus ja muut rakennukset tulee sijoittaa RA-4-, RA-5- ja RS-alueilla vähintään 15 m etäisyydelle keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta ja muilla alueilla vähintään 20 m etäisyydelle keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta. Saunarakennuksen, jonka kerrosala on enintään 30 m², saa sijoittaa edellä mainittua metrimäärää lähemmäs. Sen etäisyyden keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta tulee olla kuitenkin vähintään 10 m.

Tulvaveden vaikutuksesta vaurioituvat rakenteet tulee sijoittaa alimman rakentamiskorkeuden yläpuolelle. Alin rakentamiskorkeus on Kuortaneenjärvessä +78,20 mpy (N60) ja Seuruksella +78,10 mpy (N60). Ohjeita tulvien huomioimiseen rakentamisessa on esitetty kohdassa 6.6.1.

Loma-asumiseen osoitetut alueet sijoittuvat Kuortaneenjärven ympäristön valtakunnallisesti arvokkaalle kulttuurimaisema-alueelle (ma-1), ks. tarkemmin kohta 6.5.3. Maisemanhoidossa ja rakentamisessa tulee säilyttää maisematilan avoimuus ja maisematilaa rajaavien reunavyöhykkeiden eheys. Maisemaa muuttavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman MRL 128 §:ssa tarkoitettua maisematyölupaa.

RA-2

Merkinnällä on osoitettu maisemallisesti herkillä ranta-alueilla sijaitsevia loma-asuntoalueita. Rakennuspaikalle saa sijoittaa enintään kaksi yhden huoneiston loma-asuntoa, varastorakennuksen ja enintään kaksi rantasaunaa. Varastorakennuksen kerrosala saa olla enintään puolet rakennuspaikalle rakennettujen loma-asuntojen ja saunojen kerrosalasta. Lomarakennusten ja saunojen yhteenlaskettu kerrosala saa olla enintään 100 m². Saunarakennuksen kerrosala saa olla enintään 30 m² ja loma-asunnon enintään 60 m². Rakennusten tulee olla yksikerroksisia. Rakennuspaikan vähimmäiskoko on 2000 m². Rakennuslupavaiheessa tulee laatia rakennuspaikkakohtaiset pohjatutkimukset ja perustamistapaselvitys.

RA-3

Merkinnällä on osoitettu loma-asuntoalueita, jolla ei ole maisemallisia tai muita erityisiä rakentamisen rajoitteita ja joille voidaan osoittaa rakennusjärjestyksessä sallittua vastaava rakennusoikeus. Rakennuspaikalle saa sijoittaa enintään kaksi yhden huoneiston loma-asuntoa tai yhden kahden huoneiston loma-asunnon. Lisäksi rakennuspaikalla saa olla enintään kaksi rantasaunaa. Varastorakennuksen kerrosala saa olla enintään puolet rakennuspaikalle rakennettujen loma-asuntojen ja saunojen kerrosalasta. Lomarakennusten ja saunojen yhteenlaskettu kerrosala saa olla enintään 120 m². Saunarakennuksen kerrosala saa olla enintään 40 m². Rakennuspaikan vähimmäiskoko on 2000 m².

RA-4

Merkinnällä on osoitettu maisemallisesti herkillä ja rakentamisolosuhteiltaan vaativilla ranta-alueilla sijaitsevia loma-asuntoalueita. Rakennuspaikalle saa sijoittaa yhden loma-asunnon ja yhden rantasaunan. Loma-asunnon kerrosala saa olla enintään 50 m² ja saunarakennuksen enintään 20 m². Rakennusten tulee olla yksikerroksisia. Rakennuspaikan vähimmäiskoko on 2000 m². Rakennuslupavaiheessa tulee laatia rakennuspaikkakohtaiset pohjatutkimukset ja perustamistapaselvitys.

RA-5

Merkinnällä on osoitettu maisemallisesti erityisen herkillä ranta-alueilla sijaitsevia loma-asuntoalueita. Rakennuspaikalle saa sijoittaa yhden yksikerroksisen loma-asunnon, jonka kerrosala saa olla enintään 50 m². Rantamaiseman avoimuuden ja näkymien säilyttämiseksi pihaistutusten tulee olla vähäisiä ja luonnonmaisemaan sopeutuvia. Rakennuksen tulee olla muodoltaan, mittasuhteiltaan ja ulkoasultaan kulttuuriympäristöön sopeutuva. Rakennukseen ei saa rakentaa parvea. Rakennukseen liittyvien katettujen terassien kokonaisala saa olla enintään 10 m². Ra-

kennuspaikan vähimmäiskoko on 2000 m². Rakennuslupavaiheessa tulee laatia rakennuspaikkakohtaiset pohjatutkimukset ja perustamistapaselvitys.

Alueet sijoittuvat Kuortaneenjärven ympäristön valtakunnallisesti arvokkaalle kulttuurimaisema-alueelle (ma-1), ks. tarkemmin kohta 6.5.3. Maisemanhoidossa ja rakentamisessa tulee säilyttää maisematilan avoimuus ja maisematilaa rajaavien reunavyöhykkeiden eheys. Ympäristö on merkitty säilytettäväksi (/s), ks. tarkemmin kohta 6.5.4.

RA-6

Merkinnällä RA-6 on osoitettu olemassa olevat tiiviin loma-asutuksen alueet, joille rakennuspaikkojen kapeuden vuoksi osoitetaan rakennusjärjestyksessä sallittua vähemmän rakennusoikeutta. Rakennuspaikalle saa sijoittaa yhden loma-asunnon ja yhden rantasaunan. Loma-asunnon kerrosala saa olla enintään 60 m² ja saunarakennuksen enintään 20 m². Rakennusten tulee olla yksikerroksisia. Rakennuspaikan vähimmäiskoko on 2000 m².

RS

Olemassa olevien erillisten rantasaunarakennuspaikkojen alueet on merkitty loma-asuntoalueiksi, jos rantasaunan rakennuspaikka on mitoituksen mukaan mahdollista korottaa loma-asunnon rakennuspaikaksi. Rakennuspaikalle saa sijoittaa enintään kaksi rantasaunarakennusta tai yhden rantasaunan ja yhden varastorakennuksen. Rakennusten yhteenlaskettu kerrosala saa olla enintään 40 m². Rakennusten tulee olla yksikerroksisia ja rakennuspaikan vähimmäiskoko on 2000 m². Rakennuslupavaiheessa tulee laatia rakennuspaikkakohtaiset pohjatutkimukset ja perustamistapaselvitys.

5.3.3 Palvelut

PY/s

Haapaniemen kurssi- ja leirikeskuksen alue on kaavassa osoitettu julkisten palvelujen ja hallinnon alueeksi (PY/s). Alueen rakennusten yhteenlaskettu kerrosala saa olla enintään 2000 m². Tätä tehokkaampi rakentaminen edellyttää alueen asemakaavoittamista.

Alueella sijaitsevat kulttuuri- ja rakennushistorialliset kohteet sekä ympäristö on merkitty säilytettäväksi (/s, sr). Katso tarkemmin kohdat 6.5.4 ja 6.5.5.

5.3.4 Virkistys

VU

Urheilu- ja virkistyspalvelujen aluetta on osoitettu Salmen uimarannan ja venesataman alueelle sekä Mellinlahdelle nykyisen uimarannan ja venevalkaman alueelle sekä Honkisaareen.

VU-2

Mäki-Ruonan venevalkama on osoitettu urheilu- ja virkistyspalvelujen alueena (VU-2), joka on tarkoitettu yhteisalueen osakkaiden käyttöön.

5.3.5 Maa- ja metsätalousalueet

Maatalousalueiden rantavyöhykkeen rakentamisoikeudet on siirretty maanomistusyksikkökohtaisesti rakentamiseen osoitetuille AO-1-, AO-3-, AT-, RA-2-, RA-3-, RA-4-, RA-5-, RA-6, RS- ja PY-–alueille.

Vesistöjen, purojen ja laskuojien varteen tulee jättää riittävän leveät viljelemättömät suojavyöhykkeet, joiden avulla voidaan vähentää valumavesien haitallista vaikutusta vesistön tilaan.

> *SUOSITUS:*
>
> *Järveen laskevien ojien varsiin on suositeltavaa perustaa kosteikkoja järveen kulkeutuvien ravinteiden pidättämiseksi ja turvapaikoiksi rantalinnustolle. Luontaisia paikkoja pienille kosteikoille ovat alavat rantapellot valtaojien laskukohdissa.*

Kuortaneenjärven valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle (ma-1) sijoittuvilla maatalousalueilla (MT-2, MA-2, MY-2) maisemanhoidosta ja rakentamisesta on annettu ohjeita, joista tarkemmin kohdissa 6.5.3 Arvokkaat maisema-alueet ja 6.5.4 Kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti arvokkaat ympäristöt.

MT-2

Alueen pohjoisosassa ja suunnittelualueen reunoilla sijaitsevat metsäalueet on osoitettu maa- ja metsätalousalueeksi merkinnällä MT-2. Alueelle saa rakentaa maa- ja metsätaloutta palvelevia rakennuksia. Maisematilaa rajaavat reunavyöhykkeet tulee säilyttää eheinä.

MA-1

Kuortaneenjärven ympäristön valtakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaisema-alueen kannalta keskeisimmät ja avoimena säilytettävät pelto- ja ranta-alueet on osoitettu maisemallisesti arvokkaaksi peltoalueeksi. Alue tulisi säilyttää rakentamattomana eikä aluetta saa metsittää. Alueella sallitaan perinteistä rakennustapaa noudattavien latojen ja vähäisessä määrin maatalouskeskuksen yhteyteen sijoitettava maataloutta palveleva rakentaminen. Olemassa oleville rakennetuille rakennuspaikoille sallitaan rakennuspaikan nykyiseen käyttöön liittyvä lisärakentaminen. Rantavyöhykkeen kasvillisuutta tulisi hoitaa siten, että maiseman avoimuus säilyisi. Rakentamisen sopivuus kulttuuriympäristöön ja maisemaan tulee selvittää rakennuslupahakemuksessa.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeäksi arvotetut luontokohteet on osoitettu merkinnällä luo-6 ja perinnebiotoopit merkinnällä luo-7.

MY-1

Alueella sijaitsevat kulttuurimaiseman kannalta merkittävät maisematilaa rajaavat metsänreuna-alueet on merkitty maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, jolla on erityisiä ympäristöarvoja (MY-1). Kulttuurimaiseman kannalta merkittävä, maisematilaa rajaava metsänreuna-alue, jolla metsänreunavyöhyke tulisi säilyttää eheänä. Alueella on sallittu vähäinen haja-asutusluonteinen sekä maa- ja metsätaloutta palveleva rakentaminen. Rakennuspaikan vähimmäiskoko on 5000 m².

MY-2

Alueella sijaitsevat kulttuurimaiseman kannalta merkittävät maisematilaa rajaavat metsänreuna-alueet on merkitty maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, jolla on erityisiä ympäristöarvoja (MY-2).

5.3.6 Vesialueet

Kuortaneenjärvi, Seurus ja osa Lapuanjoesta on merkitty vesialueeksi (W). Rannan ruoppauksesta tulee aina etukäteen ilmoittaa Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselle. Vesilain mukainen lupa tarvitaan aina, jos ruoppausmassojen määrä ylittää 500 m^3.

5.4 Erityispiirteet, kulttuurimaisema ja suojelukohteet

5.4.1 Muinaismuistokohteet

Esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja ilman yleiskaavaakin muinaismuistolain (295/63) perusteella. Lain mukaan niiden luvaton kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, poistaminen ja muu kajoaminen on kielletty.

Osayleiskaavakartalla sijaitseva muinaismuistokohde on esitetty sm-kohdemerkinnällä. Kohteen tiedot on lueteltu kohdassa 2.5.1 Muinaismuistot. Tiedot perustuvat Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelun vuonna 2018 tekemään osayleiskaava-alueen inventointiin. Kohteen numero viittaa laadittuun muinaisjäännösinventointiin.

Muinaisjäännöksen laajuus tulee selvittää Museovirastosta tai maakuntamuseosta. Mikäli maankäytön toimenpiteet koskevat muinaismuistolain rauhoittamaa kiinteää muinaisjäännöstä, on Museovirastolle varattava hyvissä ajoin etukäteen mahdollisuus lausunnon antamiseen. Lausunto on tarpeellinen, koska muinaisjäännösten löytöpaikat eivät ole helposti rajattavissa ja museoviranomaiselle tulee lain perusteella varata mahdollisuus tutkia löytö ympäristöineen ennen rakentamiseen ryhtymistä. Mikäli kyseessä on yleinen tai suurehko yksityinen työhanke, tutkimuskustannuksista vastaa muinaismuistolain nojalla hankkeen toteuttaja. Lähtökohtaisesti rakentaminen jo tunnetun muinaisjäännöksen kohdalla ei ole sallittua, mutta tutkimusten jälkeen alueellinen ELY-keskus voi Museovirastoa kuultuaan antaa luvan muinaisjäännökseen kajoamiseen, jos muinaisjäännös tuottaa sen merkitykseen nähden kohtuutonta haittaa maanomistajalle.

5.4.2 Luonnonympäristö

luo-6 Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue
Linnuston kannalta tärkeät pesimä- ja levähdysalueet Seuruksella, Petäjäniemessä, Hiironniemessä sekä Mustapäänlahdella on merkitty osayleiskaavakartalle merkinnällä luo-6. Näillä alueilla sijaitsee myös viitasammakoiden lisääntymis- ja levähdysalueita (LSL 49 §). Alueen luontoarvot tulee huomioida aluetta koskevissa suunnitelmissa ja toimenpiteissä.

luo-7 Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue
Perinnebiotoopit Mäki-Ruonan keto, Ruonanluoman rantaniitty Mustapäänlahdella sekä Hiironniemen kostea suurruohoniitty on merkitty osayleiskaavakartalle merkinnällä luo-7. Rakentaminen ja muu maankäyttö on toteutettava siten, ettei perinnebiotooppia heikennetä.

5.4.3 Arvokkaat maisema-alueet

Maisemallisesti arvokas alue (ma-1)

Osayleiskaava-alue kuuluu ihan pohjoisinta jokivartta sekä itäreunaa lukuun ottamatta Kuortaneenjärven (VNp 1.5.1995) valtakunnallisesti arvokkaaseen kulttuurimaisemaan, joka on merkitty maisemallisesti arvokkaana alueena (ma-1). Maisema-alueelle rakennettaessa tulee ottaa huomioon kulttuurimaiseman arvot ja rakennusperinteen säilyttäminen. Maisemanhoidossa ja rakentamisessa tulee säilyttää maisematilan avoimuus ja maisematilaa rajaavien reunavyöhykkeiden eheys.

Maiseman arvokkaiden ominaisuuksien säilymisedellytykset on huomioitu osayleiskaavassa AT/s-, PY/s- ja maa- ja metsätalousalueita koskevissa merkinnöissä ja uusien rakennuspaikkojen sijoittelussa. Alueelle kohdistettavissa toimenpiteissä tulisi maisemakuvan säilymiseen kiinnittää erityistä huomiota.

5.4.4 Kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti arvokkaat ympäristöt

/s

Valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle tai kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön sijoittuvien tai kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen rakennuskantaan liittyvien rakentamiseen tarkoitettujen alueiden osalta on edellytetty ympäristön säilyttämistä. Alueelle rakennettaessa tulee ottaa huomioon kulttuurimaiseman arvot ja rakennusperinteen säilyttäminen.

Kulttuurimaisemassa tapahtuva uudisrakentaminen ja olemassa oleviin rakennuksiin tehtävät muutokset on sovitettava kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen rakennuskantaan ja maisemaan. Uudisrakennukset on sijoitettava siten, että kulttuurimaiseman kannalta arvokkaiden rakennusten asema maisemassa säilyy. Rakentamisen sopivuus kulttuuriympäristöön ja maisemaan tulee selvittää rakennuslupahakemuksessa.

sk-3

Salmen ja Hiironniemen talojen omaleimaisena ja yhtenäisenä säilyneet rakennetut ympäristöt ovat kyläkuvallisesti arvokasta aluetta. Uudis- ja korjausrakentaminen tulee sopeuttaa nykyiseen kyläkuvaan ja rakennuskantaan.

sk-4

Ruonan kylän ja Haapaniemen pappilan valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö on merkitty kyläkuvallisesti arvokkaaksi alueeksi (Museovirasto/Ympäristöministeriö 2009). Täydennysrakentaminen ja rakennusten korjaus- ja muutostyöt tulee suunnitella ja toteuttaa alueen arvon säilyttävällä tavalla.

5.4.5 Kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti arvokkaat kohteet

sr-1

Rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti arvokkaat ympäristöineen säilytettävät rakennukset ja rakennusryhmät on merkitty osayleiskaavakartalle sr-merkinnällä. Kohdemerkintään on liitetty inventoinnissa käytetty kohdenumero. Valtakunnallisesti arvokkaat tai rakennushistoriallisesti erityisen arvokkaat rakennuskulttuurikohteet on kaavassa osoitettu suojelumerkinnällä sr-1. Kohde ja numerointi on esitelty kohdassa 2.6.5 Rakennetun kulttuuriympäristön inventointi.

Sr-merkintä on kohdekohtainen ja se sisältää yleensä useita säilyttämisen arvoisia rakennuksia. Määräyksen tarkoitus on säilyttää kohteen merkityksen kannalta tärkeät rakennukset ja ohjata kohteessa tapahtuvaa korjaus- ja täydennysrakentamista siten, että kohteen luonne ja merkitys säilyvät.

Osayleiskaavassa on erityisesti määrätty MRL:n 41.2 §:n nojalla, että seuraavia valtakunnallisesti arvokkaita tai rakennushistoriallisesti erityisen arvokkaita rakennuksia ei saa purkaa:

- Kohde 4 Keski-Seppälä, vanha päärakennus ja lutti
- Kohde 6 Sahakallio, vanha päärakennus
- Kohde 12 Keski-Honkola, päärakennus
- Kohde 15 Kontteli, vanha päärakennus
- Kohde 18 Vasunmäki, vanha päärakennus
- Kohde 40 Ala-Salmi, vanha päärakennus
- Kohde 42 Salminen, vanha päärakennus ja ulkorakennukset
- Kohde 55 Rannanpää, vanha pienasumus ja ulkorakennus
- Kohde 83 Haapaniemen pappila, vanha päärakennus, koulutupa, kivinavetta, aitat
- Kohde 87 Suvimelli, lomarakennus
- Kohde 92 Ruonan entinen kansakoulu, koulurakennus

MRL 41.2 §:n nojalla määrätään, että muita näihin kohteisiin kuuluvia historiallisesti, rakennushistoriallisesti tai maisemallisesti arvokkaita rakennuksia ei saa purkaa ilman MRL 127 §:ssä tarkoitettua lupaa. Kohteen täydennysrakentaminen ja rakennusten korjaus- ja muutostoimenpiteet tulee suunnitella ja toteuttaa kohteen arvon säilyttävällä tavalla. Rakennuslupa- ja purkulupa-asioissa on kuultava museoviranomaista.

sr-2

Rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti arvokas rakennus tai rakennusryhmä, joka tulee ympäristöineen säilyttää. MRL 41.2 §:n nojalla määrätään, että historiallisesti, rakennushistoriallisesti tai maisemallisesti arvokkaita rakennuksia ei saa purkaa ilman MRL 127 §:ssä tarkoitettua lupaa. Kohteen täydennysrakentaminen ja rakennusten korjaus- ja muutostoimenpiteet tulee suunnitella ja toteuttaa kohteen arvon säilyttävällä tavalla. Rakennuslupa- ja purkulupa-asioissa on kuultava museoviranomaista.

5.5 Rakentamista rajoittavat tekijät

sv

Osayleiskaavaluonnokseen on merkitty nykyisten 110 ja 400 kV sähkölinjojen suojavyöhyke merkinnällä sv.

5.5.1 Tulvat

sv-2

Kuortaneenjärven ja Seuruksen rannoille sekä Lapuanjoen varteen on esitetty likimääräinen tulva-alueen raja suojavyöhykemerkinnällä sv-2.

Alin rakentamiskorkeus tulvien kannalta

Tulvaveden vaikutuksesta vaurioituvat rakenteet tulee sijoittaa alimman rakentamiskorkeuden yläpuolelle. Tulvaveden vaikutuksesta vaurioituvat rakenteet tulee sijoittaa alimman rakentamiskorkeuden Kuortaneenjärvellä +78,20 m (N60) yläpuolelle, Seuruksella +78,10 m ja Lapuanjoella +78,10 m…78,00 m yläpuolelle.

Korkeussuosituksien suhteesta rakennukseen ja sen perustuksiin on esitetty soveltamisohjeet Suomen ympäristökeskuksen ympäristöoppaassa 2014, *Tulviin varautuminen rakentamisessa - opas alimpien rakentamiskorkeuksien määrittämiseksi ranta-alueilla.*

OHJE:

Alin rakentamiskorkeus tarkoittaa sitä ylintä korkeutta, jolle vesi voi nousta ilman, että se vahingoittaa rakenteita. Käytännössä tämä tarkoittaa rakennuksen alapohjan kapillaarisen veden nousun katkaisevan kerroksen alapintaa. Ryömintätilaisessa rakennuksessa myös ryömintätilaan sijoittuvat tulvaveden johdosta vaurioituvat rakenteet tulee sijoittaa alimman rakentamiskorkeuden yläpuolelle.

Rakennuslupavaiheessa tulee selvittää rakennuspaikan korkeustaso, perustamisolosuhteet, hankkeen tarkempi sijoitus ja soveltuvuus maisemaan.

5.5.2 Pilaantuneet maa-alueet

saa

Seppälänniemen vanhan sahan alueen maaperän pilaantuneisuuden tutkimusalue on merkitty osayleiskaavaluonnoskartalle merkinnällä saa.

5.6 Liikenne

Alueen liikenneverkko perustuu nykyiseen olemassa olevaan liikenneverkkoon.

5.7 Tekninen huolto

5.7.1 Vesihuolto

Uusien alueiden vesijohdot voidaan liittää jatkeeksi nykyiseen vesijohtoverkostoon.

5.7.2 Jätevesihuolto

Jätevesien käsittelyssä tulee noudattaa säädösten ja rakennusjärjestyksen määräysten lisäksi kunnallisen ympäristönsuojeluviranomaisen antamia ohjeita.

Asutuksen jätevedet on johdettava viemäriverkostoon, milloin se olosuhteiden mukaan on mahdollista. Muussa tapauksessa jätevedet on käsiteltävä kiinteistö- tai kiinteistöryhmäkohtaisesti suodatinkentässä tai pienpuhdistamossa. Elinkeinotoimintaan, kuten maatalouteen liittyvä jätevesien käsittely ratkaistaan ympäristölupamenettelyn yhteydessä.

5.7.3 Jätehuolto

Alueella noudatetaan Lakeuden Etappi Oy:n toiminta-alueen yhteisiä jätehuoltomääräyksiä.

5.8 Yhteenveto

Osayleiskaavan mukaiset alueet jakaantuvat maankäyttömuodoittain seuraavasti:

Alue:	Hehtaaria:
AO-1, AO-3, AT, AT/s	55,3 ha
PY/s	4,6 ha
RA-2, RA-3, RA-4, RA-5, RA-6, RS	61,5 ha
VU, VU-2	0,9 ha
MA-1, MT-2, MY-1, MY-2	537,1 ha
W	769,3 ha
Yhteensä	1428,7 ha

6. YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

6.1 Menettely

Osayleiskaavaluonnoksen vaikutusten arvioinnin pohjana on käytetty laadittuja selvityksiä ja lähtötietoja sekä viranomaisten ja asiantuntijoiden kannanottoja.

Arvioitavia vaikutuksia ovat vaikutukset maisemaan, luontoon ja kulttuuriympäristöön sekä vaikutukset yhdyskunnan rakenteeseen ja toimintoihin, yhdyskuntatalouteen ja sosiaalisiin oloihin sekä liikenteeseen.

6.2 Vaikutukset luontoon

Osayleiskaavan vaikutuksia luontoarvoihin on arvioitu alueelta laaditun luontoselvityksen perusteella.

6.2.1 Vaikutukset vesioloihin

Kaavalla osoitettava lisärakentamisen määrä on alueen laajuuteen nähden vähäinen, eikä sillä ole merkittäviä vaikutuksia vesistöön. Rakennuspaikat sijoittuvat pääosin peltoalueille, jolloin peltoalueiden muuttuminen piha-alueiksi vähentää osaltaan valumavesien ja tulvavesien mukana kulkeutuvan hienon maa-aineksen sekä lannoite- ja torjunta-aineiden kulkeutumista vesistöön. Rakennettaessa rantarakennuspaikoille teitä alavien alueiden kautta ei niitä tule korottaa niin korkealle, että muodostetaan uusia patoavia rakenteita, jotka ohjaisivat tulvia uusille alueille.

Kaavalla edistetään vesiensuojelun parantamista antamalla ohjeita suojavyöhykkeiden jättämisestä pellon ja vesistöjen väliin. Suojakaistoja esitetään myös purojen ja laskuojien varsille. Suojakaistat ja laskeutusaltaat rajoittavat valumavesien mukana kulkeutuvan hienon maa-aineksen sekä lannoite- ja torjunta-aineiden kulkeutumista vesistöön.

Kaava mahdollistaa rantarakentamisen vähäisen lisäämisen alueella, minkä johdosta tarve rantojen paikoittaiseen ruoppaamiseen saattaa lisääntyä. Ruoppaamisesta tulee ilmoittaa Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselle. Vesilain mukainen lupa tarvitaan aina, jos ruoppausmassojen määrä ylittää 500 m^3.

6.2.2 Vaikutukset kasvillisuuteen

Osayleiskaava ei tuo merkittävää muutosta alueen kasvillisuuden tilaan. Uudet rakennuspaikat on sijoitettu pääosin peltojen reunoille nykyisten rakennuspaikkojen viereen. Rakennuspaikoilla ei ole huomionarvoista kasvillisuutta tai lailla suojeltuja luontotyyppejä. Kaavaratkaisu tukee peltoalueiden säilymistä viljelyksessä. Uutta rakentamista ei osoiteta alueen metsäalueille. Luontoselvityksen yhteydessä määritellyt luonnonympäristöltään arvokkaat luontokohteet ja -alueet on jätetty rakentamisen ulkopuolelle.

Kaavassa osoitettujen rantarakennuspaikkojen edustalla rantojen luonnontilaisuus voi kaavan toteutuessa jossain määrin vähentyä vesikasvillisuuden niittämisen ja paikoittaisten ruoppausten myötä. Ruoppaamisesta tulee ilmoittaa Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselle.

Kulttuurimaiseman arvojen säilyttämiseksi tulee rantavyöhykkeen kasvillisuutta hoitaa siten, että maisema pidetään avoimena. Rantapusikoiden määrä vähenee kaavan toteutuessa, mikä osaltaan edistää kulttuurimaiseman arvoja.

6.2.1 Vaikutukset eläimistöön

Luontoselvityksessä linnuston pesimä- ja levähdysalueena arvokkaana pidetyt alueet sisältäen viitasammakkojen kutualueita on osoitettu kaavassa (luo-6) ja jätetty rakentamisen ulkopuolelle.

Kaavassa on osoitettu vähäisesti uutta rantarakentamista, mikä paikoittain saattaa kaventaa rannan luonnontilaisuutta ja linnuston ja eläimistön elinpiiriä vesikasvillisuuden niittämisen ja ruoppausten myötä. Rantarakentaminen ei kuitenkaan kohdistu kansainvälisesti (IBA), kansallisesti (FINIBA) tai maakunnallisesti arvokkaille (MAALI) lintualueille. Suomenselän lintutieteellisen yhdistyksen paikallisesti arvokkaiksi linnustoalueiksi luetteloimille alueille sijoittuu yhteensä kuusi

uutta loma-asunnon rakennuspaikkaa ja kolme rantasaunan rakennuspaikkaa. Näistä Seurukselle sijoittuvat kaksi loma-asunnon rakennuspaikkaa ja kaikki saunapaikat, Lepistönselälle yksi loma-asunnon rakennuspaikka sekä Mustapäänlahdelle kolme loma-asunnon rakennuspaikkaa.

Rakennuspaikat sijoittuvat pääosin olemassa olevien rakennuspaikkojen yhteyteen, eivätkä merkittävästi vähennä linnustolle tärkeää aluetta tai lisää häiriötä. Osoitetut rakennuspaikat Seuruksen rannalla eivät sijoitu lintujen keskeisimmille pesimä- tai ruokailuympäristöihin, kuten reheville järvenlahdille tai esimerkiksi suokukkojen muutonaikaisille kerääntymäpelloille.

Petäjäniemen pohjoispuolen järvenlahdelmaan osoitettu uusi loma-asunnon rakennuspaikka sijoittuu vesilintujen suosiman lahdelman eteläosaan. Myös viitasammakoita havaittiin rantaviivan tuntumassa olevalla rantaluhdalla. Tämä saattaa aiheuttaa rannan tulevalle käytölle kuten ruoppaukselle tai kasvillisuuden niitolle rajoitteita. Rantaruoppauksesta tulee ilmoittaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tai alueelliselle ELY-keskukselle. Mikäli ruopattava määrä on yli 500 m3, tarvitaan vesilain mukainen lupa. Ilmoituksen/luvan yhteydessä voidaan tarkemmin arvioida aiotun toimenpiteen vaikutuksia ympäristöön ja eläimistöön. Kaavamääräyksessä loma-asunnon koko on rajattu kuitenkin kohtuulliseksi (50 m2) ja alavan rannan vuoksi itse lomarakennus tulee sijoittumaan kaukana rantaviivasta olevalle korkeammalle paikalle. Tällöin häiriövaikutus esimerkiksi lahdella pesivälle vesilinnustolle jäänee vähäiseksi. Vesilintujen suosiossa oli keväällä 2017 etenkin rakentamispaikan pohjoispuolella olevan lahdelman pohjukka eikä niinkään po. rakennuspaikan edusta. Loma-asunnon rakennuspaikalta oli jo keväällä 2017 raivattu voimakkaasti rantapensastoa ja puustoa pois. Uusi rakennuspaikka ei tuo nykyiseen tilanteeseen verrattuna enää kovin suurta muutosta.

Kuva 40. Petäjäniemen pohjoispuolen ranta oli raivattuna 19.5.2017.

Kaavan toteutumisen vaikutukset luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeihin kuten viitasammakkoon, liito-oravaan tai lepakoihin jäävät vähäisiksi. Osoitetut rakennuspaikat ovat Petäjäniemen pohjoispuolta lukuun ottamatta havaittujen viitasammakkoesiintymien ulkopuolella. Itse lomarakennuksen rakentamista suurempi vaikutus on, miten rakennuspaikan rantaa käsitellään tai mahdollisesti ruopataan. Toisaalta maltilliset ja pienimuotoiset hoitotoimenpiteet rannoilla saattavat jopa suosia viitasammakkoa. Esimerkiksi vesialueiden umpeenkasvun vähentäminen ruoppaamalla, niittämällä tai muuten kasvillisuutta harventamalla saattaa parantaa viitasammakon elinympäristön laatua ja lisätä niiden viihtyvyyttä. Liito-oravaa rantarakentamiseen osoitetuilla kohteilla ei havaittu lainkaan. Lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei todettu olevan rakentamiseen osoitetuilla kohteilla. Lepakoiden voidaan päinvastoin käyttävän rantojen läheisyydessä olevia rakennuksia päiväpiiloinaan ja levähdyspaikkoinaan. Muita luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeja voisivat olla kaava-alueella esimerkiksi lummelampi- tai sirolampikorento, jotka elävät rehevissä

järvissä ja lammissa, joissa on runsaasti ilmaversois- ja kelluslehtikasvillisuutta. Näiden korentolajien esiintyminen painottuu kuitenkin vahvasti eteläiseen Suomeen. Rantarakentaminen ei välttämättä haittaa korentoja. Sirolampi- ja lummelampikorento kärsivät rantojen puuston runsastumisesta ja vesialueen umpeenkasvusta. Ilmaversoisten kasvien niitolla voidaan saada laajempia kelluslehtisten kasvien alueita, mikä hyödyttää sirolampikorentoa. Pienimuotoiset ruoppaukset todennäköisemmin ylläpitävät esiintymiä kuin ovat haitallisia. Rantojen puuston poistaminen auttaisi useita korentolajeja.

Luontoselvityksessä havaittiin saukko (direktiivilaji) Seuruksen koillispuolella olevassa valtaojassa. Muutaman rantarakentamispaikan lisääminen Kuortaneenjärvellä ei kuitenkaan heikennä tai tuhoa saukon lisääntymis- ja levähdysalueita, jotka pääsääntöisesti sijoittuvat jokialueille ja virtavesien varsille.

6.3 Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön

Kaava ei muuta maiseman yleisilmettä. Rakentaminen on luonteeltaan kyläasutusta täydentävää ja laajat yhtenäiset peltoalueet pyritään säilyttämään ainoastaan viljelykäytössä, jolloin niille sallitaan vain kulttuurimaisemaan sopivien latojen ja vähäisessä määrin maatalouskeskusten yhteyteen maataloutta palvelevien rakennusten rakentaminen. Avoimien rantanäkymien säilyminen pyritään turvaamaan rantakasvillisuuden hoitoa koskevalla kaavamääräyksellä.

Kaava edistää kulttuuriympäristön säilymistä osoittamalla vanhaa rakennuskantaa suojeltavaksi ja vanhojen rakennusten purkamisen luvanvaraiseksi. Valtakunnallisesti arvokas *Ruonan kylä ja Haapaniemen pappilan* alue sekä paikallisesti arvokkaat Salmen ja Hiironniemen taloryhmät on osoitettu kyläkuvallisesti arvokkaina alueina (sk-3 ja sk-4).

Kaavassa osoitetaan täydennysrakentamismahdollisuuksia teiden varsille ja metsänreunalle. Kulttuuriympäristön ja maiseman arvojen säilyttämiseksi täydennysrakentaminen sijoitetaan nykyisen kylärakenteen yhteyteen.

Uudisrakentamiselle asetetaan kaavamääräyksissä laatuvaatimuksia kulttuuriympäristön huomioimiseksi. Kaavamääräyksissä rakentamisen laatua ohjataan yleispiirteisellä tasolla. Maisemallisesti arvokkailla peltoalueilla ja rakennuskulttuurikohteissa ja -alueilla tapahtuvan rakentamisen sopivuus kulttuuriympäristöön ja maisemaan tulee selvittää rakennuslupahakemuksessa ja rakennuskulttuurikohteita koskevissa lupa-asioissa tulee pyytää museoviranomaisen lausunto.

Kaava-alueella sijaitseva kivikautinen asuinpaikka on osoitettu muinaisjäännöksen kohdemerkinnällä. Kohteeseen ei ole sijoitettu uutta rakentamista, eikä sen säilyminen ole uhattuna.

6.4 Vaikutukset yhdyskunnan rakenteeseen ja toimintoihin

Kaavassa osoitettu maankäyttö on luonteeltaan nykyrakennetta ja -toimintoja täydentävää. Kyläasutuksen vähäisestä lisääntymisestä huolimatta alue säilyy luonteeltaan maatalousalueena. Myös loma-asutus lisääntyy vain vähäisesti. Haapaniemen pappilan toiminnan laajentamiseksi on osoitettu maltillinen lisärakennusoikeus. Kaavaratkaisulla ei ole merkittäviä vaikutuksia alueen yhdyskuntarakenteeseen tai alueella harjoitettaviin toimintoihin.

6.5 Vaikutukset kaavoitukseen ja suunnitelmiin

Osayleiskaava on maakuntakaavan mukainen. Osayleiskaavassa on osoitettu julkisten palvelujen ja hallinnon alue (Haapaniemen pappilan kurssi- ja leirikeskus), jonka yleiskaavalla osoitettua rakennusoikeutta (2000 krsm^2) tehokkaampi rakentaminen edellyttää asemakaavoitusta. Maa- ja metsätalouteen osoitetuilla alueilla kaavan sisältö tulee huomioitavaksi mm. metsänkäsittelyä ja peltoalueiden metsittämistä koskevissa suunnitelmissa ja lupaharkinnoissa. Maisemallisesti tärkeät metsänreunavyöhykkeet tulee pitää eheinä ja maisemallisesti arvokkaat peltoalueet avoimina.

6.6 Vaikutukset terveellisyyteen, turvallisuuteen ja viihtyisyyteen

Tulvien huomiointi

Kerran 100 vuodessa toistuvien suurtulvien aiheuttamat riskit rakentamiselle on kaavassa huomioitu edellyttämällä tulvaveden vaikutuksesta vaurioituvien rakenteiden sijoittamista alimman

rakentamiskorkeuden yläpuolelle. Alavimmat alueet on jätetty rakentamisen ulkopuolelle. Rakennuspaikan maanpinnan nostot tulee toteuttaa maisema-arvot huomioiden loivilla luiskilla ympäröivään maastoon sopeuttaen.

Maaperän huomiointi

Rakennuspaikkojen nostoja suunniteltaessa tulee huomioida maapohjan kantavuus myös täyttömaiden kannalta sekä mahdollinen rannan sortumaherkkyys. Maanpinnan nostoja ei tule toteuttaa 10 metriä lähempänä rantaviivasta.

Kaavassa on huomioitu entisen Länsirannan sahan alue maaperän pilaantuneisuuden selvitysalueena.

Liikenneturvallisuus

Kaavaratkaisulla ei ole merkittävää vaikutusta liikenneturvallisuuteen. Kaavassa osoitettu lisärakentaminen on luonteeltaan täydentävää eikä aiheuta merkittävää liikenteen lisääntymistä. Rakennuspaikkojen liittyminen yleisiin teihin voidaan hoitaa nykyisten liittymien kautta.

Tiemelun huomiointi

Kaavassa ei ole osoitettu uusia loma-asunnon rakennuspaikkoja keskimääräiselle 45 dBA:n meluvyöhykkeelle (lomarakentamisen päivämelun ohjearvo) eikä asuinrakennuspaikkoja asuinrakentamisessa noudatettavan päivämeluohjearvon 55 dBA:n alueelle.

Vaikutukset virkistyskäyttömahdollisuuksiin

Kaavassa osoitettu veneilyreitti, melontareitti, uimarannat ja venevalkamat edistävät vesistön virkistyskäyttömahdollisuuksia.

6.7 Vaikutukset yhdyskuntatalouteen

Kaavassa osoitettu uusi rakentaminen on luonteeltaan nykyistä kyläasutusta täydentävää. Kaavassa osoitettujen rakennuspaikkojen ja niille johtavien tieyhteyksien toteuttamiskustannukset kohdistuvat rakentajille. Suurin osa rantarakennuspaikoista tarvitsee kiinteistökohtaisen jätevesijärjestelmän, koska kunnan viemäriverkosto on pääosin kaukana ranta-alueilta. Länsirannantien varressa kulkevaan siirtoviemäriin on mahdollisuus liittyä. Myös vesijohto on monin paikoin niin kaukana, ettei sitä välttämättä kaikin paikoin vedetä ainakaan pienimmille loma-asunnoille ja rantasaunoille asti. Useat mökit ovat olleet tähän asti kantoveden ja järvi-/jokiveden varassa ja monet pärjäävät niin jatkossakin. Yleisen tien rakentamistarpeita ei kaavassa osoitettujen rakennuspaikkojen johdosta aiheudu.

Ruonan kylässä toimii alakoulu. Muuten alue sijaitsee noin 4–11 km etäisyydellä kuntakeskuksen palveluista. Osa palveluista on totuttu hakemaan kauempaakin esim. Seinäjoelta, Lapualta tai Töysän Tuurista.

6.8 Vaikutukset sosiaalisiin oloihin

Rantavyöhykkeen rakennusoikeuksien merkitseminen kaavaan selkeyttää rantavyöhykkeen rakentamismahdollisuuksia. Osayleiskaavassa alueelle osoitettu rakentaminen on luonteeltaan nykyistä rakennetta täydentävää, eikä sillä toteutuessaan ole merkittäviä vaikutuksia alueen sosiaalisiin oloihin. Alue säilyy luonteeltaan maaseutumaisena.

Kulttuurimaiseman arvojen turvaamiseksi rakentamista peltoalueille rajoitetaan, minkä johdosta kaikilla alueen maanomistajilla ei ole mahdollisuus rakentaa haluamaansa paikkaan. Yleiskaavassa yleiseen käyttöön osoitetut uimarannat edistävät yhteisöllisyyden muodostumista ja parantavat ei-omarantaisen kyläasutuksen asuinviihtyvyyttä ja elinympäristön laatua.

6.9 Vaikutukset liikenteeseen

Kaavalla ei ole merkittävää vaikutusta yleisten teiden liikennemääriin, liikenteen sujuvuuteen tai kevyeen liikenteeseen.

6.10 Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioiminen

Valtion ja kuntien viranomaisten tulee toiminnassaan ottaa huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (uudistetut tavoitteet voimaan 1.4.2018) ja edistää niiden toteutumista.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on jaettu viiteen kokonaisuuteen:

- Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- Tehokas liikennejärjestelmä
- Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
Edistetään koko maan monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa alueraken-netta, ja tuetaan eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä. Luodaan edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiselle sekä väestökehityksen edellyttämälle riittävälle ja monipuoliselle asuntotuotannolle.

Luodaan edellytykset vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen. Suurilla kaupunkiseuduilla vahvistetaan yhdyskuntarakenteen eheyttä.

Edistetään palvelujen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueiden hyvää saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta. Edistetään kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä sekä viestintä-, liikkumis- ja kuljetuspalveluiden kehittämistä.

Merkittävät uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet sijoitetaan siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa.

Toteutuminen hankkeessa:

- Alueelle on osayleiskaavassa osoitettu täydennysrakentamista, joka tukeutuu olemassa olevaan rakenteeseen. Asumiseen ja loma-asumiseen osoitetut lisärakentamismahdollisuudet tukevat alueen elinvoimaa ja luovat mahdollisuuksia asuntotuotannon monipuolistamiselle hyödyntäen alueen vahvuutena pidettävää järvimaisemaa.

Tehokas liikennejärjestelmä
Edistetään valtakunnallisen liikennejärjestelmän toimivuutta ja taloudellisuutta kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia liikenneyhteyksiä ja verkostoja sekä varmistamalla edellytykset eri liikennemuotojen ja -palvelujen yhteiskäyttöön perustuville matka- ja kuljetusketjuille sekä tavara- ja henkilöliikenteen solmukohtien toimivuudelle.

Turvataan kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien liikenne- ja viestintäyhteyksien jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet sekä kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien satamien, lentoasemien ja rajanylityspaikkojen kehittämismahdollisuudet.

Toteutuminen hankkeessa:

- Kaavaratkaisu perustuu olemassa olevaan liikenneverkkoon. Kanta- ja seututielle ei ole osoitettu uusia liittymiä eikä kaavaratkaisulla ole vaikutusta valtakunnan tieverkkoon.

Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
Varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Uusi rakentaminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle tai tulvariskien hallinta varmistetaan muutoin.

Ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja.

Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys, tai riskit hallitaan muulla tavoin.

Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset, kemikaaliratapihat ja vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelyratapihat sijoitetaan riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.

Otetaan huomioon yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden tarpeet, erityisesti maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet ja turvataan niille riittävät alueelliset kehittämisedellytykset ja toimintamahdollisuudet.

Toteutuminen hankkeessa:

- Tulvavaara-alueet on huomioitu antamalla rakentamiselle määräys alimmasta rakentamiskorkeudesta tulvien kannalta. Alaville alueille ei ole osoitettu asuinrakentamista. Kaavassa osoitetun loma-asutuksen osalta on kaavassa selvitetty, että tulvariskit pystytään hallitsemaan ja rakentaminen on kestävän kehityksen mukaista.
- Meluhaitat on huomioitu, uutta rakentamista ei ole osoitettu liikennemelualueille.
- Jätevesihaittojen ehkäisy huomioidaan ympäristönsuojeluviranomaisen jätevesien käsittelystä antamien ohjeiden mukaisesti.
- Edistetään elinympäristön laadun parantamista ja huomioidaan ympäristöhaitat antamalla määräyksiä ja ohjeita suojavyöhykkeiden perustamisesta.
- Ympäristö- ja terveyshaittojen ehkäiseminen on huomioitu pilaantuneen maan kohteita ja jätevesien käsittelyä koskevissa kaavamääräyksissä sekä asuin- ja lomarakentamisen sijoituksessa.

Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
Huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta.

Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.

Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävyydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta.

Luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle sekä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä. Huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsäalueiden sekä saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä.

Toteutuminen hankkeessa:

- Valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriperintö (Ruonan kylän ja Haapaniemen pappilan valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö RKY 2009 ja valtakunnallisesti merkittävä Kuortaneenjärven kulttuurimaisema-alue VNp 1995) on huomioitu kaavan aluevarausmerkinnöissä ja määräyksissä
    - pellot säilytetään pääosin rakentamattomina ja viljelykäytössä
    - rakennuskulttuurikohteet huomioidaan suojelumerkinnällä
    - täydennysrakentamista ohjataan kulttuuriympäristön lähtökohdista
- Luonnonperintö on huomioitu osoittamalla luonnonympäristöltään arvokkaita alueita tai kohteita, jotka on jätetty rakentamisen ulkopuolelle.
- Virkistyskäyttöä edistetään osoittamalla ranta-aluetta virkistyskäyttöön sekä vene- ja melontareittien avulla.
- Laajojen pelto- ja metsätalousalueiden yhtenäisyys on pyritty turvaamaan osoittamalla pääosa uudesta rakentamisesta olemassa olevien rakennuspaikkojen ja kyläalueiden yhteyteen sekä metsänreunalle.

Uusiutumiskykyinen energiahuolto
Varaudutaan uusiutuvan energian tuotannon ja sen edellyttämien logististen ratkaisujen tarpeisiin. Tuulivoimalat sijoitetaan ensisijaisesti keskitetysti usean voimalan yksiköihin.

Turvataan valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävien voimajohtojen ja kaukokuljettamiseen tarvittavien kaasuputkien linjaukset ja niiden toteuttamismahdollisuudet. Voimajohtolinjauksissa hyödynnetään ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä.

Toteutuminen hankkeessa:

- Alueella olevat voimajohdot on huomioitu kaavassa.

7. OSAYLEISKAAVAN TOTEUTTAMINEN

7.1 Toteuttamisen vaiheittaisuus

Kaavassa osoitetut uudet rakennuspaikat sijoittuvat yksityisille alueille ja toteutuvat maanomistajien omien aikataulujen mukaan.

7.2 Jatkosuunnitelmat

Yleiskaavassa on osoitettu rantavyöhykkeen rakennusoikeudet, joille voidaan myöntää rakennuslupa suoraan yleiskaavan perusteella. Haapaniemen pappilan alueelle voidaan toteuttaa kokonaisrakennusoikeus 2000 krsm^2 yleiskaavan perusteella. Tehokkaampi rakentaminen edellyttää alueen asemakaavoitusta, jolle yleiskaava luo pohjan.

Yleiskaavan lisäksi rakentamista ohjaa alueella kunnan rakennusjärjestys. Kulttuurimaisemassa tapahtuvassa rakentamisessa yleiskaavan ja koko kunnan rakennusjärjestyksen ohjausvaikutus on niiden yleispiirteisyyden vuoksi paikoin riittämätön. Alueellisella rakennusjärjestyksellä, joka huomioi kulttuurimaiseman erityispiirteet, voitaisiin tukea yleiskaavan tavoitteita.

7.3 Seuranta ja jälkiarviointi

Maankäytön suunnittelusta vastaavien kunnan elimien tulee seurata rakennustoiminnan kehitystä ja tarpeita. Mikäli rakentaminen alkaa kehittyä eri tavoin kuin on arvioitu tai rakentaminen vaatii merkittäviä poikkeamia osayleiskaavan ratkaisuista, tulee ryhtyä toimiin kaavan saattamiseksi ajan tasalle.

Osayleiskaavan laatimiseksi kerättyjä perustietoja tulisi päivittää ja pitää ajan tasalla. Tietojen hankinta ja ajan tasalla pitäminen vähentää pitkällä tähtäimellä sitä työmäärää, joka tarvitaan eri suunnitelmien perustietojen hankkimiseksi.